

JAARVERSLAG 2022

KONINKLIJKE
HOLLANDSCHE MAATSCHAPPIJ
DER WETENSCHAPPEN

DOELSTELLING

De wetenschap bevorderen en een brug slaan tussen wetenschap en samenleving. Hiermee houdt de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen zich al sinds 1752 bezig, in iedere periode op een eigentijdse manier. Prijzen vormen van oudsher de core business van de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen. De Maatschappij levert onafhankelijke juryleden voor de beoordeling van wetenschappelijke prestaties. Prijzen en stipendia worden toegekend op allerlei niveau, van profielwerkstukprijzen, via scriptieprijsen en promotieprijsen, tot oeuvreprijsen. De prijzen en stipendia worden financieel mogelijk gemaakt door donaties van bedrijven, stichtingen, fondsen, genootschappen en particulieren. Binnen de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen vindt tevens uitwisseling van gedachten plaats door lezingen, seminars en informele onderlinge contacten. Lezingen worden gehouden door directeuren, leden en externe sprekers. Naast structurele, jaarlijks terugkerende bijeenkomsten worden incidentele lezingen en debatten georganiseerd, veelal in samenwerking met bevriende organisaties.

STRUCTUUR

De Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen kent vanouds een tweeledige structuur: enerzijds vertegenwoordigers van de samenleving die in de wetenschap geïnteresseerd zijn (directeuren genaamd, primo januari 2023: 396) en anderzijds wetenschappers (leden genaamd, primo januari 2023: 548 leden en 41 buitenlandse leden), die verantwoordelijk zijn voor de wetenschappelijke activiteiten van de Maatschappij. Deze tweedeling is tot op de

Kaft voorzijde: Bibliotheek Hodshon huis
Kaft achterzijde: Aula Hodshon huis
Foto rechts: Buitenzijde Hodshon huis
Foto p.2: Voordeur Hodshon huis,
met huismeester Rob Pol

Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen

Jaarverslag 2022

huidige dag gehandhaafd. Door de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen worden zes Fondsen op Naam beheerd: het Pieter Langerhuizen Lambertuszoon Fonds, het Dr. W.J.E. Voet Fonds, het Van der Knaap Fonds, het Mr. J.C. Baak Fonds, het Wim Drees Fonds en het Schouhamer Immink Fonds. Daarnaast beheert de KHMW drie zelfstandige stichtingen: de Stichting Jan Brouwer Fonds, de Dr. Saal van Zwanenberg Stichting en de Stichting Eizenga-Van Oosten Fonds. Deze stichtingen worden bestuurd door het bestuur van de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen. De Fondsen en Stichtingen hebben specifieke doelstellingen die in alle gevallen verenigbaar en in lijn zijn met de doelstellingen van de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen.

GESCHIEDENIS

De Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen, het oudste geleerde genootschap in Nederland, werd als Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen op initiatief van een zevental vooraanstaande burgers van Haarlem opgericht in 1752. Aanvankelijk was de belangrijkste activiteit het uitschrijven en honoreren van prijsvragen inzake actuele wetenschappelijke vraagstukken. De Maatschappij is sinds 1841 gevestigd in het monumentale Hodshon huis, Spaarne 17 te Haarlem, tegenover haar goede buur Teylers Museum. Het predikaat Koninklijk werd verleend ter gelegenheid van het 250-jarig bestaan in 2002.

HET HODSHON HUIS

Het Hodshon huis aan het Spaarne is een prachtig monument. De stijkamers van dit gebouw zijn juweeltjes van eind achttiende-eeuwse interieurarchitectuur. Zij vertegenwoordigen alle grote Europese interieurstijlen uit die tijd. De kamers zijn grotendeels schitterend gerestaureerd. Zij zijn beperkt te huur voor activiteiten, via Vereniging Hendrick de Keyser te Amsterdam.

Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen

Jaarverslag 2022

INHOUD

VOORWOORD 5

Louise Gunning-Schepers

ESSAY

Strikte randvoorwaarden
voor de energietransitie 6

Rik Leemans

BIJEENKOMSTEN

Jan Brouwer Conferentie 10

Linda Hovius

Winter- en herfstdebat 11

Dorothee van Vredenburg

Algemene Vergadering
en Haarlemse Voordracht 13

Carsten de Dreu

Wim Drees Seminars 16

Rudy Andeweg

Carte Blanche Interdisciplinariteit 18

Louise Gunning-Schepers

Confidence in research 21

Museumbezoek

– Teylers Museum 22

Eulàlia Gassó Miracle

– Rijksmuseum van Oudheden 23

Eric Moormann

KHMW OP REIS

Edinburgh 72

Inge Bryan

Adam Smith: moraalfilosoof en econoom 74

Jan Willem Gunning

PRIJZEN EN STIPENDIA

Vertrouwensprijs 29

Nederlandse Prijs voor ICT-onderzoek 31

Kees Schouhamer Immink Prijs 32

KHMW-Eizenga Beurzen 33

Langerhuizen Oeuvreprijs 35

Langerhuizen Bate 36

Irispenning 37

Nederlandse Biografieprijs 41

Dirk Jacob Veegens Prijs 42

Keetje Hodshon Prijs 44

Johannes Cornelis Ruigrok Prijs 45

Martinus van Marum Prijs 46

For Women In Science

Rising Talent Prizes 48

Jan Brouwer Scriptieprijsen 52

Dr. Saal van Zwanenberg

Onderzoeksprijzen 55

Nederlandse Gasindustrie Prijzen 56

Hollandsche Maatschappij Prijzen

voor Jong Talent 58

KHMW Outreach Award 69

Profielwerkstukprijzen 70

Voet Stipendia 71

INTERVIEWS

Robbert Dijkgraaf, minister van OCW 24

José van Dijk

De prijswinnaar – Universiteit van
Nederland 38

Het jurylid – Cisca Wijmenga 50

De sponsor – Stichting Physica 66

PARTNERS

Stichting De Nationale Denktank 76

Dorine van Haselen

TEDxHaarlem 78

Jacinta de Vogel

FINANCIËEL OVERZICHT

Balans 80

Rekening van baten en lasten 81

Toelichting op de jaarcijfers 82

Rutger Schimmelpenninck

Prijzengelden toegekend in 2022 83

PERSONALIA

Nieuwe directeuren en leden 85

In Memoriam 88

Commissies 90

Bestuur en secretariaat 92

PRIJZEN

Brouwer Vertrouwensprijs Prijs voor hét maatschappelijke initiatief dat het onderling vertrouwen in de Nederlandse samenleving versterkt.

Langerhuizen Oeuvreprijs Oeuvreprijs voor een onderzoeker op het gebied van de natuurwetenschappen.

Dr. Saal van Zwanenberg Ereprijs Oeuvreprijs voor een onderzoeker op het gebied van de farmacotherapie.

Nederlandse Prijs voor ICT-onderzoek Aanmoedigingsprijs voor vernieuwend onderzoek op het gebied van de ICT.

Irispenning Prijs voor excellente wetenschapscommunicatie.

Boerhaave Biografie Prijs Prijs voor de auteur van een biografie over een wetenschapper of van de uitgave van de wetenschappelijke correspondentie van een wetenschapper.

Dirk Jacob Veegens Prijs Aanmoedigingsprijs voor onderzoekers in de economische, politieke en sociale geschiedenis van Nederland.

Van der Knaap Prijs Aanmoedigingsprijs voor onderzoekers in de economische en sociale geografie in brede zin.

Johannes Cornelis Ruigrok Prijs Aanmoedigingsprijs voor onderzoekers in de maatschappijwetenschappen.

Keetje Hodshon Prijs Aanmoedigingsprijs voor onderzoekers in de geesteswetenschappen.

Martinus van Marum Prijs Aanmoedigingsprijs voor onderzoekers in de natuurwetenschappen en techniek.

Kees Schouhamer Immink Prijs Aanmoedigingsprijs voor onderzoekers in de technische computerkunde en telecommunicatie in brede zin.

For Women In Science Rising Talent Prizes Aanmoedigingsprijzen voor jonge vrouwelijke wetenschappers in de Life Sciences of exacte wetenschappen.

Dr. Saal van Zwanenberg Onderzoeksprijzen Prijzen voor masterscripties of onderzoeksverslagen in de farmaceutische en/of medische wetenschappen waarbij het geneesmiddel centraal staat.

Jan Brouwer Scriptieprijs Prijzen voor masterscripties in de geestes- en maatschappijwetenschappen.

J.C. Baak Prijs Prijs voor masterscripties voor onderzoek dat met name relevant is voor het vreedzaam naast elkaar leven van verschillende volkeren.

Nederlandse Gasindustrie Prijzen Prijzen voor masterscripties over aan de gasindustrie gelieerde onderwerpen.

Hollandsche Maatschappij Prijzen voor Jong Talent Prijzen voor eerstejaarsstudenten en prijzen voor masterscripties in technische en exacte vakken.

KHMW Outreach Award Prijs voor een project dat tot doel heeft de sterrenkunde bij een breed publiek onder de aandacht te brengen.

Profielwerkstukprijzen Prijzen voor VWO- en HAVO-scholieren uit de regio Kennemerland.

STIPENDIA

KHMW-Eizenga Beurzen Beurzen voor een MBA of een studie economie op graduate niveau (zowel master als PhD studies) in de Verenigde Staten.

Langerhuizen Bate Onderzoeksbate te besteden ter bevordering van onderzoek in de natuurwetenschappen.

Voet Stipendia Beurzen voor masterstudenten ter financiering van een buitenlandse studie of stage.

VOORWOORD

LOUISE GUNNING-SCHEPERS

Wat lijkt de pandemie alweer lang geleden, het normale leven op het Hodshon huis is weer helemaal terug. Toch begon 2022 nog met een paar maanden lockdown. We waren er intussen natuurlijk allemaal aan gewend, maar wat hadden we de Jan Brouwer Conferentie waar het eerste lustrum van de Vertrouwensprijs gevierd werd in aanwezigheid van onze protector, graag fysiek in ons Hodshon huis gehad.

Kort daarna werd alles gelukkig weer uitbundig normaal. De aspergemaaltijd werd druk bezocht, met voor het eerst de borrel in de tuin. We gebruikten het hele jaar om de energietransitie centraal te stellen, eerst in het Winterdebat, daarna bij het Herfstdebat en tot slot met een essayprijsvraag. We gingen weer op museumbezoek, bij Teylers en het RMO. En de twee keer uitgestelde reis naar Edinburgh om onze wederhelft, de Royal Society of Edinburgh, te bezoeken kon eindelijk doorgang vinden. Verderop in dit jaarverslag vindt u daar meer over.

De bijeenkomsten over interdisciplinariteit en over vertrouwen in de wetenschap, die wij samen met anderen organiseerden, maakten dat het Hodshon huis voor velen weer tot leven kwam en de rol vervulde waar de Hollandsche Maatschappij voor staat. Ons directeuren- en ledenbestand is bij deze en andere bijeenkomsten telkens weer een onuitputtelijke bron van inspirerende sprekers.

En natuurlijk konden we weer meer dan 125 prijswinnaars blij maken. Dat blijft toch onze 'core business'. Maar we realiseren ons heel goed dat we daarmee op vele leden een beroep moeten doen om de jury's te bemensen en sinds kort ook op directeuren om die jury's voor te zitten. Het is mooi om te zien dat we dit met zijn allen, mede dankzij het secretariaat, toch elke keer weer voor elkaar krijgen.

Tot slot, misschien wel het meest onderbelichte aspect van de Hollandsche Maatschappij, onze financiën. In de afgelopen jaren heeft Rutger, onze penningmeester, zowel het beheer als de verslaglegging daarvan stapje voor stapje gemoderniseerd en ik weet zeker dat u het met mij eens bent dat het resultaat er mag wezen. Ons vermogen stelt ons in staat om onafhankelijk ons programma samen te stellen en indien onverwacht een sponsor wegvalt prijzen gewoon door te laten lopen. Daarmee heeft de Hollandsche Maatschappij een unieke positie in Nederland. Onze minister van OCW, sinds 2004 lid bij ons, verwoordt dat prachtig in het interview dat José van Dijk met hem had.

Geniet van dit jaarverslag!

Prof. dr. L.J. (Louise) Gunning-Schepers, voorzitter van de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen

ESSAY

De klimaateffecten en mondiale koolstofcyclus stellen strikte randvoorwaarden voor de energietransitie

RIK LEEMANS

END 2015 kwamen in Parijs de wereldleiders overeen dat de mondiaal gemiddelde temperatuurstijging maximaal twee graden en liefst niet meer dan anderhalve graad mocht zijn. Deze stijging is gemotiveerd door de geobserveerde en verwachte effecten van klimaatverandering. Het UN-klimaatpanel, IPCC, geeft aan dat boven twee graden, het aanpassen aan negatieve effecten moeilijk, zo niet onmogelijk wordt, en veel duurder is dan het verminderen van de broeikasgasuitstoot. Dit inzicht is gebaseerd op analyses van adaptatiemogelijkheden, geobserveerde klimaateffecten en model- en scenariostudies over mogelijke toekomstige effecten.

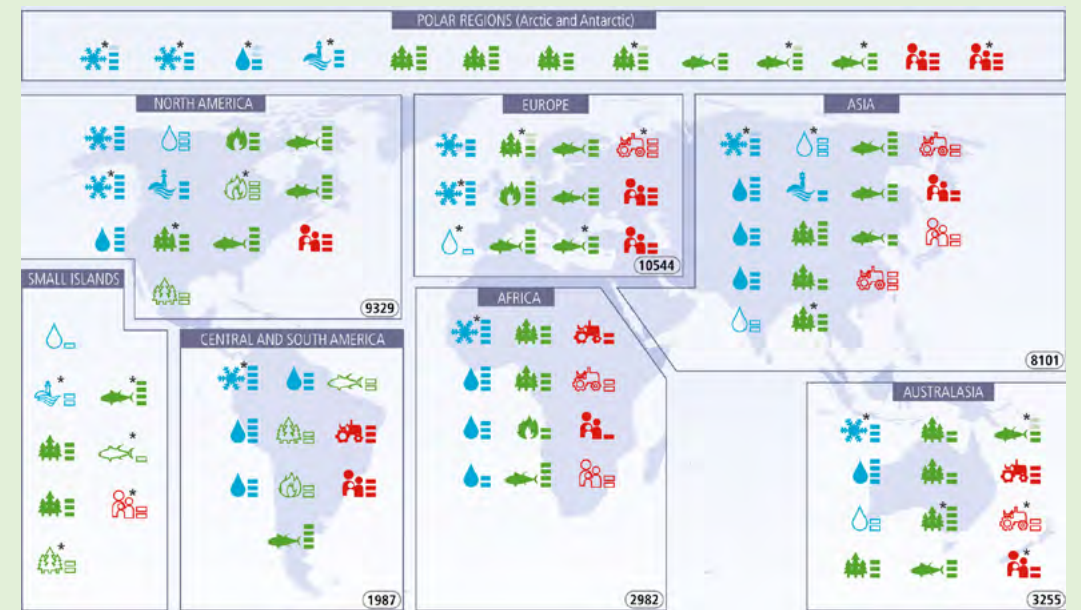
Wereldwijd zijn veel effecten al zichtbaar. Mijn promovendus Gerrit Hansen heeft ze bij elkaar gebracht (Figuur 1). Haar kaart is opgenomen in het vierde IPCC-rapport dat het Parijs Akkoord wetenschappelijk onderbouwt. Koraalriffen zijn bijvoorbeeld zeer kwetsbaar en worden al sterk bedreigd bij anderhalve graad. Ook de frequentie en magnitude van extreem weer (hittegolven, overstromingen, droogtes en stormen) en de consequenties daarvan (gezondheidseffecten, bosbranden en materiële schade) nemen snel toe boven twee graden. Daarnaast zullen kwetsbare landen (landen die, bijvoorbeeld, afhankelijk zijn van handelsgewassen) veel zwaarder getroffen worden dan de geïndustrialiseerde landen.

Het Parijs Akkoord beperkt deze ongewenste effecten. Om dit wetenschappelijk te onderbouwen, moet er 'teruggerekend' worden in de causale keten van uitstoot, concentraties, klimaatverandering en -effecten. Hier zijn verschillende benaderingen voor ontwikkeld. De meesten gebruiken de mondiaal gemiddelde temperatuurstijging, atmosferische concentraties of cumulatieve uitstoot van broeikasgassen (uitstoot sinds 1880) om verschillende aspecten van klimaatverandering te benaderen. De mondiaal gemiddelde temperatuurstijging is gecorreleerd aan de cumulatieve uitstoot. De huidige uitstoot van broeikasgassen¹ is bijna 50 miljard ton (Gt) CO₂-equivalent, waarvan ruim 35Gt CO₂. Deze uitstoot komt vooral van het verbranden van fossiele brandstoffen (c. 75%), veranderingen in landgebruik en ontbossing (c. 15%) en cementproductie (c. 10%). Cumulatief is er sinds 1880 1750Gt CO₂ uitgestoten. Dit komt overeen met een opwarming van ruim

één graad. De cumulatieve CO₂ uitstoot voor twee graden is 3000Gt CO₂. Om onder de twee graden te blijven mag er dus nog maximaal 1250Gt CO₂ (=3000–1750) worden uitgestoten (voor 1,5 graad maar 600Gt). Met de huidige wereldwijde jaarlijkse uitstoot van 50Gt CO₂-equivalent moet de uitstoot na 25 jaar (=1250/50) wereldwijd nul zijn. Belangrijk is natuurlijk hoe dit budget verdeeld gaat worden tussen bijvoorbeeld landen, generaties of sectoren. Dit is een heikel punt in de internationale klimaatonderhandelingen, zoals onlangs weer bleek uit de UN-Klimaatconferentie in Egypte.

Bij het ontwikkelen van internationaal klimaatbeleid wordt er in het algemeen uitgegaan van het 'vervuiler-betaalt' principe. De landen met momenteel de grootste jaarlijkse CO₂ uitstoot zijn China (Plek 1: 12,5Gt), Verenigde Staten (P2: 5,8Gt), EU (P3: 3,2Gt), India (P4: 2,5Gt), Rusland (P5: 1,9Gt) en Brazilië (P6: 1,5Gt).

Figuur 1: Geobserveerde klimaateffecten in fysieke systemen (ijs en gletsjers, overstromingen en droogtes en kusterosie), ecosystemen (land, oceanen en bosbranden) en mensen (gezondheid, landbouw en economie). De staafgrafiekjes geven het wetenschappelijke vertrouwen aan dat deze effecten door klimaatverandering worden veroorzaakt. Geheel gekleurde symbolen tonen aanzienlijke klimaateffecten. De nummers geven het aantal gebruikte studies aan.

Nederland stoot 0.2Gt uit. Binnen de UN wordt vooral over nationale uitstoot onderhandeld, maar het zou eerlijker zijn als de jaarlijkse per capita uitstoot wordt gebruikt. Dit verandert de ranglijst substantieel. Qatar is het land met de hoogste uitstoot (P1: 37t), gevolgd door Luxemburg (P9, 18t), VS (P16, 16t), Rusland (P22, 11t), Nederland (P26, 9.5t), China (P41, 7.4t), Brazilië (P115, 2.3t) en India (P125, 1.9t). De meeste ontwikkelingslanden stoten minder dan één ton per capita uit. Uit deze ranglijst blijkt dat vooral geïndustrialiseerde landen hun uitstoot moeten reduceren, ook gezien hun hogere historische uitstoot. Dit was het doel van het geflopte Kyoto-protocol uit 1997. Om het Parijs Akkoord te halen, zal de wereldwijde uitstoot in 2050 netto-nul moeten zijn. Alle zeilen moeten hiervoor bijgezet worden.

Netto-nul in 2050 wordt gedecteerd door de mondiale koolstofcyclus, waarin de uitwisseling van koolstof tussen planten, bodems, water en oceanen, de atmosfeer en menselijke activiteiten centraal staan. Landplanten nemen CO₂ op en zetten dit onder invloed van zonlicht om in groei. Bij dit fotosynthesep proces komt zuurstof vrij. Bij meer CO₂ groeien planten harder, maar dit wordt na verloop van tijd minder, omdat huidmondjes in het blad worden gesloten om waterverlies te voorkomen. Onder hogere CO₂-concentraties wordt de wereld groener, wat ook is waargenomen. Als (een deel van) een plant afsterft komt de koolstof in de bodem terecht waar het wordt opgeslagen of via bodemrespiratie wordt afgebroken tot CO₂. Dit is een langzaam proces. Fotosynthese en respiratie zijn nagenoeg in evenwicht.

De oceanen nemen ook CO₂ op via de carbonaatreactie met water. Hierbij verzuren de oceanen, wat een extra bedreiging kan zijn voor kalkafhankelijke organismen, zoals koralen. Algen en andere waterplanten nemen carbonaat op voor hun groei processen. Als algen afsterven zinken ze naar de bodem, waar hun koolstof langdurig wordt opgeslagen (en langzaam wordt omgezet in kolen of olie). Door oceaanstromingen en opwelling vanuit de diepte geven oceanen op sommige plekken ook weer CO₂ af. Deze plekken zijn rijk aan nutriënten en dus zeer productief. De natuurlijke opname en afgifte van CO₂ zijn ook in de oceanen redelijk in evenwicht.

Menselijke activiteiten hebben deze evenwichten verstoord door fossiele brandstoffen, mergel en bossen te exploiteren. Landplanten en oceanen nemen de helft van alle antropogene uitstoot op. De andere helft verhoogt de atmosferische concentraties en veroorzaakt het versterkte broeikas effect. De evenwichten in de mondiale koolstofcyclus moeten worden hersteld. Dit kan door fossiele brandstoffen en cement te vervangen door duurzame energiebronnen en bouwstoffen; CO₂ af te vangen en op te slaan of te gebruiken voor synthetische brandstoffen; minder bodemverstoring (ploegen) en erosie; en ontbossing te stoppen en bos aan te planten. Veel van deze technieken staan echter in de kinderschoenen, en zullen snel operationeel en opgeschaald moeten worden om de door de wereldleiders gestelde politieke doelen te bereiken. Het einddoel, waarbij alle landen moeten bijdragen, ligt echter nog achter de horizon.

1. De data komen van de website Worldometers.info
<https://www.worldometers.info/>

Prof. dr. H.B.J. (Rik) Leemans is persoonlijk hoogleraar milieusysteemanalyse aan Wageningen University & Research en lid van de KHMW

Blauwe Zaal,
Hodshon huis

BIJEENKOMSTEN

JAN BROUWER CONFERENTIE

Burgerschap en overheidsbeleid

LINDA HOVIUS

De Brouwer Conferentie 2022 ging over het thema Burgerschap en Overheid, in het verlengde van de toekenning van de Brouwer Vertrouwensprijs 2021 aan de Stichting G1000.nu, die zich inzet voor het faciliteren en organiseren van het burgerberaad om de directe democratie meer invulling te geven.

Hoe verhouden zich burgerschap en overheidsbeleid? Er is een groeiend besef dat burgerschap meer inhoudt dan het mogen kiezen van volksvertegenwoordigers en het zich kunnen beroepen op grondrechten. Het zoeken naar nieuwe verbindingen tussen burger en beleidsvorming leverde de afgelopen jaren een lange reeks voorstellen voor staatkundige hervorming op, maar ook initiatieven zoals de G1000, waarbij burgers rechtstreeks participeren in de beleidsvorming. Maar hoe past zo'n grotere en meer directe rol van de burger in de vertegenwoordigende democratie? Wordt zij versterkt of juist ondergraven? Vergroten initiatieven om de burger actiever te betrekken

de legitimiteit van het beleid, of vergroten zij de teleurstelling om onvervulde wensen? Komt het de inclusiviteit ten goede, of ontstaat nieuwe ongelijkheid?

Deze en andere vragen werden tijdens de Brouwer Conferentie toegelicht door een drietal sprekers: Katrien Termeer sprak over de sterktes en zwaktes van het G1000 burgerberaad en hoe dit een betekenisvolle stap voor taaie vraagstukken kan zijn. Tom van der Meer sprak over de problematiek van burger en beleidsvorming in het algemeen en over of en hoe het burgerberaad is in te passen in onze democratie. Thom de Graaf lichtte toe hoe belangrijk het is voor de democratische rechtstaat dat de burger vertrouwen heeft en houdt in de overheid en wat er voor nodig is om dit vertrouwen te herstellen en te onderhouden. Na de inleidingen door de sprekers werd onder begeleiding van Joris Luyendijk als dagvoorzitter een levendig debat gevoerd aan de hand van vele vragen van de online deelnemers.

Ir. L.E.J. Brouwer (1910-1983), president-directeur van de Koninklijke Nederlandse Petroleum Maatschappij, kwam uit een geslacht van geleerden. Zijn vader was geoloog met internationale bekendheid, zijn oom, naar wie hij is genoemd, een wereldberoemde wiskundige. Zelf studeerde hij op 21-jarige leeftijd in Delft af als mijnbouwkundig ingenieur. In het begin van de 80er jaren heeft Jan Brouwer een deel van zijn vermogen bestemd voor een fonds ten behoeve van interdisciplinair wetenschappelijk onderzoek in Nederland. Het Jan Brouwer Fonds is begin 2003 aan de zorg van de KHMW toevertrouwd, met als doelstelling het stimuleren van multidisciplinair, maatschappij georiënteerd onderzoek dat inzicht geeft in concrete maatschappelijke problemen en in potentie moet bijdragen aan de oplossing daarvan.

Hoewel deze vijfde Brouwer Conferentie vanwege corona grotendeels online moest plaatsvinden, gaf de aanwezigheid van Zijne Majesteit de Koning bij deze lustrumconferentie een extra feestelijk tintje!

Jan Brouwer Conferentie (online) op 24 januari 2022
SPREKERS Prof. dr. ir. C.J.A.M. (Katrien) Termeer, hoogleraar bestuurskunde Wageningen University & Research, vice-voorzitter Raad voor het Openbaar Bestuur en raadslid en plaatsvervangend kroonlid SER, Prof. dr. T.W.G. (Tom) van der Meer, hoogleraar politicologie i.h.b. legitimiteit, ongelijkheid en burgerschap Universiteit van Amsterdam, directeur Nationaal Kiezersonderzoek en lid Staatscommissie Remkes en Mr. Th.C. (Thom) de Graaf, vice-president Raad van State
MODERATOR Drs. J.C. (Joris) Luyendijk, zelfstandig schrijver

Conferentie nakijken

WINTER- EN HERFSTDEBAT

De energietransitie

DOROTHEE VAN VREDENBURCH

Energietransitie vormt op zichzelf een begrip, maar weinigen weten precies waarheen we gaan en hoe en wanneer dat haar beslag zal krijgen. Met almaar stijgende energieprijzen was de energietransitie dan ook het logische onderwerp voor het Winterdebat van de KHMW. In hun inleidingen deden Rik Leemans en Geert van de Wouw ons uit de doeken waarom klimaatverandering een energietransitie noodzakelijk maakt, wat deze feitelijk met zich meebrengt en wat de technische uitdagingen zullen zijn om de ambitieuze, in Parijs en Glasgow gestelde doelen te realiseren.

Tijdens het Herfstdebat hebben we ons geconcentreerd op de effecten van – wel of

juist niet genomen – maatregelen inzake de energietransitie op de samenleving zelf. Met inleidingen door Frank Hindriks en Paul van Lange, probeerden wij ons daarbij een beeld te vormen hoe het maatschappelijk draagvlak – de democratische legitimiteit – reageert op genomen maatregelen, hoe de noodzakelijke (?) maatschappelijke gedragsverandering ten aanzien van het gebruik van energiebronnen kan worden bewerkstelligd, en in meer brede zin in welke mate de alfa- en gammawetenschappen een bijdrage zouden kunnen leveren aan een effectieve energietransitie.

Winterdebat op 13 februari 2022
SPREKERS Prof. dr. H.B.J. (Rik) Leemans, hoogleraar milieusysteemanalyse Wageningen University & Research en Ir. G.M. (Geert) van de Wouw, managing director Shell Ventures

Herfstdebat op 27 november 2022
SPREKERS Prof. dr. F.A. (Frank) Hindriks, hoogleraar ethiek, sociale en politieke filosofie Rijksuniversiteit Groningen en Prof. dr. P.A.M. (Paul) van Lange, hoogleraar psychologie Vrije Universiteit Amsterdam, distinguished research fellow University of Oxford

MODERATOR Jkvr. D.E. (Dorothee) van Vredenburg, executive partner en lid management board De Brauw Blackstone Westbroek

ALGEMENE VERGADERING

De 270e jaarvergadering van de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen op 21 mei 2022 vond voor het eerst sinds 2019 weer plaats in het Hodshon huis.

De vergadering gaf haar goedkeuring aan:

- Het jaarverslag en de jaarrekening 2021
- De décharge van het bestuur /de penningmeester voor het gevoerde financiële beleid
- De samenstelling van het bestuur, de financiële commissie, de adviescommissies benoemingen en de archiefcommissie, waarbij René van Woudenberg, Isabel Arends en Lard Friese verwelkomd werden als nieuwe leden van de adviescommissies benoemingen (voor de samenstelling van bestuur en commissies, zie de laatste pagina's van dit jaarverslag)
- De notulen van de directeurs- en ledenvergadering voorafgaand aan het Winterdebat op 13 februari 2022.

Voorafgaand aan het jaardiner werd in de tuin geborreld. 's Avonds was het in de aula als vanouds, allen genoten van de feestelijke maaltijd, met de traditionele zalm, asperges en aardbeien. Een aantal in 2022 benoemde directeurs en leden hield bij het diner een korte speech waarin zij zich voorstelden, onder wie Maarten Bosch.

Bestuursleden bij de jaarvergadering. Vlnr Rudy Andeweg, Rutger Schimmelpenninck, Linda Hovius, Inge Bryan, Henk de Jong

Maarten Bosch – CEO Mosa Meat

Toen mijn dochter 6 jaar geleden besloot vegetarisch te worden, hebben we dat omarmd en ben ik sindsdien meer te weten gekomen over de consequenties van vleesconsumptie en de impact van ons voedselsysteem op klimaatverandering. Deze is gigantisch en met name de impact van vleesconsumptie is immens. Enkele jaren geleden hoorde ik over een initiatief in Maastricht waar een professor tissue engineering een medische technologie gebruikte om de voedsel- en klimaatproblematiek mee aan te pakken. Ik was direct gefascineerd. Er werden daar hamburgers gemaakt zonder koeien te slachten en met heel veel minder gebruik van grondstoffen en daarmee extreem veel minder impact op het klimaat. Een paar cellen van een levende koe worden opgekweekt tot grote hoeveelheden spier- en vetweefsel, tezamen rundergehakt, en daarmee hamburgers. Zeer interessante technologie, geboren uit wetenschappelijk onderzoek. Dit kunnen is één, maar wordt deze disruptieve technologie door de samenleving geaccepteerd, gaan consumenten dit omarmen, hoe gaat de gevestigde orde van bestaande producenten hiermee om? Een minstens zo interessant vraagstuk.

Vier jaar geleden ben ik aan boord van dit initiatief gestapt, inmiddels het bedrijf genaamd Mosa Meat, waar we met ruim 160 zeer gepassioneerde mensen werken om deze vraagstukken op te lossen. De brug slaan van deze technologie naar de samenleving is mijn persoonlijke missie geworden. Heel uitdagend en nodig. De link naar de missie van de KHMW is hiermee ook evident en ik hoop hier inspiratie op te doen en te brengen om ons allen te helpen bij het oplossen van dergelijke belangrijke vraagstukken.

Borrel in de tuin, voorafgaand aan het jaardiner

HAARLEMSE VOORDRACHT

Carsten de Dreu – Waarom Vechten Mensen

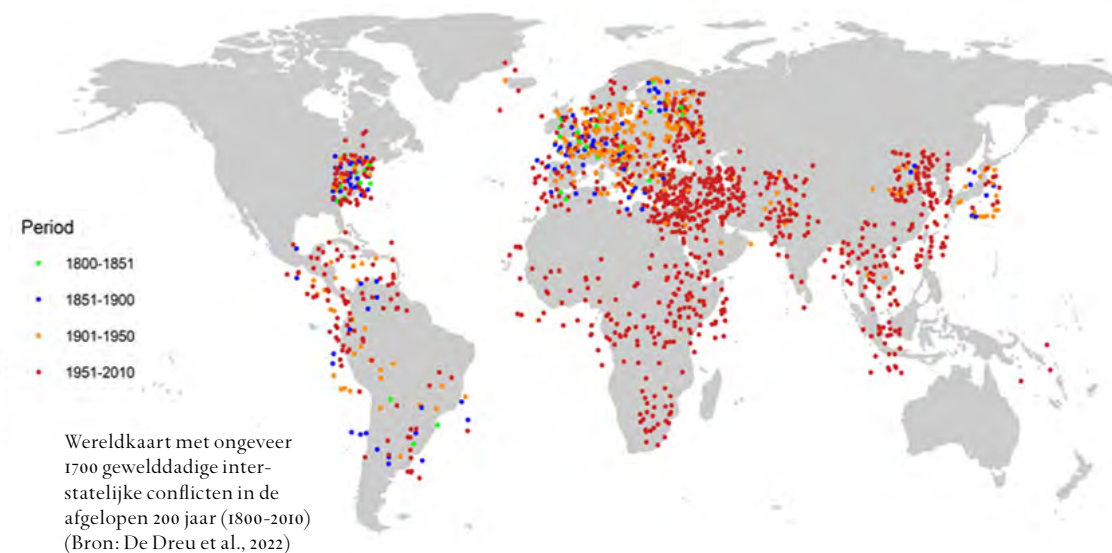
Conflicten - van kleinschalige schermutelingen tot grootscheepse oorlogen - berokkenen moeilijk te overschatten psychische, sociale en economische schade. In zijn zeer actuele voordracht stelde Carsten de Dreu de vraag waarom - en wanneer - mensen vechten. Vanuit een evolutionair, neurobiologisch en gedrageconomisch perspectief onderzocht hij hoe persoonlijke afwegingen en de onderlinge groepsdynamiek mensen motiveren om samen te spannen en naburige groepen aan te vallen en te onderwerpen. Hij besprak archiefstudies en laboratoriumexperimenten waaruit blijkt dat de beslissing om aan te vallen waarschijnlijker wordt wanneer een groep zich onder druk voelt staan, bijvoorbeeld omdat de natuurlijke omgeving verslechtert en noodzakelijke hulpbronnen verschrallen. Daarnaast besprak hij neurobiologische studies, waaruit volgt dat twee hormonale veranderin-

gen binnen individuele groepsleden aanvallen waarschijnlijker maakt - testosteron reduceert de angst voor repercussies - mensen zijn meer geneigd risico's te nemen - en oxytocine versterkt de onderlinge band en samenwerking tijdens de aanval. Alles bijeengenomen volgt dat conflicten voorkomen kunnen worden door te investeren in groepen die het moeilijk hebben. Door hen te helpen valt een belangrijke reden weg, om door middel van aanval en uitbuiting de eigen groep te doen overleven.

Haarlemse Voordracht op 21 mei 2022
SPREKER Prof. dr. C.K.W. (Carsten) de Dreu,
 hoogleraar sociale en organisatiepsychologie
 Universiteit Leiden

De voordracht is na te kijken op de website van de KHMW en uitgegeven als Haarlemse Voordracht LXXXI, op aanvraag verkrijgbaar bij het secretariaat van de KHMW.

WIM DREES SEMINARS

RUDY ANDEWEG

In 2022 was het voorjaarsseminar gewijd aan het regeerakkoord en had als titel: “De noodzakelijke investeringsagenda voor Nederland of toch een te expansief investeringsprogramma?” Het najaarsseminar, waar we hieronder wat uitgebreider bij stil staan, stond in het teken van de geopolitieke spanningen.

Begroten in tijden van geopolitieke spanningen

Het Wim Drees Seminar in het najaar is traditiegetrouw gewijd aan de Miljoenennota. Dit jaar werd de invalshoek gevormd door de voortdurende geopolitieke spanningen tussen het Westen en China die ook na de presidentswissel in de Verenigde Staten niet afnemen, maar vooral tussen het Westen en Rusland die door de Russische inval in Oekraïne sterk zijn toegenomen. Wat betekent dat voor het Nederlandse begrotingsbeleid? Na het afzwakken van de

Het Wim Drees Fonds is vernoemd naar Prof. dr. Wim Drees (1922-1998), die werkzaam was in de theorie en de praktijk van de openbare financiën.

Het doelvermogen van de Wim Drees Stichting voor Openbare Financiën is in 2017 overgedragen aan de KHMW in de vorm van een fonds op naam. Ten laste van dit fonds organiseert de KHMW in het voor- en het najaar een Wim Drees Seminar in Den Haag, voor beleidsmakers en belangstellende burgers. Deze worden altijd druk bezocht.

coronapandemie was de verwachting dat de overheid haar ongekeerde steunpakketten zou kunnen afbouwen en zou kunnen terugkeren naar een ‘normaal’ begrotingsbeleid. Maar de oorlog op het vasteland van Europa zorgde voor een explosieve stijging van de energieprijzen en daarmee ook van de inflatie. Het begrotingsantwoord is een al historisch koopkrachtpakket dat nog wordt uitgebreid met een prijsplafond voor energie en steun voor energie-intensieve midden- en klein bedrijven. Kan de overheid doorgaan met compenseren, vroeg Allard Postma zich af. Hoe krijgen we de geest weer in de fles? De opeenvolgende steunpakketten van de overheid schakelen de economische dynamiek uit, en vroeg of laat zal de rekening betaald moeten worden. In de samenleving wordt de verwachting gewekt dat de overheid elke tegenslag zal compenseren, maar wanneer is compensatie wel economisch zinvol, en wanneer niet? Dat zijn vragen die in de komende jaren beantwoord moeten worden. Ester Barendregt bepleitte in ieder geval dat overheidssteun veel gericht wordt ingezet. Nu is het beleidspakket ongericht: energiesteun slaat bijvoorbeeld ook neer bij hoge inkomens wat de ongelijkheid vergroot, de inflatie verder aanwakkert en de prijsdruk om tot verduurzaming over te gaan afzwakt. De inleidingen maakten een geanimeerde discussie los, ook over de vraag of het huidige expansieve begrotingsbeleid niet onvermijdelijk zal leiden tot overheidsbezuinigingen straks.

Wim Drees Seminar op 12 april 2022
op de Campus Den Haag Universiteit Leiden,
locatie Wijnhaven
SPREKERS Drs. L.B.J. (Laura) van Geest,
bestuursvoorzitter AFM en
Prof. dr. C.N. (Coen) Teulings, universiteits-
hoogleraar Universiteit Utrecht
MODERATOR Drs. M. (Marieke) Stellinga,
econoom en politiek verslaggever NRC

Verslag en bijeenkomst nakijken

Wim Drees Seminar op 11 oktober 2022
in de Glazen Zaal in Den Haag
SPREKERS Drs. A. (Allard) Postma,
hoofd Begrotingsbeleid ministerie van Financiën en
E. (Ester) Barendregt MSc, hoofdeconoom/hoofd
Nederland, Economie en Duurzaamheid RaboResearch
MODERATOR Drs. J.K. (Jasper) Wesseling,
directeur-generaal Fiscale Zaken ministerie van
Financiën

Verslag en bijeenkomst nakijken

CARTE BLANCHE INTERDISCIPLINARITEIT

Alfa/gamma en bèta/medisch, interdisciplinaire samenwerking in de toekomst

LOUISE GUNNING-SCHEPERS

Het Snellius gebouw van de Universiteit Leiden is genoemd naar Rudolph Snel van Royen (Snellius): de Nederlandse taal- en wiskundige die zo'n 440 jaar geleden de eerste hoogleraar wiskunde in Leiden was. Maar hij was ook hoogleraar in de Oosterse talen: het onderscheid tussen wat wij nu alfa en bèta noemen bestond toen niet of nauwelijks.

Of die tijd echt zal terugkeren is de vraag, maar de constatering is dat de kloof tussen alfa/gamma aan de ene kant en bèta/medisch aan de andere de laatste jaren kleiner aan het worden is. Er is sprake van een reconfiguratie tussen alfa-, bèta- en gammawetenschappen die niet zal leiden tot het verdwijnen van alle disciplinele verschillen maar die wel talloze vragen oproept over wat interdisciplinaire samenwerking tussen alfa, bèta, medisch en gamma in de toekomst zal betekenen.

De vijf sprekers gaven vanuit hun verschillende achtergronden hun visie op interdisciplinariteit in de wetenschap. Een greep uit de belichte casuïstiek:

Risicoperceptie — Jeroen Aerts

Klimaatextremen zoals overstromingen en droogte hebben een groot maatschappelijk effect, met wereldwijd miljarden euro's aan schade en jaarlijks duizenden slachtoffers. Met name de meest kwetsbare landen hebben

Welkom bij het diner door Louise Gunning-Schepers

te leiden onder extreme natuurrampen. Door klimaatverandering zal de vraag naar maatregelen gaan toenemen, maar ondanks dat het economisch rendabel is om nu al te investeren in 'klimaatadaptatie' hebben deze investeringen voor de lange termijn vaak lage prioriteit. Onderzoek laat echter zien dat na een grote natuurramp de bereidheid tot investeren in klimaatmaatregelen wel heel hoog is en dat dit te maken heeft met de verhoogde perceptie van het risico. Om dit effect goed te bestuderen is een samenwerking nodig van sociale wetenschappers op het gebied van gedrag onder risico's en natuurwetenschappers die de effecten van natuurrampen in kaart brengen. Samen maken ze een inschatting van hoe risicoperceptie de drijvende kracht kan zijn achter investeringsbereidheid en draagvlak voor klimaatmaatregelen.

De grote gelijkmaker — Antal van den Bosch

De computer, de universele informatie-verwerkende machine, heeft de wetenschap een uitgebreid nieuw instrumentarium gegeven. Naast de traditionele paradigma's van (a) empirie en (b) theorie biedt de computer de nieuwe paradigma's van (c) computatie (of simulatie) en (d) datagedreven ontdekking. Met (c) heeft de wetenschap een oneindige toegang tot alternatieve virtuele werelden naast de echte, waardoor tijdrovende of gevaarlijke experimenten op een hele andere schaal en gevaarloos 'in silico' kunnen worden uitgevoerd. Met (d) opent een volstrekt nieuwe wereld waarin de computer autonoom informatie en kennis ontdekt in (grote hoeveelheden) data, wat ons gereedschappen als ChatGPT oplevert.

De nieuwe computerparadigma's maken geen onderscheid tussen wetenschapsdomeinen; hun toepasbaarheid ligt overal, in alfa-, gamma-, bèta- en medische domeinen. Tegelijk biedt

de informatica, overigens net als de logica en de wiskunde dat al eeuwen deden, een universele taal (van nullen en enen via formele kennisrepresentatie tot programmeertalen) die onderzoekers uit alle disciplines in staat stelt met elkaar te spreken, ook al hebben ze hun eigen jargon, methoden en manieren om met data om te gaan. De computer blijkt in de praktijk een ideale grote gelijkmaker te zijn, een Esperanto van de wetenschap, een katalysator van interdisciplinariteit.

Een mooi voorbeeld, gepubliceerd onlangs in *Science*, is dat van een statistisch computationeel model uit de ecologie dat is gebruikt om een geesteswetenschappelijke vraag te beantwoorden: kunnen we schatten hoeveel manuscripten er uit de Middeleeuwen verloren zijn gegaan, uit de aantallen manuscripten die we nu nog hebben?

Zie: <https://forgotten-books.netlify.app>

Hoe werk je samen in tijden van crisis — Andrea Evers

Interdisciplinaire samenwerking tussen verschillende wetenschappelijke disciplines brengt een groot aantal uitdagingen met zich mee. Binnen interdisciplinair onderzoek liggen deze knelpunten onder meer bij de financiering, tijdsinvestering en ervaren cultuurverschillen (De Jonge Akademie 2016)¹. In tijden van crisis, zoals tijdens de coronapandemie, is het noodzakelijk om wetenschappelijke kennis zo veel mogelijk te vertalen naar beleidsmaatregelen en interdisciplinair hiervoor samen te werken. Een voorbeeld was de oprichting

van de RIVM Corona Gedragsunit met een wetenschappelijke adviesraad die door middel van literatuuronderzoek, vragenlijstonderzoek en interviews het kabinet adviseerde over een effectief communicatie- en gedragsbeleid tijdens de coronapandemie. Ook internationaal zijn er voorbeelden in de coronaperiode die als inspiratie kunnen dienen voor interdisciplinaire samenwerking; bijvoorbeeld door een breed scala aan experts uit verschillende disciplines te betrekken bij evidence-based kennis over communicatie en gedragsverandering in de samenleving en een breed afwegingskader te hanteren bij besluitvorming.

1. De Jonge Akademie (2016). Grensverleggend, kansen en belemmeringen voor interdisciplinair onderzoek.

Carte Blanche op 9 mei 2022

SPREKERS MIDDAG Prof. dr. J.J.G. (Jeroen) Geurts, rector magnificus/lid college van bestuur Vrije Universiteit Amsterdam, hoogleraar clinical neuroscience VU Amsterdam/VUmc, **Prof. dr. M. (Mladen) Popović**, hoogleraar Oude Testament en vroege Jodendom, met bijzondere aandacht voor de Dode Zee-rollen, decaan Faculteit Godgeleerdheid en Godsdienstwetenschap Rijksuniversiteit Groningen, **Prof. dr. A.P.J. (Antal) van den Bosch**, faculteits-hoogleraar Taal, communicatie en computatie Universiteit Utrecht, **Prof. dr. A.W.M. (Andrea) Evers**, hoogleraar gezondheidspsychologie Universiteit Leiden en **Prof. dr. J.C.J.H. (Jeroen) Aerts**, hoogleraar klimaat en waterrisico's Vrije Universiteit Amsterdam
SPREKERS AVOND Prof. dr. I. (Ineke) Sluiter, hoogleraar Griekse taal- en letterkunde Universiteit Leiden, Akademiehoogleraar, oud-president KNAW en **Prof. dr. M.M. (Marcel) Levi**, voorzitter raad van bestuur NWO
MODERATOR Prof. dr. L.J. (Louise) Gunning-Schepers, voorzitter KHMW

Bijeenkomst nakijken

De Carte Blanche was een initiatief van de KHMW in samenwerking met Prof. dr. J.W. (Jan Willem) Duyvendak, directeur NIAS en Prof. dr. A. (Arjen) Doelman, directeur Lorentz Center.

CONFIDENCE IN RESEARCH

Vertrouwen in wetenschap onder druk

Het vertrouwen in wetenschap en maatschappij staat onder druk. Het coronavirus was in die ontwikkeling een katalysator. Het OMT was eerst een baken in mist en onzekerheid, daarna waren leden ervan mikpunt van kritiek, o.a. op social media. Wetenschap is ook maar een mening, was het oordeel van menig Nederlander, terwijl diezelfde wetenschap in recordtempo levensreddende vaccins op de markt bracht. Maar ook in de wetenschap zelf gist het: bracht het virus naast vernieuwing ook opportunisme, was snelheid van publiceren te verenigen met gedegen replicatie, was de plotselinge beschikbaarheid van onderzoeksgeld en verschuiving van middelen een zegen of een vloek? En, in algemenere zin, is de route naar succes en carrière geplaveid met H-index

en citatiescore, of vergt deze tijd een andere beoordelingsstrategie?

Op 4 juli werden deze en soortgelijke vragen voorgelegd aan een select gezelschap wetenschappers, politici, vertegenwoordigers uit het bedrijfsleven en wetenschapsjournalisten, in een rondetafelgesprek bij de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen. Die dag werden ook de uitkomsten gepresenteerd van een grote enquête onder wetenschappers in tien landen, uitgevoerd door de Economist Impact Unit en mogelijk gemaakt door de Elsevier Foundation. Elsevier faciliteerde in 2022 rondetafelgesprekken in de tien landen. De uitkomsten hiervan zijn in te zien in het eindrapport van november 2022: <https://confidenceinresearch.elsevier.com/>

Aftermovie

MUSEUMBEZOEK

Vogelpracht in Teylers Museum — Eulàlia Gassó Miracle

Vanwege corona werd de tentoonstelling 'Vogelpracht' in Teylers Museum verlengd tot eind mei 2022. Geluk bij een ongeluk: zo konden we op 9 april de exhibitie bezoeken. We werden geprikkeld om goed te kijken, te luisteren, om waar te nemen.

In de tentoonstelling stond het werk van de Frans-Amerikaans natuuronderzoeker John James Audubon centraal. Zijn *The Birds of America* verscheen tussen 1827 en 1838 in olifantformaat: prachtige platen van 97 x 64 cm, waarop Audubon vogels op ware grootte afbeeldde. Alle vijf banden uit de Teylers Bibliotheek waren te zien voor het eerst in dertien jaar.

De tentoonstelling opende met aandacht voor Audubon zelf. We maakten kennis met zijn familie, assistenten, werkwijze en zijn rol als slavenhouder. Daarna werden de boeken van Audubon in de context van zijn tijd geplaatst door ze te vergelijken met andere 18e en 19e

vogelstudies uit de collectie van Teylers Museum. Vogelpracht toonde ook de verschillen ten opzichte van 200 jaar geleden. Door middel van tien 'symboolvogels' werd de veranderende vogelstand tastbaar: uitgestorven soorten, populaties die zich hersteld hebben of nieuwkomers. Opgezette vogels van Naturalis maakten de vogelpracht compleet, samen met objecten van de Haarlemse taxidermisten Darwin, Sinke & Van Tongeren.

Bezoek aan de tentoonstelling 'Vogelpracht' in Teylers Museum op 9 april 2022
SPREKERS Prof. dr. C.J. (Carel) ten Cate, hoogleraar gedragsbiologie Universiteit Leiden, Dr. E. (Esther) van Gelder, conservator oude drukken Koninklijke Bibliotheek Den Haag en Dr. E. (Eulàlia) Gassó Miracle, curator wetenschappelijke collecties Teylers Museum

Presentaties van de sprekers inzien

Domitianus, God op Aarde in het Rijksmuseum van Oudheden — Eric Moormann

Op 24 april bezochten enige tientallen leden en directeuren met aanhang de tentoonstelling 'Domitianus. God op Aarde' in het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden. Gelukkig waren de COVID-beperkingen niet meer van kracht en konden allen ongehinderd de talrijke objecten uit 26 verschillende musea bekijken en met elkaar bediscussieren. Lid van de KHMW Eric Moormann, gaf een korte inleiding en leidde de belangstellenden rond. Hij is sinds 2016-2017 betrokken geweest bij de voorbereiding en vervolgens inrichting van deze tentoonstelling, een van de eerste aan een van de Romeinse keizers gewijde presentatie in Nederland. Achter dit plan ligt een onderzoeksproject in het kader van een groot NWO-Zwaartekrachtprogramma, 'Anchoring Innovation', waarin oudheidkundigen in alle op dit gebied werkzame universitaire instituten in Nederland onderzoek verrichten naar de implementatie van nieuwe ideeën en technieken in de antieke wereld. Om zijn macht te consolideren en te presenteren greep Domitianus (81-96), net als zijn voorgangers

— vader Vespasianus (69-79) en broer Titus (79-81) — terug op de tijd van keizer Augustus (27 voor-14 na Christus), maar ook op Nero (54-68). Domitianus genoot een slechte reputatie bij de politieke elite van zijn tijd en deze zou hem na zijn gewelddadige dood blijven achtervolgen. Zonder nu van deze 'slechte keizer' een goede heerser te willen maken, heeft de tentoonstelling geprobeerd een genuanceerd beeld te presenteren. Economisch ging het Rome voor de winst, militair behaalde het rijk successen en de kunst bloeide, wat uit de talrijke fraaie voorwerpen mocht blijken. Gezamenlijk hebben wij bij verschillende stukken en tijdens de aansluitende borrel gediscussieerd over deze problematiek en ook over de organisatie van zo'n gecompliceerde tentoonstelling. Vanuit ieders achtergrond werden punten van discussie ingebracht. Een geslaagde middag!

Bezoek aan de tentoonstelling 'Domitianus. God op Aarde' in het Rijksmuseum van Oudheden op 24 april 2022
SPREKER Prof. dr. E.M. (Eric) Moormann, emeritus-hoogleraar klassieke archeologie Radboud Universiteit

Presentatie van Eric Moormann inzien

INTERVIEW

Minister Robbert Dijkgraaf: “Het gesprek tussen wetenschap en samenleving faciliteren, daar ligt een mooie taak voor de KHMW.”

JOSÉ VAN DIJCK

Robbert Dijkgraaf is sinds 2004 lid van de KHMW; Spinoza-laureaat, oud-president van de KNAW en voormalig directeur van het Institute for Advanced Studies (Princeton, VS) is hij sinds 2022 minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Namens de KHMW sprak José van Dijck met hem over zijn bevindingen na één jaar ministerschap. Wat zijn de verschillen tussen politiek en wetenschap? En wat ziet hij vanuit zijn nieuwe functie als belangrijkste taak van de Hollandse Maatschappij?

U bent nu ruim een jaar minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Wat is volgens u de belangrijkste overeenkomst tussen wetenschap en politiek? En wat ervaart u als het grootste verschil?

“Ik vind het een heel bijzonder ambt en doe het met veel plezier. Je kan het verschil maken als bewindspersoon. Het is wel een totaal andere wereld. Ik ben nu politicus die over de wetenschap gaat. Dat is een nieuwe rol omdat je als minister beleid maakt waarvoor je een meerderheid van de volksvertegenwoordiging achter je moet krijgen. Politiek bedrijven is

niet zoiets als het een recept van een kookboek volgen. Toch zit er meer logica in dan ik dacht. Zoals je in de wetenschap precies weet wanneer je succes boekt, weet je dat in de politiek ook. Net als in de wetenschap gaat het stapje voor stapje, je springt van ijsschots naar ijsschots op weg naar je doel. Je weet vooral heel goed wanneer je géén resultaat hebt bereikt.”

“Het grootste verschil tussen wetenschap en politiek zit waarschijnlijk in de uitvoering. Persoonlijke relaties zijn heel belangrijk om te begrijpen hoe mensen in het politieke spel zitten. Argumenten brengen je maar zover; ze zijn niet altijd doorslaggevend. Dat is voor wetenschappers even wennen.”

Wat kunnen wetenschappers van politici leren? En omgekeerd: welk goed advies zou u als wetenschapper graag aan politici meegeven?

“Herman Tjeenk Willink heeft het mooi gezegd: je moet groter denken en kleiner doen. Wetenschappers hebben een meestal overkoepelende filosofie of denkkader, zoals bijvoorbeeld de snaartheorie. Dat vergeten we soms in de politiek: de tijd nemen om grotere gedachten te formuleren, om je af te vragen waarom we bepaalde stapjes zetten. Als ik iets voor mijzelf en anderen niet goed kan uitleggen, dan voel ik me alsof ik op dun ijs schaats. Iets waarvan politici ook van wetenschappers kunnen leren, is hun omgang met onzekerheid van standpunten. Wetenschappers proberen meestal eerst hun eigen ideeën onderuit te halen. In de politiek wordt onzekerheid gauw als een zwakte gezien, je moet stevig staan voor je standpunt. Als je volledig transparant bent over je onzekerheden, verlies je draagvlak. Maar keuzes maak je beredeneerd. Mijn natuurlijke reflex als wetenschapper is om mensen mee te nemen in het bewandelen van verschillende routes, ieder met voor- en nadelen; dat probeer

ik ook wel eens in de Tweede Kamer, met wisselend succes.”

“Wat wetenschappers kunnen leren van politici is het belang van verbinding met de samenleving, van draagvlak in de samenleving. Als ik in de Kamer sta krijg ik antwoord op de vraag: wat vindt het land hiervan? Wetenschappers zeggen vaak: we doen het voor de samenleving, maar die maatschappij vindt er zelf ook wat van. Wetenschappers willen graag alles uitleggen; dat werkt in de politiek niet. Op de Kunstacademie heb ik geleerd: het materiaal heeft zijn eigen wil. Als je iets van hout of metaal maakt, moet je oog hebben voor de kwaliteiten van dat materiaal. Onderdeel van politiek bedrijven is om naar de maatschappij te luisteren. Op dat vlak kun je als wetenschapper veel van de politiek leren.”

Nederland staat voor een aantal grote opgaven, met name op het gebied van klimaat en energietransitie maar ook op het terrein van digitalisering en een demografische omwenteling. Welk advies zou u willen geven aan aankomende en beginnende studenten (16-20 jaar) die nog niet goed weten welke richting ze op willen?

“Allereerst: bezwijk niet onder de keuzestress. Het belangrijkste is om aan te sluiten bij eigen interesses en talenten. Kijk waar die liggen. Vanuit elke discipline kun je bijdragen leveren aan grotere problemen. Voor de grote transities hebben we veel mensen nodig, maar vooral een breed spectrum aan kennis en vaardigheden. Niet alleen vakkrachten die apparaten kunnen bouwen, maar ook mensen met juridische kennis, gedrags- en cultuurwetenschappers die in teams kunnen samenwerken. Onze maatschappij vraagt om een hele brede inzet in de zorg, het onderwijs en de techniek. Maar laten we ervoor waken om stempels te gaan drukken op specifieke opleidingen,

Gang in het
Hodshon huis

of ze voldoen aan een maatschappelijke relevantietoets.”

U hebt ook het MBO in uw ministersportefeuille. Hoe kunnen we meer voor dit belangrijke onderwijssegment betekenen?

“We hebben een te verticaal beeld van ons onderwijsstelsel – van laag naar hoog. Dat geeft twee problemen. Ten eerste het probleem van de opwaartse druk: het idee dat hoe academischer een opleiding is, hoe waardevoller, is onjuist. We selecteren kinderen vooral op hun theoretische kennis, als ze dat niet halen, verwijzen we ze naar het praktische. Het tweede probleem is dat het MBO zeer ten onrechte ondergewaardeerd wordt, terwijl er in de maatschappij juist nu grote behoefte is aan MBO-ers. We gaan van een wereld waarin er felbegeerde banen waren naar een wereld waarin er felbegeerde mensen zijn. Door de structurele arbeidstekorten zullen we iedereen hard nodig hebben om alle behoeften in de samenleving te kunnen vervullen.”

“Mijn meer fundamentele punt is dat ik vind dat iedere jongere gelijkwaardig is. We willen een veelheid aan opleidingspaden bieden; die zijn gelijkwaardig maar niet gelijksoortig. En dus moeten we over de volle breedte van die opleidingswaaier dezelfde faciliteiten aanreiken. De vrijheid van jonge mensen om hun eigen pad te kiezen is elementair: bij University Colleges wordt die vrijheid gevierd. Ook in het MBO moeten we studenten de mogelijkheid geven zich in de volle breedte te ontwikkelen als in het HBO en WO.”

U bent sinds 2004 lid van de KHMW, dus u kent de taken van de “Hollandsche” goed. Welke positieve rol vindt u dat de KHMW kan spelen in het politieke landschap van Nederland?

“Wat ik altijd superinteressant vind aan de Hollandsche Maatschappij is haar ontstaansgeschiedenis; wetenschap staat in verbinding met de samenleving waarbinnen kennis gemaakt en gedeeld wordt. Dat gaat niet alleen over de praktische opbrengst, maar ook over verwondering, verbeelding en verbinding. De vraag “Is wetenschap voor, door en van iedereen?” past nadrukkelijk bij de KHMW. Ook de samenspraak tussen ‘directeuren’ en ‘wetenschappers’ draagt daaraan bij: laten we vooral de maatschappij meenemen in het wetenschappelijk avontuur. Het gesprek tussen wetenschap en samenleving faciliteren, daar ligt een mooie taak voor de KHMW.”

U was hoogleraar (UvA), president (KNAW), directeur (IAS) en nu minister; welke functie/rol heeft u nog niet vervuld en zou u heel graag in de toekomst nog eens willen ervaren?

“Ik doe graag steeds andere dingen. Iemand zei laatst tegen me: je moet hierna maar surf-instructeur op Hawaii worden, maar daar liggen vast niet mijn kwaliteiten. Er zit een creatieve kant in mij. Ik wil graag zelf iets scheppen, iets maken, los van alle touwtjes die aan me vastzitten. Daar zit wel een soort opgepotte energie. Het zou leuk zijn als ik daar straks iets moois mee zou kunnen doen.”

Dit interview werd afgenomen door Prof. dr. J.F.T.M. (José) van Dijck, universiteitshoogleraar media en digitale samenleving aan de Universiteit Utrecht en lid van de KHMW

SPONSORS VAN DE
UITGEREIKTE PRIJZEN
2022

STICHTING JAN BROUWER FONDS	KONINKLIJK INSTITUUT VAN INGENIEURS (KIVI)
NEDERLANDSE ORGANISATIE VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK (NWO)	TATA STEEL PFIZER
ICT-ONDERZOEK PLATFORM NEDERLAND (IPN)	KONINKLIJKE VAN WIJHE VERF STICHTING PHILIPS FOUNDATION
SCHOUHAMER IMMINK FONDS	EAST-WEST SEED
STICHTING DE AVOND VAN WETENSCHAP & MAATSCHAPPIJ	ASML
UNIVERSITEITEN VAN NEDERLAND	SHELL
STICHTING EIZENGA- VAN OOSTEN FONDS	LORENTZFONDS ORTEC
PIETER LANGERHUIZEN LAMBERTUSZOOM FONDS	STICHTING PHYSICA
DR. SAAL VAN ZWANENBERG STICHTING	VISMA CONNECT CANON
L'ORÉAL UNESCO	VADERLANDSCH FONDS DORUS RIJKERS FONDS
STICHTING FONDS VOOR DE GELD- EN EFFECTENHANDEL	ROYAL SCHIPHOL GROUP
J.C. RUIGROK STICHTING	KONINKLIJKE NEDERLANDSE MAATSCHAPPIJ TER BEVORDERING DER PHARMACIE (KNMP)
KONINKLIJKE VERENIGING VAN GASFABRIKANTEN IN NEDERLAND (KVGN)	DR. W.J.E. VOET FONDS
KONINKLIJKE NEDERLANDSE VERENIGING VAN INFORMATIE- PROFESSIONALS (KNVI)	KONINKLIJKE HOLLANDSCHE MAATSCHAPPIJ DER WETENSCHAPPEN (KHMW)

PRIJZEN EN STIPENDIA

VERTROUWENSPRIJS

De Brouwer Vertrouwensprijs is bestemd voor een project dat binnen Nederland de samenhang en het onderling vertrouwen in de samenleving bevordert. Hierbij wordt gedacht aan een initiatief dat daadwerkelijk wordt toegepast en de mogelijkheid tot opschaling in zich draagt.

In een wereld vol polarisatie is contact het beste medicijn

Uit het juryrapport: Buddy to Buddy koppelt (ex)vluchtelingen aan stadsgenoten. Het brengt zo mensen met elkaar in contact die elkaar an-

ders misschien niet zouden leren kennen. Buddy to Buddy adresseert een thema dat diep in onze samenleving gevoeld wordt en dat nog generaties lang effect zal hebben op onze samenleving: het sociale isolement van (ex) vluchtelingen.

Zowel Nederlanders als migranten worden uitgedaagd in dit initiatief. Nederlanders leren naar zichzelf en naar onze samenleving te kijken. Het initiatief draait niet alleen om de vluchtelingen in een afhankelijkheidsrelatie maar het vergroot ook de betrokkenheid van Nederlanders bij hun integratie. Het werkt dus aan twee kanten van de brug.

Juryleden en juryvoorzitters

De KHMW kent jaarlijks vele wetenschappelijke prijzen toe. Leden (en in een enkel geval directeuren) van de Maatschappij treden hierbij op als jurylid. Zij staan vermeld bij het verslag van de prijzen hieronder. Om ook directeuren direct te betrekken bij de prijzenactiviteiten van de KHMW, wordt een aantal van hen sinds 2017 een paar keer per jaar ingezet bij juryvergaderingen als (technisch) voorzitter, zo mogelijk bij een vergadering waarvan het onderwerp aansluit bij hun vakgebied of interesse. In 2022 namen deel aan dit succesvolle initiatief: Mr. M.E. (Marbeth) Bierman-Beukema toe Water, Dr. W. (Willem) Bijleveld, Drs. B.R. (Bart) Combee, Drs. I. (Ilona) Haaijer, Drs. M.C.E. (Mariëlle) Hendriks, Jkvr. mr. P. (Pauline) van Lennep, Mr. A.J.M. (Anita) Nijboer, Ir. J.R. (Ronald) Prins, Drs. M.M.G. (Marijke) Pubben, Drs. G. (Garance) Reus-Deelder, Mr. drs. T.S.M. (Thérèse) van Schie, Drs. M.L.L.E. (Marlies) Veldhuijzen van Zanten-Hyllner, Drs. J.J. (Janneke) van der Wijk en Mr. M. (Mieke) Zaanen.

Het initiatief blijft niet steken bij goede bedoelingen of tijdelijke ontmoetingen, want inmiddels blijken (via de huidige meet-methoden) meer dan zestig procent van de contacten langdurig te zijn en blijken nieuwkomers gemiddeld hun netwerk met vijf nieuwe mensen uit te breiden via het buddytraject. Er is dus meetbaar effect.

Buddy to Buddy is gestart in 2015 in Zutphen en inmiddels uitgegroeid tot een landelijke vrijwilligersorganisatie met 12 locaties waarin ruim 2.400 vrijwilligers actief zijn. Het speelt voor de jury een belangrijke rol dat het initiatief heel goed blijkt te kunnen opgeschaald en doorontwikkeld.

Samenvattend koos de jury Buddy to Buddy uit als een helder, actueel, goed georganiseerd initiatief dat, vanuit individuele persoonlijke inspiratie, midden in de meest tere problematiek van onze samenleving met opgestroopte mouwen bouwt aan onderling vertrouwen. Wij verwachten er veel goeds van.

De initiatiefnemers

Armijn van Roon en Willemijn Voorham richtten in 2015 de stichting Buddy to Buddy op, met als voornaamste doelen het sociale isolement van (ex-)vluchtelingen te doorbreken en de betrokkenheid van Nederlandse inwoners bij de opvang en integratie van vluchtelingen te vergroten. Via een uitgebreid matchingstraject brengt de organisatie nieuwkomers en stads-genoten met gedeelde interesses in contact.

De Brouwer Vertrouwensprijs is voor een periode van twintig jaar mogelijk gemaakt door een familieschenking aan het Jan Brouwer Fonds. Het fonds is genoemd naar Ir. L.E.J. Brouwer, oud-president-directeur van de Koninklijke Nederlandse Petroleum Maatschappij.

Van Roon: “Elke nieuwe vriendschap is een stap dichterbij een wereld waarin mensen mogen verschillen, en tegelijkertijd verbonden zijn. Daar gaan wij voor, stap voor stap, vriend voor vriend.”

Voorbij de verschillen

Van Roon: “We zijn heel dankbaar voor deze eervolle prijs. Niet in de laatste plaats omdat deze prijs gaat over het bevorderen van vertrouwen. We proberen daar dagelijks aan bij te dragen door bijzondere ontmoetingen te organiseren; 1-op-1 en in groepsverband. We zijn vreemdelingen, totdat we elkaar leren kennen. Wanneer we voorbij verschillen en vooroordelen openstaan voor de ander, verrijken we ons leven en groeit vertrouwen vanzelf. In een wereld vol polarisatie is contact maken het beste medicijn.”

LAUREAAT Stichting Buddy to Buddy
SPONSOR Stichting Jan Brouwer Fonds
PRIJS € 100.000 en KHMW-medaille, jaarlijks
JURY Drs. M.L.L.E. (Marlies) Veldhuijzen van Zanten-Hyllner, Prof. dr. R.B. (Rudy) Andeweg, Prof. dr. D.D. (Douwe) Breimer, Prof. dr. P.A. (Pearl) Dykstra, Drs. W.J. (Pim) baron van der Feltz, Prof. dr. F.P. (Frits) van Oostrom, Prof. dr. I. (Ineke) Sluiter

De prijs werd op 24 januari bij de online Jan Brouwer Conferentie uitgereikt door Linda Hovius, onder-voorzitter KHMW.

Conferentie en prijsuitreiking nakijken

NEDERLANDSE PRIJS VOOR ICT-ONDERZOEK

Jasmin Blanchette — Interactieve en geautomatiseerde stellingbewijzers

Uit het juryrapport: His research is directed to the development and application of interactive and automatic theorem provers. These are tools for proving mathematical statements with the aid of computers. They have a wide range of applications, including the verification of hardware, software and algorithms, as well as in mathematics. For safety-critical applications, a machine-checked correctness proof is a crucial tool against the possibility of catastrophic flaws due to human error. Although the areas of interactive and automatic theorem proving employ quite different methods and techniques and have separate communities and conferences, Blanchette is an expert on both and has done excellent work in porting techniques between these fields. Breakthrough contributions of Dr. Blanchette include his development of the tools Sledgehammer and Nitpick, which contribute fundamentally to the success of the interactive theorem prover Isabelle/HOL and are used by researchers all over the world when proving theorems. His

work yields tools to further theorem proving and touches the very foundations of this field. Dr. Blanchette contributes to the dissemination of this work through his widely used open access textbook *The Hitchhiker's Guide to Logical Verification*, through teaching at summer schools, and through appearances in the popular press.

LAUREAAT Dr. J. (Jasmin) Blanchette VU
SPONSOR ICT-onderzoek Platform Nederland (IPN) en NWO
PRIJS € 50.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. R.J. (Rob) van Glabbeek, Prof. dr. F.A.H. (Frank) van Harmelen, Prof. dr. J.N. (Joost) Kok

De prijs werd uitgereikt op 7 april bij ICT.OPEN in de RAI Amsterdam door Louise Gunning-Schepers - namens KHMW, Christiane Klöditz - namens IPN en Catholijn Jonker - namens NWO.

Een korte presentatie van het onderzoek van Jasmin Blanchette is te vinden op de website van de KHMW.

KEES SCHOUHAMER IMMINK PRIJS

Taco Cohen – Convolutional neural networks

Uit het juryrapport: The work leverages symmetries to improve the ability of convolutional neural networks to generalize from relatively small amounts of data samples for learning. The work focuses on applying group theory to deep learning and has opened the field of equivariance in neural networks. The techniques developed are evaluated on problems such as image classification and segmentation in vision and medical imaging, 3D model classification, quantum chemistry, protein structure classification, and the detection of extreme weather events. The work has been presented at the top conferences and published in the leading journals of the field, and is broadly considered as groundbreaking. The jury recognized that the work is communicated and discussed at intercontinental level because

of its relevance and the possibilities for re-use. His promotor writes “It is rarely that a PhD student cracks open a whole new field, but that is precisely what happened here. The implication of his ideas ranges from engineering to science, from computational neuroscience, to computational biology and chemistry to theoretical physics. In a way, one can say that Taco invented the standard model for deep learning: a new way to organize and structure deep architectures using group theory and symmetries.” This quote nicely illustrates the exceptional nature of the work.

LAUREAAT Dr. T.S. (Taco) Cohen UvA
SPONSOR Schouhamer Immink Fonds
PRIJS € 10.000, 2-jaarlijks
JURY Prof. dr. ir. W.M.P. (Wil) van der Aalst,
Prof. dr. ir. P.H.N. (Peter) de With

De prijs werd uitgereikt op 7 april bij ICT.OPEN in de RAI Amsterdam door Louise Gunning-Schepers en Kees Schouhamer Immink.

De Kees Schouhamer Immink Prijs is ingesteld in 2019 ter bekroning van promotie-onderzoek op het gebied van de technische computerkunde en telecommunicatie. De prijs is mogelijk gemaakt door een schenking aan de KHMW van Prof. dr. dr.h.c. ir. K.A. (Kees) Schouhamer Immink, emeritus-hoogleraar informatietheorie aan de Universiteit Essen-Duisburg, president van Turing Machines BV Rotterdam en lid van de KHMW. De schenking is ondergebracht in een Fonds op Naam.

KHMW-EIZENGA BEURZEN

Jaarlijks worden maximaal vijf beurzen van 50.000 USD verstrekt. Het beurzenprogramma wordt namens de KHMW uitgevoerd door het Fulbright Center te Amsterdam. Op de website van Fulbright wordt informatie verstrekt over het selectieproces (aanmeldtermijn, vereisten voor aanvragen). Sinds 2019 zijn acht beurzen toegekend.

BURSALEN Rex Panneman – Master’s in Economics The New School for Social Research in New York City, Hans Udo – MBA Tuck School of Business at Dartmouth
SPONSOR Stichting Eizenga-Van Oosten Fonds
PRIJS maximaal vijf beurzen van \$ 50.000, jaarlijks
JURY Drs. D.S. (Dirk Simon) Buytendorp,
Prof. dr. P.L.C. (Paul) Hilbers,
Drs. A.P.H.M. (Linda) Hovius MBA

De Stichting Eizenga-Van Oosten Fonds is erfgenaam van de nalatenschap van Prof. dr. Wietze Eizenga (1922-2017), hoogleraar staathuishoudkunde en statistiek in Leiden. Prof. Eizenga verbleef eind jaren vijftig met een Fulbright-beurs in de VS aan de University of Maryland. Daar ontwikkelde hij een grote belangstelling voor de VS en keerde diverse keren terug voor gastdocentschappen. Zijn voorliefde voor de VS, zijn grote belangstelling voor de economie en zijn bereidheid jonge mensen te stimuleren komen samen in zijn testament. Hierin heeft hij bepaald dat zijn nalatenschap dient te worden gebruikt voor studiebeurzen voor veelbelovende en verdienstelijke Nederlandse recent afgestudeerden, voor het volgen van een MBA of een studie economie op graduate niveau (zowel master als PhD) aan Amerikaanse universiteiten.

Rex Panneman – New School for Social Research

Bericht uit de VS: Sinds januari 2023 studeer ik economie aan de New School for Social Research in New York. Vergeleken met andere universiteiten wereldwijd, biedt de economiefaculteit van de New School haar studenten een uniek curriculum. Studenten leren niet alleen neoklassieke theorie, de benadering die de economische discipline reeds decennia domineert, maar ook een breed scala aan alternatieve perspectieven, inclusief de ideeën van klassieke denkers als Adam Smith, David Ricardo en Karl Marx. Momenteel volg ik een vak over de uiteenlopende ontwikkeling van het kapitalistische

systeem in verschillende landen. De docent legt bijvoorbeeld uit waarom welvaart veel ongelijker verdeeld is in de Verenigde Staten in vergelijking met Europa. Deze extreme ongelijkheid op economisch gebied observeer ik dagelijks in de straten van New York. Enerzijds zie ik torenhoge hoofdkantoren van banken en andere financiële instellingen, alsook wereldvermaarde musea. Anderzijds kom ik veel daklozen en bedelaars tegen, bijvoorbeeld op weg naar college. New York is een stad van uitersten, zoveel is duidelijk.

Hans Udo — *Tuck School of Business*

Bericht uit de VS: We naderen het einde van het eerste jaar hier in Hanover, New Hampshire. In het begin deden we voornamelijk ‘core’ vakken en er is nu ruimte om daarnaast ‘electives’ te doen. De core vakken richten zich met name op de essentiële onderdelen van business administration: data analytics, marketing, strategy, managerial economics en finance. Ik hoop dat in het komende semester aan te vullen met verbredende electives, zoals bijv. Fintech en doing business in the Gulf.

Met name de periode september '22 t/m januari '23 is echt pompen of verzuipen in de MBA wereld: je dient je vakken te halen en daarnaast alles op alles te zetten binnen de recruitment pipelines van, in mijn geval, de Wall Street firma's. Coffee chats, networking dinners, shortlist dinners, interview rounds en dan uiteindelijk die befaamde ‘superday’. Gelukkig heb ik voor de zomer een offer van Goldman Sachs en rol ik hopelijk het tweede jaar in met een fulltime return offer in mijn zak.

Meer weten over de KHMW/Eizenga beurzen?

LANGERHUIZEN OEUVREPRIJS

Bert Holtslag — *Wetenschapper op het snijvlak tussen atmosfeer en land*

Uit het juryrapport:

The scientist – His interest are the atmosphere-land interactions and the processes in the boundary layer. Based on observations from the KNMI research tower in Cabauw Bert developed and tested various theories for the atmospheric boundary layer and schemes to make these theories applicable for important social applications (such as for wind energy, air quality, as well as energy exchange and evaporation of water in the land area used for agriculture). The results of his weather forecast para-meterizations to describe the physics of the atmospheric boundary layer and its interaction with the underlying surface are used in numerical weather forecast modeling. As public we have the benefits of Bert's work which have contributed to a much better seven-day weather forecast.

The leader – Bert has been active as department head, member of the Academic Board and Board of Education of Wageningen University. And has participated in many international panels.

The human – Bert is a curiosity-driven and energetic person, with enthusiasm to explore ‘new topics’, which he passed on to his staff and students for their research. The PhD students

and young scientists see him as an inspiration and coach during the many workshops and events he organized.

The initiatives – He was the initiator and driving force behind the international GABLS-initiative (GEWEX Atmospheric Boundary Layer Study). GABLS is a large international collaboration initiative that aims to improve the understanding and representation of the atmospheric boundary layer in regional and large-scale climate models. It bridges the ‘gap’ between the research-driven boundary layer community and the operational weather forecasting institutes all over the globe.

LAUREAAT Prof. dr. A.A.M. (Bert) Holtslag KNMI en WUR

SPONSOR Pieter Langerhuizen Lambertuszoon Fonds

PRIJS € 25.000 en KHMW-medaille, jaarlijks

JURY Prof. dr. H.M. (Huug) van den Dool,

Prof. dr. S.M. (Steven) de Jong,

Prof. dr. M.J. (Menno-Jan) Kraak

De prijs werd op 15 september uitgereikt in het Hodshon huis, tegelijk met de Langerhuizen Bate, door Louise Gunning-Schepers, voorzitter KHMW en Ad IJzerman, secretaris natuur- en medische wetenschappen KHMW.

Prijsuitreiking met inleiding door Bert Holtslag nakijken

LANGERHUIZEN BATE

Carina Hoorn — The evolution of biodiversity in the Amazon forest

Uit het juryrapport: Carina Hoorn is a geologist, palynologist and paleoecologist studying the history of Amazonia with the aim to broaden our knowledge on how landscape and vegetation evolve during tectonic and climate change. She is a principal investigator in the transamazon drilling project, which is collecting fossil records from a large amount of soil cores (up to 2 km depth) taken all over the Amazon region. The overarching goals of this project are to document the evolution of biodiversity of the Amazon forest across most of its entire reach throughout its entire history, and to determine how the evolution of the physical environment (e.g. tectonics, climate, geomorphology) has shaped the generation, distribution, and preservation of the biodiversity of this tropical rainforest. The availability of the core samples opens the door for extra studies on the collected material. The western Amazon basin has in geological terms been either rainforest or an inland sea. This gives interesting interactions between fresh water and marina ecosystems, which

has influenced the evolution of especially the mangrove trees. With the Langerhuizen Stipendium Carina will investigate the impact of the geological dynamics on the evolution and development of these mangrove trees. Hereto the different plant pollen in the drilling cores will be characterized and quantified. The obtained data will help in the overarching question ‘How did past sea-level and global climate change shape the biodiversity of the modern Amazon?’. This information might help in better understanding the impact of current climate change on the natural ecosystems.

LAUREAAT Dr. M.C. (Carina) Hoorn UvA
SPONSOR Pieter Langerhuizen Lambertuszoon Fonds
PRIJS € 25.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. J.C.J.H. (Jeroen) Aerts,
Prof. dr. ir. M.C.M. (Mark) van Loosdrecht

De bate werd op 15 september uitgereikt in het Hodshon huis, tegelijk met de Langerhuizen Oeuvreprijs, door Louise Gunning-Schepers, voorzitter KHMW en Ad IJzerman, secretaris natuur- en medische wetenschappen KHMW.

Prijsuitreiking met inleiding door Carina Hoorn nakijken

IRISPENNING

Een andere universiteit

Uit het juryrapport: Ergens tussen de reguliere universiteiten, academische kennisfabrieken en erkende onderzoeksinstituten, bevindt zich een andere universiteit. Er hoeft geen collegegeld te worden betaald en er zijn geen tentamens aan deze universiteit voor iedereen. De Universiteit van Nederland – want daar hebben we het over – heeft zich in negen jaar tijd ontwikkeld tot een fantastisch platform waar wetenschappers vanuit alle veertien universiteiten en uit de alfa-, bèta- én gammawetenschappen hun kennis delen met het brede publiek. Via gratis videocolleges, podcasts en artikelen in kranten wordt wetenschap gecommuniceerd met een geweldig bereik: op YouTube en Spotify trekt de Universiteit van Nederland gemiddeld 1,2 miljoen kijkers en luisteraars per maand. Dat zijn per dag 40.000 mensen – zoveel studenten heeft geen enkele andere Nederlandse universiteit! En met gemiddeld 15.000 luisteraars per dag is de podcast van de Universiteit van Nederland dé Educational podcast van Nederland op Spotify.

Universiteit van Nederland is een universiteit met openstaande deuren, een fantastisch breed venster op de wereld en met uitstekende antennes die tot diep in de maatschappij reiken.

Lees meer in het interview met Maurice van Wordragen op de pagina hierna.

LAUREAAT Universiteit van Nederland
SPONSOR KHMW, Stichting De Avond van Wetenschap & Maatschappij, Universiteiten van Nederland
PRIJS € 10.000 en Irispenning, jaarlijks
JURY Prof. dr. L.J. (Louise) Gunning-Schepers (juryvz), E. (Ellen) de Bruin, M. (Michiel) Buchel, Drs. P.J. (Pieter) Duisenberg, Ir. R.H. (Amito) Haarhuis MSc Med, Drs. M. (Marjan) Scharloo

De prijs werd op de Avond van Wetenschap & Maatschappij (10 oktober in de Pieterskerk in Leiden) uitgereikt door minister van OCW Robbert Dijkgraaf en juryvoorzitter Louise Gunning-Schepers aan Maurice van Wordragen, directeur Universiteit van Nederland en Alexander Klöpping, oprichter Universiteit van Nederland.

INTERVIEW

De prijswinnaar — Universiteit van Nederland

Spannende wetenschappelijke vragen in 10 tot 15 minuten beantwoord in normale mensentaal door Nederlandse topwetenschappers. Dat is de opzet van de korte video's en podcasts die de Universiteit van Nederland publiceert met haar onafhankelijke redactie. Negen jaar na de oprichting door Alexander Klöpping en Marten Blankesteyn viel de mediaorganisatie in de prijzen bij de KHMW. De Irispenning 2022 voor Excellente Wetenschapscommunicatie werd in oktober aan Klöpping en directeur Maurice van Wordragen uitgereikt in de Pieterskerk in Leiden door minister Robbert Dijkgraaf van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Volgens de jury heeft de Universiteit van Nederland zich in negen jaar tijd ontwikkeld “tot een fantastisch platform waar wetenschappers vanuit alle veertien Nederlandse universiteiten en uit de alfa-, bèta- én gammawetenschappen hun kennis delen met het brede publiek”. De Irispenning bestaat sinds 2019 en is in het leven geroepen door de drie door het Rijk gesteunde wetenschapsmusea: NEMO Science Museum, Rijksmuseum Boerhaave en Teylers Museum. De winnaar ontvangt tienduizend euro, beschikbaar gesteld door de Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen, en een penning, vervaardigd door Jennifer Hoes.

“Het juryrapport was lovend en het was te gek om de prijs uit handen van de minister in ontvangst te nemen. Het is een ontzettende eer dat we beloond zijn voor onze bijdrage

aan excellente wetenschapscommunicatie met ons medium”, zegt Van Wordragen met trots. Hij heeft als directeur vier jaar geleden de operationele leiding overgenomen van de oprichters en Roel Bellinga, de vorige directeur. De oprichters leerde hij kennen bij Blendle, waar hij ooit als stagiair startte, maar daarna bleef voor business development en partnerships. Zijn collega Merijn Doggen (bekend van Bright) neemt tegenwoordig de hoofdredactie voor z'n rekening.

“Alle veertien Nederlandse universiteiten dragen bij aan de content die we maken, ze komen allemaal even vaak aan bod. Maar daarnaast zijn ze ook onze financiële partners. Dat waren ze al, maar hun bijdrage is sinds dit jaar verhoogd tot 70.000 per universiteit. Zo kunnen we de populaire colleges blijven maken, maar ook nieuwe dingen op poten zetten. Het prijzengeld van de KHMW gebruiken we ook voor innovatie.

Universiteit van Nederland

Alexander Klöpping en Marten Blankesteyn vonden het ongelooflijk dat aan Nederlandse universiteiten zóveel interessante colleges werden gegeven die slechts voor een handjevol studenten beschikbaar waren. Daarom richtten zij in 2013 de Stichting Universiteit van Nederland op. Hun doel: het hele land mee te laten genieten van al die kennis. Zo kan iedereen leren van de Nederlandse topwetenschappers. Zonder collegegeld of tentamens. Inmiddels zijn er meer dan 1.200 online colleges gemaakt en is Universiteit van Nederland 80 miljoen views verder. Maar de ambities reiken verder. De video's, podcasts (sinds kort ook met beeld) en artikelen in het Algemeen Dagblad worden door een onafhankelijke redactie gemaakt. De vaste club bestaat uit zo'n twintig jonge enthousiastelingen (wetenschapsjournalisten, storytellers, editors, (geluids)technici), aangevuld met freelancers met een gezamenlijke missie: wetenschap is te gek en dat moet iedereen weten én ervaren. Samen met de veertien universiteiten in Nederland zorgt de redactie ervoor dat betrouwbare wetenschappelijke kennis bij een breed publiek belandt.

Op ons totale budget is het een bescheiden bedrag, maar het geeft wel weer een impuls aan nieuwe ideeën.”

De colleges die te zien zijn via YouTube worden goed bekeken en concurreren volgens de directeur met populaire kattenfilmpjes en beroemde vloggers. “Nieuwe colleges worden vaak snel en goed opgepikt.” Een team van wetenschapsjournalisten, animators en producers van 20 mensen is elke dag in de weer om de uitzendingen — naast online colleges ook podcasts, sinds kort zijn sommige ook met beeld — op poten te zetten met input van de wetenschappers.

“We hebben drie formats: colleges met tijdloze vragen over het sterrenstelsel, iets scheikundigs of hoe je wiskundig een betere Tindermatch voor elkaar krijgt. Die kun je nu, maar ook veel later bekijken. Ze blijven actueel. Daarnaast laten we wetenschappers reageren op misverstanden over actuele thema's, zoals bijvoorbeeld over corona of de stikstof- en klimaatcrisis. Voor deze verhalen werken we onder de naam 'De Werkplaats' samen met het AD. In onze podcasts combineren

we die twee genres. Nu we ook beeld in onze podcasts kunnen gebruiken, kunnen we onze documentairstijl aanvullen met een reportagestijl en kunnen we experimenten in het lab in beeld brengen of animaties toevoegen. Daar zijn we volop mee aan het experimenteren.”

De doelgroep van Universiteit van Nederland is heel breed, al hangt dat deels ook samen met het gekozen onderwerp. “Bij de uitzendingen over COVID trokken we mensen uit alle leeftijdscategorieën. Ouderen keken ook via de regionale omroep: daar hebben we ook een samenwerkingsverband mee.”

Van Wordragen blijft zoeken naar meer partnerships om meer middelen te genereren om nieuwe initiatieven te ontplooiën en nieuwe items te blijven maken. “Daarbij is altijd leidend dat de inhoud gratis voor iedereen beschikbaar moet zijn.” Voordat de universiteiten meer gingen bijdragen, was de stichting ook afhankelijk van sponsorgelden vanuit het bedrijfsleven. “Maar onze strategie is erop gericht daar minder afhankelijk van te worden om onze onafhankelijkheid nog sterker te onderstrepen.”

Donaties van kijkers en luisteraars zouden een welkome extra inkomstenstroom kunnen zijn, maar daar zet Universiteit van Nederland nu nog niet vol op in. “We willen dat onze fans gratis toegang hebben tot onze kennis. Maar dat wringt soms ook: want als we tien keer zo veel publiek trekken, hebben we geen euro meer inkomsten. We bekijken nog hoe we de drempel om een donatie te doen zo laag mogelijk maken.”

NEDERLANDSE BIOGRAFIEPRIJS

René van Stipriaan — De Zwijger. Het leven van Willem van Oranje

De Nederlandse Biografieprijs werd voor het eerst uitgereikt in 2010, toen nog onder de naam Erik Hazelhoff Biografieprijs, vernoemd naar Erik Hazelhoff Roelfzema, wiens wens het was een stichting op te richten om (jong) schrijverstalent te stimuleren en te belonen. In 2018 is de naam veranderd in de Nederlandse Biografieprijs. Op 31 oktober 2022 werd de prijs voor de zevende maal uitgereikt.

Meer dan 170 voordrachten werden ingestuurd voor de Biografieprijs 2022. Uit de vele ingezonden biografieën selecteerde de jury vijf shortlist-titels. Deze genomineerden waren:

- Lieneke Ferichs, *Nescio, leven en werk van J.H.F. Grönloh*
- Margriet van der Heijden, *Denken is verrukkelijk. Het leven van Tatiana Afanassjewa en Paul Ehrenfest*
- Pieter Sijpersma, *Hans Wiegel. De biografie*
- René van Stipriaan, *De Zwijger. Het leven van Willem van Oranje*
- Jolande Withuis, *Geen tijd verliezen. Jeanne Bieruma Oosting 1898-1994*

De Nederlandse Biografieprijs bekroont elke twee jaar de beste biografie die verscheen in het Nederlands taalgebied. Met de prijs ter waarde van 15.000 euro wil de Stichting Nederlandse Biografieprijs de Nederlandstalige biografen eren en het lezen van biografieën stimuleren. Van alle Nederlandstalige biografieën die in de afgelopen twee jaar zijn verschenen in Nederland en België selecteert een onafhankelijke jury eerst een longlist van tien titels, vervolgens een shortlist van vijf publicaties en uiteindelijk één winnaar. De winnaar wordt bekendgemaakt tijdens een feestelijke bijeenkomst in Haarlem, georganiseerd samen met de KHMW.

Uit deze vijf boeiende boeken koos de jury “voor een boek waaraan vele jaren gewerkt is, het boek dat het meest omvangrijk is, waarvoor zeer uitgebreid onderzoek moest worden verricht in een veelheid aan archieven, dat belangrijke nieuwe inzichten verschaft, dat een nieuw en genuanceerd licht werpt op de persoon die het meest bepalend is geweest voor onze geschiedenis. Het boek van een

schrijver die nog geen twee weken geleden voor een ander boek, over Bredero, in Gent de Leonard Willemsprijs van de Vlaamse Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal en Letteren ontving en die met het huidige boek gisteren de Libris Geschiedenis Prijs van dit jaar heeft gewonnen. Dat is al niet slecht voor een schrijver die in Gent meedeelde dat de laatste prijs die hij gewonnen had was voor een tekening die hij op de lagere school had gemaakt. Maar daar komt vandaag een prijs bij: de Biografieprijs 2022 gaat naar René van Stipriaan voor zijn boek *De Zwijger, Het leven van Willem van Oranje*.” De jury was onder de indruk van de wijze waarop Van Stipriaan met verve en moed de complexiteit van de geschiedenis behandelt en een beeld schetst van Willem van Oranje als een man die steeds vermalen dreigde te worden door alle conflicten waar hijzelf ook bij betrokken was, maar die steeds weer overleefde, door opportunistisch handelen, maar ook door geluk.

LAUREAAT Dr. R. (René) van Stipriaan
SPONSOR Stichting Nederlandse Biografieprijs
PRIJS € 15.000, 2-jaarlijks
JURY Prof. mr. A. (Arend) Soeteman (juryvz), Dr. mr. M.W.B. (Maarten) Asscher, Prof. dr. E. (Elke) Brems, P.W. (Pauline) Boll-Kruseman, Prof. dr. F.P. (Frits) van Oostrom

De prijs werd op 31 oktober uitgereikt in het Hodshon huis door Marjan Scharloo, voorzitter van het bestuur van de Stichting Nederlandse Biografieprijs.

Op www.biografieprijs.nl vertellen de genomineerden over hun biografieën en is het volledige juryrapport beschikbaar.

DIRK JACOB VEEGENS PRIJS

De Dirk Jacob Veegens Prijs is in 1982 ingesteld ter bekroning van promotieonderzoek op het gebied van de economische, politieke en/of sociale geschiedenis van Nederland. De prijs is genoemd naar de Haagse advocaat Veegens (1899-1984), voorzitter van de Nederlandse Advocaten-Vereeniging, de voorloper van de Nederlandse Orde van Advocaten. De prijs wordt, in de geest van Veegens, uitgereikt aan onderzoek dat vanuit historisch perspectief bijdraagt aan een dieper inzicht in ontwikkelingen die voor Nederland in de huidige tijd relevant zijn.

Dr. Lauren Lauret: *Regentenwerk. Vergaderen in de Staten-Generaal en de Tweede Kamer, 1750-1850* (Universiteit Leiden, juni 2020)

Lauren Lauret — Historische studie naar de Nederlandse parlementaire cultuur

Interview: “De D.J. Veegens prijs kwam vrij onverwacht. Mijn promotor adviseerde me om meteen na de voordracht te vergeten dat ik meedeed, dan zou het echt een verrassing zijn. En dat was het.” Aan het woord is prijswinnaar Lauren Lauret, die een proefschrift schreef over de vergaderpraktijken van de Staten-Generaal uit de tijd van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden vergeleken met die van de Tweede Kamer in de eerste helft van de 19e eeuw. Een stage bij het Huygens ING bracht haar op de restauratie van de Staten-Generaal als onderwerp. Toen ze aangaf interesse te hebben in een onderzoek naar een latere periode van de Staten-Generaal, bleek er precies een vraag in de wetenschap te spelen. NWO had een aanvraag van hoogleraren Judith Pollmann en Henk te Velde gehonoreerd over diezelfde periode. Lauret werd door het tweetal geadopteerd en zo leidde deze samen-

loop van omstandigheden tot haar proefschrift. Het onderwerp ligt haar na aan het hart. “Mijn onderzoek toont aan dat je nog meer leven in het parlement ziet als je kijkt vanuit het perspectief van de vroegmoderne vergaderpraktijk. Ze waren heel gedegen aan het werk, ook al was er nog geen levendig debat.” Lauret vertelt over een uitspraak van ‘een van haar favoriete regenten’ en dat ze een dansje deed als er een mooi geschreven dagboek boven kwam drijven. Ze smulde van de 19e-eeuwers die met een goede pen beschreven wat er gefluisterd werd in de bankjes. Na haar proefschrift was ze nog helemaal niet klaar met de regenten. Het dagboek van Willem de Clercq, directeur van de Nederlandsche Handel-Maatschappij (NHM), bracht Lauret op het idee om de invloed van terugkerende regentenfamilies uit de koloniën op het Nederlandse bestuur te onderzoeken. Van NWO ontving ze een Rubiconbeurs voor haar onderzoek. Ze doet dat vanuit Londen, “omdat de geschiedschrijving over het koloniale tijdperk in Groot-Brittannië ver voorloopt op de Nederlandse.” In Groot-Brittannië is een ‘cost of living crisis’ gaande, dus het prijzengeld komt goed van pas. Bovendien wil Lauret voor haar onderzoek graag naar de Bovenwindse Eilanden, Suriname en Indonesië reizen. Zo kan ze ook zelf aan den lijve ondervinden hoe de drukkende hitte voelt, die regenten omschrijven.

LAUREAAT Dr. L.B. (Lauren) Lauret UL
SPONSOR Stichting Fonds voor de Geld- en Effectenhandel
PRIJS € 12.500, 2-jaarlijks
JURY Prof. dr. J.Th.J. (Joop) van den Berg, Prof. dr. J.C. (James) Kennedy, Prof. dr. P. (Piet) de Rooij

De prijs werd op 10 juni uitgereikt in het Hodshon huis door Jan Peter Weitenberg, voorzitter van de Stichting Fonds voor de Geld- en Effectenhandel en Henk de Jong, bestuurslid KHMW.

Prijsuitreiking nakijken

KEETJE HODSHON PRIJS

De Keetje Hodshon Prijs, ingesteld ter bekroning van promotieonderzoek op het gebied van de geesteswetenschappen, is in 2022 bestemd voor onderzoek in de Literatuurwetenschappen. De Keetje Hodshon Prijs is een voortzetting van de Prins Bernhard Fonds Prijs (1981-1993) en de C.C. Hodshon Prijs (1994). De prijs is vernoemd naar Cornelia Catharina (Keetje) Hodshon, die in 1794 het huidige gebouw van de KHMW liet bouwen en tot 1829 de eerste bewoonster ervan was.

Dr. Marieke Winkler: *Geleerd of niet. Literatuurkritiek en literatuurwetenschap in Nederland, sinds 1876* (Radboud Universiteit, mei 2017)

Marieke Winkler — *Conflict tussen subjectieve en objectieve benaderingen*

Interview: Marieke Winkler onderzocht de spanning tussen de academische en de publieke literatuurbeschouwing in Nederland en koppelde die aan de bredere geschiedenis van de geesteswetenschappen. Ze belichtte in haar onderzoek enkele hoogleraren met ieder een andere visie op literatuurbeschouwing en kritiek. “De keuze voor deze figuren was bewust; dit waren geen hardcore wetenschappers. Ze waren actief als dichter, schrijver of criticus en kwamen vervolgens in de academie terecht. Zelf studeerde ik Nederlandse taal en

cultuur en beeldende kunst tegelijk. Recensies schrijf ik nog steeds graag”, aldus Winkler. Het snijvlak tussen kunst en wetenschap boeit haar. “Je ziet op dit moment ook meer toenadering tussen wetenschap en kunst. De wetenschap is geprofessionaliseerd en sterk gespecialiseerd. Tegelijkertijd wordt er meer belang gehecht aan de verbinding met het bredere publiek. Als je bijvoorbeeld kijkt naar klimaatliteratuur, dan zie je dat er veel wordt verwacht van kunst in de rol van storytelling.”

De ‘liefde van een volk voor haar letterkunde’, zoals Winkler die bestudeerde voor haar promotieonderzoek, zit de laatste jaren in de lift. Winkler wijst op de populariteit van Nederlandstalige muziek, schrijfworshops en leesclubs. “Eigenlijk is het vreemd dat de studie van het Nederlands niet op meer algemene belangstelling kan rekenen”. “Mensen zijn nog wel eens bang dat ze het leesplezier verliezen door de literatuur te onderzoeken,” vertelt Winkler, “maar er valt juist veel te winnen en ontdekken. Ik hecht veel belang aan het leren van literatuur. Tegelijkertijd ben ik benieuwd wat het precies is dat literaire teksten ons leren en hoe zij dat doen, nu en in het verleden. Als docent Letterkunde vind ik het een uitdaging te ontdekken wat het belang van antwoorden uit de geschiedenis is voor studenten van nu of voor een breder publiek.” Haar grote droom laat zich misschien wel raden: het maken van een vak-historisch overzicht en referentiepunt voor de letter-

kundige discipline; welke stromingen en scholen zijn er geweest en wanneer ontstonden de eerste leerstoelen? Hoe heeft de discipline zich ontwikkeld in reactie op universitaire en maatschappelijke veranderingen? Met de Keetje Hodshon prijs komt die droom wat dichterbij en kan ze tijd inruimen voor het onderzoeken van aspecten die ze nu nog niet in haar proefschrift heeft uitgediept, zoals: wanneer werd de eerste vrouw hoogleraar letterkunde? En hoe profileerde zij zichzelf ten aanzien van de literatuurwetenschap en kritiek?

LAUREAAT Dr. M.F. (Marieke) Winkler RU
SPONSOR J.C. Ruigrok Stichting
PRIJS € 12.500 en KHMW-medaille, jaarlijks
JURY Prof. dr. W. (Wim) van Anrooij,
Prof. dr. W.L. (Wilt) Idema,
Prof. dr. Th.L. (Thomas) Vaessens

JOHANNES CORNELIS RUIGROK PRIJS

De Haarlemse J.C. Ruigrok Stichting is in 1977 opgericht en beheert een fonds dat in het leven is geroepen door de heer J.C. Ruigrok uit Noordwijkerhout. De stichting ondersteunt goede doelen op het terrein van Natuur, Godsdiens, Sport, Cultuur, Sociaal Maatschappelijk, Ontwikkelingssamenwerking en Wetenschap. Dat laatste gebeurt onder andere middels prijzen bij de KHMW. De J.C. Ruigrok Prijs, ingesteld in 1984 ter bekroning van promotieonderzoek op het gebied van de maatschappijwetenschappen, is in 2022 bestemd voor onderzoek in de Maatschappijwetenschappen (in engere zin).

Dr. Jesse Jonkman: *Underground Politics — Socio-territorial relations, citizenship, and state formation in gold-mining regions in Chocó, Colombia* (Vrije Universiteit Amsterdam, febr. 2021)

Jesse Jonkman — *Illegale goudzoekers in een Colombiaanse provincie*

Interview: Een promotieaanstelling bracht hem in Colombia om het vredesproces en de gevolgen daarvan op lokaal niveau te onderzoeken. Jesse Jonkman vertelt het via een online sessie vanuit Canada, waar hij zit voor een postdoc met financiering van NWO. Na een bezoek aan Colombia aan het begin van zijn promotietraject, koos hij als onderwerp van zijn proefschrift voor kleinschalige goudmijnbouw. “Dat is een sector die vaak geassocieerd wordt met gewapende groepen en milieuvernietiging. Ik was benieuwd hoe deze mijnbouwwerkers zich organiseren in een klimaat van politieke marginalisering. Vaak gaat het bij zulke mijnbouw over wat er niet is, maar ik wilde laten zien welke activiteiten er juist wel zijn en hoe die zich verhouden tot wetgeving en bestuur.”

Het interessante van de kleinschalige mijnbouw vindt hij dat er veel thema's samenkomen, zoals het milieu, sociaal conflict en de politiek. Op dit moment richt hij zich op de grootschalige mijnbouw en de invloed die grote (Canadese) bedrijven uitoefenen. Wat is de impact daarvan op lokale mijnwerkersgemeenschappen in Colombia? Jonkman is nu voor twee jaar verbonden aan de Universiteit van New

Brunswick in Canada, waarvoor hij ook weer voor veldonderzoek naar Colombia vertrekt. Dat onderzoek zal deels voortborduren op het proefschrift waar hij de J.C. Ruigrok Prijs voor ontvangt, maar belicht ook nieuwe aspecten zoals grootschalige mijnbouw en andere regio's. "Toen ik hoorde dat ik de J.C. Ruigrok Prijs had gewonnen was ik heel blij. Het is een mooie erkenning voor wat je schrijft", vertelt de prijswinnaar glunderend. "Ik voel me vereerd en vind het mooi dat het een nationale prijs is. Uiteraard ben ik de onderzoeksparticipanten in Colombia zeer dankbaar voor alle inzichten en hulp die het veldwerk voor dit proefschrift mogelijk maakten."

LAUREAAT Dr. J.H. (Jesse) Jonkman VU
SPONSOR J.C. Ruigrok Stichting
PRIJS € 12.500 en KHMW-medaille, jaarlijks
JURY Prof. dr. C.W.A.M. (Kees) Aarts,
Prof. dr. J.C.J. (Hans) Boutellier,
Prof. dr. B.G.M. (Beate) Volker

MARTINUS VAN MARUM PRIJS

De Martinus van Marum Prijs, in 2008 ingesteld ter bekroning van promotieonderzoek op het gebied van de natuurwetenschappen en techniek, is in 2022 bestemd voor onderzoek in de Ingenieurswetenschappen (werktuigbouwkunde, lucht- en ruimtevaart, maritieme techniek, civiele techniek). De prijs is vernoemd naar Martinus van Marum, die als tweede secretaris van 1794 tot 1837 een stempel heeft gedrukt op de werkzaamheden van de Maatschappij. Hij heeft in Haarlem en ver daarbuiten grote bekendheid gekregen, vooral op het gebied van de natuurwetenschappen.

Dr. Victor Dolk: *Resource-aware and resilient control with applications to cooperative driving* (Universiteit Utrecht, nov. 2017)

Victor Dolk – Nieuw perspectief op besturing van draadloos verbonden systemen

Interview: Als de Minister van Infrastructuur en Milieu zegt dat jouw onderzoek de toekomst is en dat het beleid dat vooral niet in de weg moet zitten, dan ben je duidelijk goed bezig. Het overkwam Victor Dolk, die onderzoek deed naar de communicatie tussen auto's onderling. De voordelen van die communicatie zijn dat er meer auto's op de bestaande wegen passen, het brandstofverbruik lager is en spookfiles worden voorkomen. Auto's rijden dan namelijk in een soort treintje (een 'platoon') achter elkaar over de snelweg en reageren automatisch op de juiste signalen.

Al die draadloze communicatie levert echter ook een uitdaging op. "Ik heb gekeken naar hoe je ervoor zorgt dat het netwerk hierdoor niet overbelast raakt", vertelt Dolk. "Je kunt het vergelijken met een brievenbus. Daar kun je iedere vijf minuten naartoe lopen om te kijken of je post hebt, maar je kunt het ook alleen doen als je echt post verwacht. Je moet dus zorgen dat die onderlinge communicatie tussen auto's alleen plaatsvindt als het nodig is." Hij liet er wiskundige berekeningen op los en TNO testte later zijn bevindingen met Toyota's. Dolk vertelt enthousiast: "Het is bijzonder dat een wiskundig concept zo goed werkt in de praktijk."

EREDOCTORAAT – LOUISE GUNNING- SCHEPERS

Op 22 oktober 2022 ontving Prof. dr. L.J. (Louise) Gunning-Schepers, voorzitter van de Koninklijke Hollandse Maatschappij der Wetenschappen, een eredoctoraat van de Universiteit Heidelberg waar zij sinds 2013 deel uitmaakt van de Academic Advisory Council.

Zij kreeg deze erkenning vanwege buitengewone toewijding en grote academische, strategische en menselijke vaardigheden. Kwalificaties die bestuur, directeuren en leden ook in haar voorzitterschap van onze Maatschappij ten volle zullen herkennen.

<https://www.uni-heidelberg.de/en/newsroom/meeting-the-challenges-pro-actively>

Hij vond het wel een beetje onwerkelijk dat hij de Martinus van Marum Prijs won, "want er zijn natuurlijk heel veel mooie projecten, dus ik had het niet echt verwacht." Inmiddels werkt de prijswinnaar bij ASML op de researchafdeling en is hij bezig met andere applicaties. Maar hij blijft de grenzen van het vak rekentechniek opzoeken. Twee PhD-studenten (Stefan Heijmans, inmiddels ook gepromoveerd, en Koen Scheres) hebben met name het theoretische stuk van zijn onderzoek verder opgepakt. Het aantal citaties van zijn artikelen laat zien dat ook de internationale wetenschap interesse heeft in dit onderwerp. De prijs wil Dolk inzetten voor iets waar hij al heel lang naar uitkijkt: het aanschaffen van een piano. Muziek is voor hem een grote inspiratiebron en creatieve uitlaatklep. Gaan kunst en wetenschap niet al eeuwenlang hand in hand?

LAUREAAT Dr. V.S. (Victor) Dolk TUE
SPONSOR J.C. Ruigrok Stichting
PRIJS € 12.500 en KHMW-medaille, jaarlijks
JURY Prof. dr. ir. M.G.D. (Marc) Geers,
Prof. dr. ir. M.P.C. (Margot) Weijnen

De drie proefschriftprijzen werden op 30 september uitgereikt in het Hodshon huis door Michiel Kersten, bestuurslid van de J.C. Ruigrok Stichting en Louise Gunning-Schepers, voorzitter KHMW.

Prijsuitreiking nakijken, met presentaties door de winnaars over hun be kroonde werk

FOR WOMEN IN SCIENCE RISING TALENT PRIZES

1^e prijs Linda Al-Hassany (Neurovascular medicine, Erasmus MC)

2^e prijs Sanne van Neerven (Oncology, Amsterdam UMC)

3^e prijs Nga Phung (Applied Physics, Eindhoven University of Technology)

Eervolle vermeldingen

Carmem Maia Gilardoni (Physics, University of Groningen)

Rhythm Shukla (Biochemistry, Utrecht University)

Het doel van de For Women in Science (FWIS) Rising Talent Prizes is het bevorderen van de academische carrière van jonge vrouwelijke onderzoekers in Nederland die een positie hebben in Life Sciences of STEM-disciplines als promovendus of postdoctoraal fellow met maximaal drie jaar postdoctorale academische ervaring. De drie jaarlijkse prijzen bieden onderzoekers een individuele prijs als erkenning voor hun academische prestaties en toekomstig potentieel. Het prijzengeld is vrij te besteden aan onderzoeksgelateerde activiteiten. Het FWIS-programma is een samenwerking tussen L'Oréal Nederland, de Nederlandse Unesco Commissie, het Netherlands Institute for Advanced Study (NIAS), het Landelijk Netwerk Vrouwelijke Hoogleraren (LNVH) en de Koninklijke Hollandse Maatschappij der Wetenschappen (KHMW).

Linda Al-Hassany — *Cardiovasculaire aspecten van migraine*

Uit het juryrapport: The first prize is for Linda Al-Hassany, PhD candidate at Erasmus University Medical Center. In her research, which focusses on 'the pharmacology and cardiovascular aspects of migraine' she is able to integrate her broad academic background. In order to understand how cardiovascular risk and related sex- and gender aspects are associated with migraine, she conducts basic, clinical and epidemiological research. She also carries out a societal project inspired by her personal experience as a young female researcher with an ethnic minority background. In her short career she has been able to publish 14 articles, including two in *Lancet Neurology* (impact factor 44,2).

Sanne van Neerven — *Ontwikkeling van darmkanker*

Uit het juryrapport: The jury has awarded the second prize to Sanne van Neerven, PhD candidate at Amsterdam University Medical Center, based on her ground breaking discoveries on how colon cancer develops. She observed that the APC mutant cells not only compete with the normal cells but in fact push their neighbours into a differentiated state so

that they no longer divide. She found that the APC mutant cells cut off the life-line of WNT signaling that allow normal stem cells to divide. Using this information in a mouse colon cancer model system, she could show that a WNT booster indeed diminished the tumor initiation by the APC mutant cells. This breathtaking set of innovative experiments was published in *Nature* in 2021 with Sanne as sole first author.

Nga Phung — *Perovskietzonnecellen*

Uit het juryrapport: Nga Phung works on the synthesis and characterisation of materials for solar cell applications, with a main focus on an upcoming class of solar cell materials namely metal halide perovskites. In only a decade of technological development these materials, combined with more conventional silicon cells, have achieved more than 25% efficiency, at par with established photovoltaic technologies. Nga started to work as a PhD student at the University of Potsdam, especially looking at the influence of defect in these materials, and how they influence stability. As a postdoctoral researcher at Eindhoven University of Technology, she is looking specifically at contact layers that could further improve the efficiency of these cells.

SPONSOR L'Oréal & UNESCO

PRIJS 1e prijs € 3.500, 2e prijs € 2.000, 3e prijs € 1.000, jaarlijks

JURY Prof. dr. C. (Cisca) Wijmenga (juryvz), Prof. dr. P.E. (Petra) de Jongh, Prof. dr. T. (Titia) de Lange, Prof. dr. J.J. (Jacqueline) Meulman, Prof. dr. I.E.C. (Iris) Sommer

De prijzen werden op 21 april in het Hodshon huis uitgereikt door Ad IJzerman, secretaris natuur- en medische wetenschappen KHMW.

Aftermovie en prijsuitreiking nakijken

INTERVIEW

Het jurylid – Cisca Wijmenga

Cisca Wijmenga was in 2022 voor het eerst jurylid bij de KHMW en werd meteen gebombardeerd tot voorzitter voor de For Women in Science (FWIS) Rising Talent Prizes. “Het was superleuk om te doen, maar tegelijk erg moeilijk. Er zijn ontzettend veel talentvolle jonge vrouwen in de wetenschap actief en in deze rol ben je appels met peren aan het vergelijken, omdat hun werkterreinen flink uiteenlopen. Hoe motiveer je dan dat de een wel en de ander niet in de prijzen valt?”

“We konden als jury kiezen uit meer dan 100 toppers en elk jurylid maakte een shortlist van potentiële winnaars. Die kandidaten hebben we met de vijf juryleden vervolgens gezamenlijk besproken aan de hand van een aantal criteria. We hebben daarna flink gediscussieerd met elkaar, omdat we wisten dat we maar een paar talenten blij konden verrassen. Dat moesten we goed kunnen motiveren, want we zouden ook mensen teleurstellen. Ik wil graag vermelden dat er echt veel goede inzendingen waren.”

“Ik weet uit ervaring hoe stimulerend dit soort prijzen is als je je eerste schreden in het wetenschappelijke veld zet. De impact die je daarvan ervaart, is misschien zelfs wel groter dan waardering die je wellicht later in je carrière krijgt.” Wijmenga ontving aan het begin van haar loopbaan de J.C. Kokprijs voor het beste proefschrift van de Universiteit Leiden en de Prinses Beatrixprijs voor het beste spierziekten-onderzoek. “Het helpt enorm als je al vroeg een kwaliteitsstempel en erkenning krijgt. Dat is echt een forse aanmoediging.”

Toch maakten de oeuvrepreizen die ze later ontving – waaronder de Spinozapremie in 2015 en de Galjaard Award in 2022 – natuurlijk ook indruk. “Ik viel echt stil toen ik hoorde dat de Spinozapremie aan mij werd toegekend, want ik had nooit gedacht voor zo’n prijs in aanmerking te komen. Het mooie van die erkenning was dat het een opsteker was voor mijn hele onderzoeksgroep. Ik kon daardoor dingen met hen onderzoeken, zonder steeds opnieuw een subsidieaanvraag te doen. Dat maakt het mogelijk om risicovollere onderzoeksvragen op tafel te leggen of iets echt uit nieuwsgierigheid te onderzoeken. Heel speciaal.”

Haar onderzoeksgroep heeft ze langzaam maar zeker losgelaten toen ze in 2019 rector magnificus van de Rijksuniversiteit Groningen werd. “Dat vonden de onderzoekers spannend, maar ik had er het volste vertrouwen in. Door corona is dat proces versneld, want mijn tijd werd volledig opgesnoept, doordat we steeds moesten improviseren hoe de universiteit door kon draaien. Al snel bleek dat ze prima zonder mij verder konden.”

Dat komt goed uit, want voor Wijmenga zelf is haar actieve bijdrage aan de wetenschap inmiddels een afgesloten hoofdstuk. “Ik heb veel plezier beleefd aan mijn wetenschappelijke carrière, maar kreeg er later meer lol in om jonge mensen te begeleiden, zodat zij het stokje van mij konden overnemen. Daarom was het ook zo leuk om als juryvoorzitter al die veelbelovende talenten voorbij te zien komen die grensverleggend onderzoek doen.”

Cisca Wijmenga

Prof. dr. C. (Cisca) Wijmenga, eerder hoogleraar genetica aan de medische faculteit van de Rijksuniversiteit Groningen en het Universitair Medisch Centrum Groningen, is nu vooral rector magnificus. Dat blijft ze doen tot september 2023. Dan heeft ze die rol vier jaar vervuld. Als wetenschapper was ze gericht op het ontrafelen van de oorzakelijke genetische factoren achter sommige erfelijke ziekten. Hoe leidt variatie in erfelijk materiaal tot ziekte en hoe kunnen we die kennis gebruiken om ziekten te voorkomen of te behandelen? Ze keek naar de genetische oorzaken van de zeldzame spierziekte facioscapulohumerale dystrofie, deed onderzoek naar acute myeloïde leukemie en was projectleider van 'Het Genoom van Nederland', een studie waarin van 250 families (vader, moeder, kind) het hele DNA werd afgelezen. Ook is Wijmenga actief betrokken geweest bij de 'Lifelines' cohortstudie waarbij al ruim 30 jaar wordt gekeken hoe mensen gezonder oud kunnen worden. Voor haar rol in het ontrafelen van de erfelijke factoren van chronische ziekten (die niet netjes overerven in families) waaronder de auto-immuunziekte coeliakie (glutenintolerantie) en het aantonen dat verschillende auto-immuunziekten deels dezelfde genetische basis hebben ontving ze met haar onderzoeksgroep de Spinozapremie.

Wijmenga is lid van de KHMW sinds 2016. “Het is een inspirerende club. Door mensen uit het maatschappelijke veld samen te brengen met de wetenschappers creëer je een bijzondere setting die echt meerwaarde heeft. Ik voel me bevoorrecht dat ik daar deel van uit mag maken en hoop dat ik daar nog meer tijd voor krijg nu ik heb aangegeven geen tweede termijn als rector te ambiëren.”

Dat neemt niet weg dat ze tot het einde met haar team plannen blijft maken voor de Rijksuniversiteit Groningen. Wijmenga is dan ook verguld dat de KHMW het plan van Groningen voor een nieuw in te stellen wisselleerstoel heeft gehonoreerd. In het voorjaar wordt Dr. Leah Henderson benoemd tot bijzonder hoogleraar ‘Maatschappelijk Vertrouwen’. De financiering komt de eerste twee jaar van de KHMW, de resterende drie jaar financiert de universiteit de wisselleerstoel zelf. “Ik houd van pionieren. Daarom wil ik nu weer door naar een volgend hoofdstuk. Wat ik ga doen, weet ik nog niet. Maar ik ben nog lang niet uitgeleerd. Ik kijk wat er op mijn pad komt.”

JAN BROUWER SCRIPTIEPRIJZEN

Vanuit het Jan Brouwer Fonds worden jaarlijks acht scriptieprijsen van elk € 2.000 uitgekeerd in verschillende disciplines binnen de geestes- en maatschappijwetenschappen. De laureaten 2022 zijn:

TAAL- EN LITERATUUR- WETENSCHAPPEN

Rosa Nuninga-Haverlach (General Linguistics UvA): *Task Effects in the Computation of Scalar and Ad Hoc Implicatures: Comparing Performance of Neurotypical and Autistic Individuals in a Picture Selection Task and a Colouring Book Task*

JURY Prof. dr. R.A.G. (Roberta) D'Alessandro,
Prof. dr. J.W.H. (Jan) Konst,
Prof. dr. E.A. (Lisa) Kuitert

GESCHIEDENIS

Sanne de Jong (Ancient and Medieval Mediterranean Worlds RU): *Ash clouds and frost. The impact of two volcanic eruptions in the sixth century on climate and society in the late antique Mediterranean*

JURY Prof. dr. E.M. (Eric) Moormann,
Prof. dr. F.P.I.M. (Frank) van Vree

RECHTSWETENSCHAPPEN

Alma Besic (Legal Theory and Socio-Legal Studies EUR): *Teaching law students legal language. How tutors teach students to speak and to think in the language of the legal profession*

JURY Prof. mr. A. (Anna) Gerbrandy,
Prof. mr. dr. H.S. (Sanne) Taekema,
Prof. dr. mr. M.A.H. (Maartje) van der Woude

Sanne de Jong – Brug tussen natuur- en geschiedwetenschappen

Interview: ‘Wat is toch die mysterieuze wolk over het Middellandse zeegebied? vroeg men zich in de 6e eeuw na Christus af. Men merkte op ook weinig zon te zien, die leek afgezwakt.’ Dit buitengewone fenomeen kwam aan de orde in verslagen van verschillende laat-Romeinse auteurs, licht Sanne de Jong toe. In haar afstudeeronderzoek vergeleek Sanne deze verslagen met recent gevonden geologische data. Eén van haar constateringen was dat een aswolk lang kan blijven hangen. ‘Ook kunnen bepaalde stofdeeltjes lang in de lucht blijven, zonder dat het zichtbaar is. Zo kunnen oogsten mislukken en krijg je zure regen.’

Door de oude verslagen met recente data te vergelijken, kon Sanne aan de slag met haar onderzoeksvraag: ‘Wat is de impact van twee vulkaanuitbarstingen in 536 en 540 na Christus op het mediterrane politieke, sociale en ecologische klimaat in de decennia na deze uitbarstingen?’ Epidemieën, hongersnood, politieke problemen bleken consequenties op middellange termijn. Op lange termijn bleek klimaatverandering een gevolg. In het kort haar conclusie: ‘Door een decennium van extreme koelte in het mediterrane gebied na de twee uitbarstingen, is het aannemelijk dat deze klimaatverandering dingen in gang heeft gezet die bijdroegen aan de versnelde krimp

van het Romeinse Rijk. Maar dat was niet de hoofdoorzaak, er was een complex netwerk van verschillende economische, sociale, politieke en klimatologische factoren. Desondanks moet de rol van klimaat binnen de geschiedenis en in het bepalen van de loop van de mensheid niet onderschat worden.’

RELIGIEWETENSCHAPPEN EN THEOLOGIE

Wouter Kock (Religious Studies UU): *Loss in translation. The Heritagization of Catholic monasteries*

JURY Prof. dr. P.J.J. (Paul) van Geest,
Prof. dr. H.L. (Heleen) Murre-van den Berg

ECONOMISCHE WETENSCHAPPEN

Xu Lin (Economics Tinbergen Instituut): *Buying Time to Save Lives: Evaluating COVID-19 Lockdown policies Using a behavioral SEIR models*

JURY Prof. dr. S.C.W. (Sylvester) Eijffinger,
Prof. dr. J.H. (Harry) Garretsen,
Prof. dr. M. (Maarten) Lindeboom

MAATSCHAPPIJWETENSCHAPPEN

Lisa Hu (Sociologie UvA): *Same classroom, different citizenship learning opportunities. Children's experiences of the disparate workings of the school as a practice place*

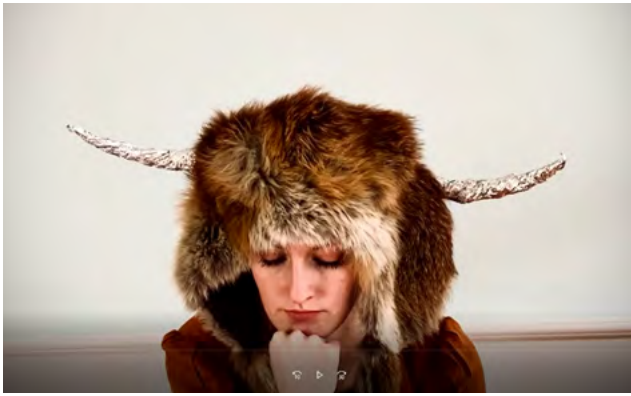
JURY Prof. dr. H. (Halleh) Ghorashi,
Prof. dr. R.K. (Rivke) Jaffe,
Prof. dr. M.H. (Monique) Leyenaar

Wouter Kock – Religieus erfgoed in Oosterhout

Interview: Hoe kloosters erfgoed worden, is de kern van het afstudeeronderzoek van Wouter Kock. Met als belangrijke onderzoeksvraag: ‘Hoe verhoudt dit erfgoed aspect zich tot het zelfverstaan en de religieuze aspiraties van de kloosterlingen?’ Wouter koos daarbij de ‘Heilige Driehoek’ in Oosterhout als casus. In zijn onderzoek moest hij rekening houden met diverse stakeholders in het vertaalproces naar erfgoed. ‘Je ziet hoe gemeentes, erfgoedorganisaties en de lokale bevolking zich met de kloosters zijn gaan bemoeien.’ Na diepgaande studie concludeert Wouter het volgende: ‘De religieuze gemeenschappen in Oosterhout worstelen met het erfgoedproces, vandaar de titel *Loss in translation*: er vindt een niet-religieuze interpretatie van het eigen religieuze verhaal plaats.’

Wouter was blij verrast toen hij vernam dat hij een van de winnaars van de Jan Brouwer Scriptieprijsen was: ‘Ik had dit eigenlijk niet zien aankomen en ben echt enorm trots dat ik deze waardering heb gekregen.’ Momenteel probeert hij in het verlengde van zijn scriptie een PhD-project van de grond te krijgen en hoopt dat deze prijs hem daarbij verder op weg zal helpen.

Leah Ritterfeld – Een filosofische verkenning van complottheorieën

Uit het juryrapport: In haar scriptie stelt Leah Ritterfeld de vraag hoe we plausibele van niet-plausibele complottheorieën kunnen onderscheiden. Op grond van welke criteria kunnen we zeggen dat sommige verwijzingen naar complotten wel de moeite van het onderzoeken waard zijn, en andere niet? Die vragen zijn van groot belang. Complottheorieën kunnen tot maatschappelijke polarisatie leiden waarbij, zoals de bestorming van het Capitool en een deel van het verzet tegen COVID-maatregelen laten zien, de legitimiteit van de overheid ter discussie staat. Een simpele verwerping van complottheorieën als overspannen fantasie-beelden helpt daarbij niet, maar vergroot juist de kans op verdere polarisatie.

Leah laat overtuigend zien dat het criterium voor het onderscheid tussen plausibele en niet-plausibele complottheorieën niet gevonden moet worden in de inhoud van de theorieën, maar in de wijze waarop ze gevormd en verdedigd worden. De analyse resulteert in een kraakhelder geschreven studie, die op een originele en belangwekkende wijze inzichten uit de kentheorie en de geschiedenis van de filosofie verbindt, en vervolgens tot een goed onderbouwde en overtuigende stellingname komt.

GEDRAGSWETENSCHAPPEN

Hilde van Zelst (Marketing Management EUR): *The Effects of E-mail Reminders on the Blood Donation Attendance of Newly Registered Blood Donors*

JURY Prof. dr. B. (Bram) Orobio de Castro,
Prof. dr. J.T. (Hanna) Swaab, Prof. dr. M. (Mark)
van Vugt

FILOSOFIE

Leah Ritterfeld (Filosofie van de Gedragswetenschappen RU): *Conspiracy Theories: Unwarranted Absurdities, Propaganda, or a Specific Way of Holding a Belief? A Critical Response to Quassim Cassam's Approach to Conspiracy Theories and a Proposal of Conceptually Distinguishing between Conspiracy Theories, Theorists, and Theorizing*

JURY Prof. dr. M.V.B.P.M. (Martin) van Hees,
Prof. dr. P. (Pauline) Kleingeld

De Jan Brouwer Scriptieprijsen werden op 11 februari in het Hodshon huis uitgereikt door Louise Gunning-Schepers samen met een jurylid van elke prijs.

Prijsuitreiking nakijken, met filmpjes van de laureaten.

DR. SAAL VAN ZWANENBERG ONDERZOEKSPRIJZEN

De Dr. Saal van Zwanenberg Onderzoeksprijzen worden jaarlijks toegekend aan masterstudenten die een onderzoeksverslag of scriptie hebben geschreven op het terrein van de farmaceutische en/of medische wetenschappen waarbij het geneesmiddel centraal staat.

1^e prijs Jan-Willem Langenbach (Drug Innovation UU): *Fighting food allergies: Synthesis of structures co-presenting a T-cell epitope and Siglec ligand to reprogram dendritic cells*

2^e prijs Judith Veldman (Molecular Medicine EUR): *Accelerating drug discovery in osteoarthritis: a computational biology and drug repurposing strategy*

3^e prijs Daan van Valkengoed (Bio-Pharmaceutical Sciences UL): *Mathematical modeling of P-glycoprotein mediated drug efflux at the BBB in LeiCNS-PK4.0A: A perspective on the influence of parameter variability on bottom-up PBPK modelling*

Jan-Willem Langenbach – Herprogramming van immuuncellen

Uit het juryrapport: Het onderzoeksproject en afstudeerverslag van Jan-Willem waren gericht op het ontwerp, de synthese en beoordeling van moleculen die een herprogramming kunnen bewerkstelligen van een bepaald type immuuncellen. Het doel van zijn onderzoek was om na te gaan of zo'n herprogramming kan bijdragen tot de onderdrukking van allergische reacties op eiwitten in voedsel. Allergie voor voedsel is een groot en wereldwijd probleem bij zowel volwassenen (3-4%) als kinderen (4-8%), waarbij enkele van deze vormen van allergie zelfs levensbedreigend zijn. Tot nu toe bestaan er – buiten het strikt vermijden van consumptie van betrokken allergenen – nauwelijks manieren om de heftige immuunresponsen te onderdrukken. Jan-Willem heeft een slimme manier ontwikkeld om het immuunsysteem

In 2014 is de Dr. Saal van Zwanenberg Stichting ondergebracht bij de KHMW. Deze stichting heeft door de jaren heen het wetenschappelijk onderzoek naar nieuwe geneesmiddelen gestimuleerd door middel van het uitloven van prijzen en het verlenen van stipendia aan wetenschappers en studenten. De stichting is vernoemd naar één van de grondleggers van het Nederlandse bedrijfsleven, de oprichter van Organon en de voorvader van het latere AKZO, Salomon van Zwanenberg. Onder de KHMW worden vanuit de Stichting tweejaarlijks een oeuvreprijs en jaarlijks drie onderzoeksprijzen toegekend.

in deze gevallen te misleiden en hun aanval te onderdrukken. Hij heeft hiervoor gebruik gemaakt van de binding van een stukje van het allergeen aan een specifiek suikerachtig molecuul. Deze combinatie stimuleert de vorming van immuuncellen die het allergeen als 'niet vijandig' herkennen. Hij is erin geslaagd een serie van deze combinatiemoleculen te ontwerpen, te synthetiseren en te testen.

SPONSOR Dr. Saal van Zwanenberg Stichting
PRIJS 1^e prijs € 3.000, 2^e prijs € 2.000, 3^e prijs € 1.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. H.J. (Henk-Jan) Guchelaar, Prof. dr. H.G.M. (Bert) Leufkens, Prof. dr. H.A.J. (Harry) Struijker-Boudier

De prijzen werden op 28 november in het Hodshon huis uitgereikt, tegelijk met de Jong Talent Prijzen, door jurylid Bert Leufkens.

Prijzuitreiking nakijken en juryrapporten inzien

NEDERLANDSE GASINDUSTRIE PRIJZEN

De Nederlandse Gasindustrie Prijzen worden om het jaar toegekend aan studenten die een masterscriptie hebben geschreven op het terrein van de systeemintegratie en de rol van gasvormige moleculen daarbij.

1^e prijs Riddhi Kapoor (Energy, Flow and Process Technology TUD): *Evaluation of Carbon Reduction Options for Industrial Combined Heat and Power Plants*

2^e prijs Juliette Verschoor (Nanomaterials Science UU): *Carbon functionalization and its effects on carbon-supported nickel catalysts for CO₂ hydrogenation*

3^e prijs Maarten Klijn (Mechanical Engineering TUE): *Computational efficient PEMFC catalyst degradation modelling for on-line mitigation applications*

Riddhi Kapoor – Verduurzaming van warmtekrachtinstallaties

Uit het juryrapport: This work concerns the potential sustainability of industrial combined heat and power plants (CHP) and was done in collaboration with Dow Chemical and the Institute for Sustainable Process Technology. In the Netherlands, such combined plants are important and efficient producers of electricity and heat (steam), but by burning natural gas they are also major emitters of carbon dioxide, a potent greenhouse gas. Riddhi Kapoor's study aimed specifically at ways to reduce their carbon output. She used an advanced software system for thermodynamic modelling with which various scenarios for partial or total decarbonisation can be investigated.

These options included various ways of CO₂ sequestration, the use of hydrogen and the use of oxy-fuel, an oxygen-enriched gas. By comparing the various scenarios it turned out that modifying the existing CHPs into oxy-fuel-based systems appeared to be an attractive option. An additional analysis was carried out to evaluate if the existing air-based gas turbines could be used for CO₂ operations.

SPONSOR KVGN
PRIJS 1e prijs € 6.000, 2e prijs € 4.000, 3e prijs € 2.000, 2-jaarlijks
JURY Prof. dr. S.M. (Stefan) Luthi, Prof. dr. J.N.H. (Joost) Reek

De prijzen werden op 28 november in het Hodshon huis uitgereikt, tegelijk met de Jong Talent Prijzen, door André Jurjus, secretaris KVGN.

Prijzuitreiking nakijken en juryrapporten inzien

De Nederlandse Gasindustrie Prijzen zijn ingesteld in 2006 bij het Wereld Gas Congres, georganiseerd door de Nederlandse Gasunie, EnergieNed, GasTerra en KVGN. De prijzen beogen jonge, veelbelovende studenten te stimuleren als professional werkzaam te worden in de gasindustrie en een masterscriptie te schrijven die opmerkelijk, bijzonder en innovatief is. Inmiddels vinden deze tweejaarlijkse prijzen plaats onder auspiciën van de Koninklijke Vereniging van Gasfabrikanten in Nederland (KVGN), de Nederlandse belangenvereniging voor de gassector.

HOLLANDSCHE MAATSCHAPPIJ PRIJZEN VOOR JONG TALENT

De Hollandse Maatschappij Prijzen voor Jong Talent hebben als doel het wetenschappelijk onderwijs in de technische en exacte vakken te bevorderen. De laureaten 2022 zijn:

STICHTING PHILIPS FOUNDATION AFSTUDEERPRIJS HEALTH CARE INNOVATION FOR UNDERSERVED COMMUNITIES

Maite Gieskes (Integrated Product Design Engineering en Biomedical Engineering TUD): *The design and development of a human-centred and sustainable MRI scanner for Low-Middle Income Countries*

SPONSOR St. Philips Foundation
PRIJS € 3.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. E.H.L. (Emile) Aarts,
Prof. dr. R.W. (Robert) Sauerwein

KONINKLIJKE VAN WIJHE VERF AFSTUDEERPRIJS CHEMIE EN PROCESTECHNOLOGIE

Roy Steneker (Chemistry UL): *The Design and Synthesis of Novel Glycosyltransferase Inhibitors*

SPONSOR Koninklijke Van Wijhe Verf
PRIJS € 3.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. D. (Daan) Frenkel,
Prof. dr. ir. H.J. (Erik) Heeres,
Prof. dr. H. (Henk) Hiemstra

Afstudeerprijzen

Scriptieprijsen voor masterstudenten ter bekroning van uitzonderlijke studieresultaten aan een Nederlandse instelling voor wetenschappelijk onderwijs.

Maite Gieskes — Hersenonderzoek in lage- en middeninkomenslanden

Over de laureaat: Maite is een prijswinnaar bij wie alles samenvalt: waar ze gepassioneerd over is, waar ze goed in is, wat de wereld nodig heeft en zeker ook/bovenal: wie ze intrinsiek is. Als geboren Congolese, met Nederlandse roots is Maite meertalig opgegroeid en is ze graag betekenisvol voor lage- en middeninkomenslanden. Na een bachelor Industrial Design Engineering was de keuze voor een studie Integrated Product Design Engineering logisch. Haar focus ligt hierbij op ontwerp en gebruiksvriendelijkheid. Wat ze miste was de technische uitdaging en de medische toepassing. Die vond Maite door tegelijkertijd Biomedical Engineering te studeren. Vakken stemde ze op elkaar af en in haar afstudeerproject kwam alles samen: het ontwerp van een MRI-scanner voor hersenonderzoek bij baby's en kinderen die kan worden ingezet bij het detecteren van hersenafwijkingen in lage- en middeninkomenslanden. Lokale beschikbaarheid van onderdelen en duurzaamheid waren enkele van de voor-

waarden. Maite slaagde met succes voor haar scriptie en een prototype is in ontwikkeling. Met haar opgedane kennis gaat ze vanaf 2023 aan de slag als development engineer bij een bedrijf dat orthopedisch chirurgische instrumenten en robotica maakt. Hierbij zal ze haar technische, medische en creatieve vaardigheden toepassen om nieuwe innovaties voort te brengen.

KNVI/KIVI SCRIPTIEPRIJZEN INFORMATICA EN INFORMATIEKUNDE

1^e prijs Koen Minartz (Computer Science and Engineering TUE): *Correlation Detective: Efficient Multivariate Correlation Discovery*

2^e prijs Joshua Krause (Computational Cognitive Science RUG): *Disentangling the Effects of Stimulus Frequency and Word Type on the Cognitive Processes Involved in Lexical Decision Making*

2^e prijs Dirk van Bokkem (Computer Science TUD): *Economic Greenhouse Decision Support*

SPONSOR KNVI/KIVI & KHMW
PRIJS 1^e prijs € 3.000, twee 2^e prijzen van elk € 1.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. J.C.M. (Jos) Baeten,
Prof. dr. R.J. (Robert Jan) van Glabbeek,
Prof. dr. B.P.F. (Bart) Jacobs

ASML AFSTUDEERPRIJS WISKUNDE

Fleur Theulen (Business Analytics & Operations Research TU): *Solving Large Maximum Covering Location Problems with a GRASP Heuristic: Case-study for stroke facility allocation in Vietnam*

SPONSOR ASML
PRIJS € 5.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. A. (Arjen) Doelman,
Prof. dr. ir. C. (Kees) Vuik

Koen Minartz — Kunstmatige intelligentie

Over de laureaat: Koen Minartz kon niet in persoon aanwezig zijn bij de prijsuitreiking in Haarlem. Hij was in New Orleans om op een conferentie op het gebied van kunstmatige intelligentie zijn lopende onderzoek te presenteren. Met een indrukwekkende cijferlijst (cum laude afgestudeerd, met een 10 voor zijn eindschrijft) vertelt Koen bevoegen over waar het hem echt om gaat: “Door samenwerking met anderen kun je elkaar naar een hoger plan tillen. Iedereen is weer ergens anders (heel) goed in. Of heeft een nieuwe manier van denken waar je van leert. Zo kom je tot synergie.”

In zijn onderzoek heeft Koen een algoritme ontwikkeld, waarmee in zeer grote verzamelingen data, verzameld op verschillende meetmomenten, significante verbanden kunnen worden gevonden tussen drie of meer variabelen. Kansberekening in optima forma. Zonder gevoel voor cijfers kom je er niet, maar dat zijn onderzoek het mogelijk maakt om vat te krijgen op gegevens, om zodoende onderbouwd advies te geven of een voorspelling te doen in datagedreven vakgebieden als finance, bioinformatica en geneeskunde, vindt Koen geweldig. Op het onderzoek wordt inmiddels voortvarend verder gebouwd. Koen is dankbaar voor de kans die hij kreeg om zijn onderzoek te doen en vindt ook als PhD-student de nodige

synergie: hij zoekt nu naar een algoritme om, in samenwerking met de Faculteit Biomedical Engineering, de beweging van cellen te berekenen.

EAST-WEST SEED AFSTUDEERPRIJS PLANTENWETENSCHAPPEN

Killian Dupont (Plant Sciences WUR): *Diurnal photosynthetic light use efficiency in lettuce plants (*Lactuca sativa* L.) and blue-lightinduced chloroplast movement*

SPONSOR East-West Seed
PRIJS € 5.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. ir. F.P.M. (Francine) Govers,
Prof. dr. J.C.J.M. (Hans) de Kroon

SHELL AFSTUDEERPRIJZEN NATUURKUNDE

1e prijs Xander de Wit (Applied Physics TUE): *The transition towards a Large-Scale Vortex in fluid turbulence - Direct Numerical Simulation of rotating Rayleigh-Bénard convection*

2e prijs Sofieke ten Kate (Applied Physics UT): *Investigation of selective area grown PbTe nanowires for quantum computing applications*

3e prijs Rinske Alkemade (Experimental Physics UU): *Exploring the link between glassy dynamics and structure using machine learning*

SPONSOR Shell
PRIJS 1^e prijs € 3.000, 2^e prijs € 2.000,
3^e prijs € 1.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. D. (Detlef) Lohse,
Prof. dr. E.P. (Erik) Verlinde

Killian Dupont – Efficiëntie van fotosynthese

Over de laureaat: Killian Dupont toog na zijn bachelor aan de Hogeschool Gent naar het hart van de Plantenwetenschappen: Wageningen University & Research. Hij trof er een internationale gemeenschap, en vond zijn plek in een van de pre-harvest secties. Hij onderzocht efficiëntie van fotosynthese, door dat gedurende langere tijdseenheden en onder verschillende lichtkleuren te observeren.

Het viel de jury op dat Killian zijn afstudeeronderzoek supersnel, i.e. binnen vier maanden, afrondde. Killian toont zich daarover bescheiden: “Mijn ervaring kwam goed van pas”, en “mijn supervisors waren bekend met het onderwerp”.

De prijswinnaar van de Jong Talent East-West Seed Afstudeerprijs voor Plantenwetenschappen is nog steeds gegrepen door fotosynthese. Sinds kort onderzoekt hij in zijn PhD de invloed van luchtcirculatie op fotosynthese: “Door de luchtsnelheid te verhogen kan de plant beter CO₂ opnemen”. Daarmee levert hij een zeer concrete bijdrage aan de opdracht aan de kwekers van Nederland om in 2040 CO₂-neutraal te produceren. Wetenschap in meest actuele zin!

LORENTZ AFSTUDEERPRIJS THEORETISCHE NATUURKUNDE

Lumen Eek (Theoretical Physics UU en Applied Physics UT): *Topology and Disorder in non-Hermitian Physics*

SPONSOR Lorentzfonds
PRIJS € 3.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. C.W.J. (Carlo) Beenakker,
Prof. dr. N.P. (Klaas) Landsman

KHMW AFSTUDEERPRIJS STERREKUNDE

Hanneke Woudenberg (Sterrenkunde RUG): *Constraining the Milky Way's gravitational potential with the Helmi Streams' clumps: a complex story involving resonances and chaos*

SPONSOR KHMW
PRIJS € 3.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. K.H. (Koen) Kuijken,
Prof. dr. S.B. (Sera) Markoff

KHMW AFSTUDEERPRIJS BIOLOGIE

Corné van der Linden (Conservation and Systems Ecology WUR): *Speciation in Sundaland: museomics reveals patterns of diversification in *Troides* birdwings (Lepidoptera: Papilionidae)*

SPONSOR KHMW
PRIJS € 3.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. J. (John) van der Oost,
Prof. dr. W.J. (Wim) Quax

TATA STEEL AFSTUDEERPRIJS WERKTUIGBOUWKUNDE EN MATERIAALKUNDE

Jorn van Kampen (Automotive Technology TUE): *Maximum-distance Race Strategies for a Fully Electric Endurance Race Car*

SPONSOR Tata Steel
PRIJS € 5.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. ir. M.C.M. (Richard) van de Sanden, Prof. dr. ir. J.M.A. (Jacqueline) Scherpen

---

PFIZER PRIJZEN LIFE SCIENCES

1^e prijs Laurens Spoelstra (Biomedical Engineering UT): *Development of a Joint-on-Chip platform to study Chondro-Synovial Crosstalk in Arthritis: the development of a common culture medium for proof-of-concept experiments*

2^e prijs Jeroen Punt (Life Science and Technology UL): *Towards a new small molecule antibiotic targeting DNA gyrase based on a cis-2R, 5S-disubstituted pyrrolidine conformationally restricted linker*

3^e prijs Elena Camerini (Molecular Mechanisms of Disease RU): *B7H3-CAR Natural Killer T cells migrate to the brain and target infiltrated macrophages in a glioblastoma model*

SPONSOR Pfizer
PRIJS 1^e prijs € 3.000, 2^e prijs € 2.000,
3^e prijs € 1.000, jaarlijks
JURY Prof. dr. I.D. (Inez) de Beaufort,
Prof. dr. R. (Roos) Masereeuw,
Prof. dr. M.G. (Mihai) Netea

Aanmoedigingsprijzen

Jaarlijkse prijzen van € 500 voor de beste studieresultaten in het eerste studiejaar aan een Nederlandse instelling voor wetenschappelijk onderwijs, in de volgende studierichtingen:

Wiskunde en technische wiskunde (9 prijzen)
Natuurkunde en technische natuurkunde (8 prijzen)
Scheikunde (6 prijzen)
Informatica en technische informatica (9 prijzen)
Artificial Intelligence: (8 prijzen) - Nieuw m.i.v. 2022!
Biomedische technologie (3 prijzen)
Chemische technologie (3 prijzen)
Werktuigbouwkunde en materiaalkunde (3 prijzen)
Civiele en maritieme techniek (3 prijzen)
Lucht- en ruimtevaarttechniek (2 prijzen)
Farmacie of (bio)farmaceutische wetenschappen (4 prijzen)
Biologie (7 prijzen)

Uit het juryrapport: Het wetenschappelijk onderwijs staat onverminderd in de belangstelling. In het studiejaar 2021-2022 begonnen maar liefst 62.953 studenten aan een bacheloropleiding aan een van onze universiteiten. De bacheloropleidingen in de sectoren Natuur en Techniek groeien mee maar, in tegenstelling tot wat men zou verwachten, blijft hun relatieve aandeel achter: in 2019-2020 begon 22,7% van alle eerstejaars aan zo'n opleiding, in 2020-2021 was dit 22,0%, en in 2021-2022 was het nog maar 21,7%. Ook qua diversiteit is aandacht geboden. Van de 28.109 mannelijke instromers in het studiejaar 2021-2022 koos 32,4% voor een opleiding in de sectoren Natuur en Techniek, van de 34.844 (!) vrouwelijke instromers was dit slechts 13,1%. Het blijft dus van belang deze opleidingen extra onder de aandacht te brengen.

SPONSOR ORTEC, Stichting Physica, Shell, KNVI, KIVI, Visma Connect, Canon, Vaderlandsch Fonds, Dorus Rijkers Fonds, Royal Schiphol Group, KNMP, KHMW
PRIJS 65 prijzen van elk € 500
JURY Prof. dr. J. (Jan) van Leeuwen, Prof. dr. C.J.M. (Kareljan) Schoutens

Sponsors en prijswinnaars maken kennis aan sponsoortafels

De eerstejaarsstudenten kregen op 28 november in het Hodshon huis drie belangrijke adviezen voor hun wetenschappelijke carrière mee van Prof. dr. ir. I. (Ionica) Smeets, hoogleraar wetenschapscommunicatie aan de Universiteit Leiden

De Jong Talent Prijzen werden op 28 november uitgereikt in het Hodshon huis door Wouter Bronsgeest (KNVI), Victor de Boer (St. Philips Foundation), Vincent Hoffmans (East-West Seed), Robert ten Hoor (KIVI), Nicole Hunfeld (KNMP), Lars Idema (Canon), Goos Kant (ORTEC), Marc Kaptein (Pfizer), John Koster (ASML), Frederik Laumans (Vaderlandsch Fonds), Paul Mak (Shell), Piet Mulders (St. Physica), Sander Odijk (Visma Connect), Vincent Ritman (Tata Steel), Wim van Saarloos (Lorentzfonds), Marlies van Wijhe en Ron Hulst (Kon. Van Wijhe Verf), en Louise Gunning-Schepers, Linda Hovius en Ad IJzerman, resp. voorzitter, ondervoorzitter en secretaris natuur- en medische wetenschappen KHMW.

Wetenschappelijk secretaris Ad IJzerman in gesprek met een van de vele Jong Talent prijswinnaars

Prijsuitreiking met inleiding door Ionica Smeets nakijken

INTERVIEW

De sponsor — Stichting Physica

Piet Mulders is sinds 2014 penningmeester van de Stichting Physica en probeert als vertegenwoordiger van het bestuur elk jaar bij de uitreiking van de Jong Talent Aanmoedigingsprijzen te zijn. Zo ontmoet hij jaarlijks acht veelbelovende studenten natuurkunde die als beste van hun lichting hun propedeuse hebben afgerond. “Dat is altijd een mooie bijeenkomst. Sommigen komen uiterst zelfverzekerd binnen, anderen juist wat schuchter. Wat ze gemeen hebben, zijn vaak de trotse ouders die meekomen.”

Afgelopen jaar had de KHMW de winnaars voor het eerst per sponsor bij elkaar gezet voorafgaand aan de prijsuitreiking. “Het is hartstikke leuk om even met ze te babbelen en zo weet je ook zeker dat je niemand misloopt”, vat Mulders het geslaagde experiment samen. Hij vertelt meteen een anekdote. “Eén van de winnaars begon dolenthousiast te vertellen over één van zijn docenten. Het was iemand die ik goed ken, dat heb ik toen meteen gezegd natuurlijk. Want ik was stiekem heel trots: die favoriete docent was bij mij gepromoveerd.”

“Daarnaast is de wereld van natuurkundigen in Nederland natuurlijk niet extreem groot en – aangezien ik houd van interactie binnen en buiten mijn directe vakgebied – ken ik de meeste collega’s. Soms hoor je ook dat er iemand is die minder goed is in het lesgeven. Maar dan hebben deze briljante studenten het

voordeel dat hen dat niet hindert. Ze hebben weinig problemen met hun docenten.”

Zelf geniet Mulders enorm van het geven van colleges en de natuurkunde onder de aandacht brengen van het brede publiek. “Het geven van onderwijs is een passie van me, naast het doen van onderzoek. Wat er mooi aan is, is de feedback van jonge mensen. Die kan zo verrassend zijn. En dat brengt de wetenschap ook verder.”

“Ook al ben ik sinds juni 2020 met pensioen, ik kom nog bijna elke week wel een dag op de VU of Nikhef voor een interessante voordracht of om vragen van studenten en promovendi van oud-collega’s te beantwoorden. Die hebben daar niet altijd direct tijd voor en ik geniet ervan om hun vraagbaak te zijn. Heerlijk om nog betrokken te zijn, al vind ik het niet erg

om niet langer de eindverantwoordelijkheid te hebben. Ik geniet nog altijd van de spontaniteit van de studenten. Verder ga ik er nog steeds graag op uit om lezingen te geven aan studenten en middelbare scholieren. En ik geef ook nog geregeld lezingen bij verenigingen van amateursterrenkundigen.”

De officiële afscheidslezing van Mulders is nooit doorgegaan vanwege de beperkingen in het begin van de coronatijd. “Het land ging op 12 maart in lockdown, op 20 maart zou ik mijn laatste college op de VU geven. Dat moest opens via Zoom. De tentamenperiode die

Stichting Physica

De Stichting Physica is een van de oudste sponsoren van de Jong Talent Aanmoedigingsprijzen bij de KHMW. Elk jaar krijgen acht studenten natuurkunde die als beste van hun jaar de propedeuse hebben afgerond aan een van de Nederlandse universiteiten een prijs ter waarde van 500 euro. Voordat de UvA en de VU hun opleidingen samenvoegden, waren er negen laureaten.

De Stichting Physica is in 1948 opgericht om de natuurkunde in Nederland in de breedte te ondersteunen. De inkomsten kwamen uit de publicatie van het tijdschrift met dezelfde naam. Sinds 1967 is dat overgenomen door uitgeverij Elsevier, wereldwijd een van de grootste uitgevers van wetenschappelijke literatuur. Zij is nu de grootste donateur van de stichting, omdat ze sindsdien jaarlijks een deel van de royalties van het tijdschrift *Physica* uitkeert aan de Stichting Physica.

In 1971 zijn de statuten aangepast. Sindsdien is het doel: “De bevordering van de natuurkunde door het instellen en beheren van fondsen ten behoeve van de uitgave en de verspreiding van wetenschappelijke tijdschriften en publicaties op fysisch en verwant gebied, alsook ten behoeve van andere uitingen van het wetenschappelijk natuurkundig leven.” Om die reden is de Stichting Physica een belangrijke sponsor van de Nederlandse Natuurkundige Vereniging (NNV). De stichting zelf ontplooit weinig tot geen eigen activiteiten, maar geeft vooral via sponsoring c.q. subsidiëring uiting aan de doelstelling.

erop volgde, vond ook volledig online plaats. Opvallend was dat we net zo veel studenten hadden die hun tentamens haalden als in reguliere omstandigheden.”

Mulders was meteen bedreven in de online omgeving. Zodoende was het voor hem ook een fluitje van een cent om de prijsuitreiking van de Jong Talent Aanmoedigingsprijzen dat jaar zo te ensceneren dat het leek of hij in het Hodshon huis was, compleet met banner van de Stichting Physica. “Ik had al geoefend met een foto van de aula van de VU bij promoties die eerder dat jaar plaatsvonden.”

Piet Mulders

Prof. dr. P.J.G. (Piet) Mulders is emeritus-hoogleraar theoretische natuurkunde bij de afdeling Natuur- en Sterrenkunde van de Faculteit der Bètawetenschappen van de Vrije Universiteit te Amsterdam. Hij studeerde in Nijmegen, waar hij in 1980 promoveerde. Daarna werkte hij vier jaar als postdoc in de Verenigde Staten, eerst bij Los Alamos National Laboratory en later in het Center for Theoretical Physics van het Massachusetts Institute of Technology.

"Dat was een hele mooie ervaring voor mij als jonge wetenschapper. Daarna zou ik eigenlijk naar CERN in Zwitserland gaan, maar op het laatste moment kwam er een aanbod van het Nationaal Instituut voor Subatomair Fysica (Nikhef) in Amsterdam voorbij waar ik op in ben gegaan." Van 1984-1995 was Mulders er staf lid. Sinds 1995 was Mulders hoogleraar aan de VU en lid van de Nikhef Theoriegroep waar hij theoretisch onderzoek op het gebied van elementaire deeltjes deed.

Zijn expertise is de wereld van de quarks. Dat zijn – voor zo ver nu bekend – de allerkleinste deeltjes waaruit de protonen en neutronen in de kernen van een atoom bestaan. In zijn loopbaan begeleidde hij onderzoeksprojecten waarbij ongeveer 20 promovendi en ongeveer 30 postdocs betrokken waren. Andere specifieke onderzoeksonderwerpen die zijn aandacht hebben zijn neutrino-fysica en de principes die ten grondslag liggen aan de symmetrieën van het standaardmodel van de deeltjesfysica.

KHMW OUTREACH AWARD

De KHMW Outreach Award voor ‘early career’ astronomen heeft tot doel om ‘outreach’ te bevorderen als één van de huidige verantwoordelijkheden van sterrenkundigen. Onder ‘outreach’ wordt bijvoorbeeld verstaan: communicatie en ‘engagement’ met het algemene publiek; het gebruik van astronomie voor educatie bij primair en voortgezet onderwijs; en de inzet van sterrenkunde om maatschappelijke ontwikkelingen te bevorderen.

Alma-X-Leiden – Astronomy-inspired, selfguided walking tours through Leiden

Voor het verkrijgen van zo scherp mogelijke beelden wordt in de radiosterrenkunde gebruik gemaakt van interferometrie, waarbij de signalen van individuele radiospiegels worden samengevoegd om een radiobeeld te synthetiseren met een zo groot mogelijk ruimtelijk scheidend vermogen. Een recent spectaculair voorbeeld van deze techniek zijn de ‘radiofoto’s’ van super-zware zwarte gaten in de kern van ons eigen Melkwegstelsel en in de kern van het radiostelsel M87 in de Virgo cluster, gesynthetiseerd met de Event Horizon Telescope (EHT). Hierbij werden de signalen van radiotelescopieën verspreid over de hele aarde gecombineerd waardoor een telescoop met de diameter van onze planeet werd gesimuleerd. In deze waarnemingen speelde de Atacama Large Millimeter/submillimeter Array (ALMA) met een ensemble van 66 telescopen in de Atacama

TOUR INFORMATIE

Oude Sterrewacht

5.2 km

1.5 h

woestijn van Chili een belangrijke rol. Hoe maak je dit tastbaar voor een groot publiek dat niet in Chili zelf kan gaan kijken? Het doel van het ALMA-X-Leiden is deze duiding te bewerkstelligen met behulp van een interactieve en zelf-begeleide stadswandeling langs historische locaties in Leiden. Vertrekkend van de Oude Sterrewacht worden onder professionele begeleiding vanuit een interactieve ‘chatroom’ 15 van de 66 ALMA radiospiegels op de diverse locaties virtueel bezocht en geactiveerd, waarbij het beeld van een mysterieus onbekend hemelobject stap voor stap wordt gesynthetiseerd. Het project draagt zo bij aan publieke kennis over hoe scherpe beeldvorming, letterlijk en figuurlijk, een centrale rol speelt bij het ontrafelen van de structurele evolutie van ons heelal.

LAUREAAT Aida Ahmadi, Katharina Immer, Ashley Bemis, Alex Hygate, Huib Intema, Marin Visscher i.s.m. Violette Impellizzeri en Michiel Hoogerheide (UL)

SPONSOR KHMW

PRIJS € 1.500, bijdrage projectkosten € 3.500, jaarlijks

JURY Prof. dr. ir. J.A.M. (Johan) Bleeker, Prof. dr. ir. I. (Ionica) Smeets

De prijs werd op 28 november in het Hodshon huis uitgereikt, tegelijk met de Jong Talent Prijzen.

Meer weten over de wandeling door Leiden?

PROFIELWERKSTUKPRIJZEN

Sinds 2002 reikt de KHMW jaarlijks profielwerkstukprijzen uit aan leerlingen in de hoogste klassen HAVO en VWO van scholen in Haarlem en omgeving.

Winnaar HAVO Roosmarijn Fledderus (Haarlemmermeer Lyceum, locatie Zuidrand): *Het onderbewuste bewust. De verbinding tussen twee werelden*

Winnaar VWO Imme Revers en Laura van Vliet (Lyceum Sancta Maria): *Synesthesie & autisme. Een onderzoek naar het verband tussen synesthesie en autisme*

Eervolle vermeldingen voor **Nijs Flesseman en Eline van den Hoek** (HAVO, VSO Daaf Geluk): *Cuba, communistisch eiland? Communisme onder de tropenzon*, **Max Valkenburcht** (VWO, Athenaeum College Hageveld): *Risicofactoren geassocieerd met de ziekte van Creutzfeldt-Jakob* en **Vroon Bouter** (VWO, Stedelijk Gymnasium): *Humeurkanker. Over de spoken in mijn hoofd*

SPONSOR KHMW

PRIJS 2 prijzen van € 500,
2 eervolle vermeldingen van € 50, jaarlijks
JURY Drs. H. (Henk) de Jong (juryvz),
Drs. B.J. (Babs) van den Bergh MKM,
Jkvr. mr. P. (Pauline) van Lennep,
Prof. dr. A.J.J. (Ton) Nijhuis,
Dr. J. (Jan) Spoelder

De profielwerkstukprijzen werden op 22 april uitgereikt in het Hodshon huis door Louise Gunning-Schepers en jurylid Jan Spoelder. Prof. dr. T. (Teun) van Gelder, hoogleraar klinische farmacologie aan de Universiteit Leiden, hield bij de prijsuitreiking een voordracht over het belang van het ontwikkelen van geneesmiddelen.

Vroon Bouter — Humeurkanker

Voor de categorie VWO ontving de jury in 2022 een werkstuk van een buiten categorie dat wij er hier uitlichten en waaraan een speciale, derde, eervolle vermelding werd toegekend.

Uit het juryrapport: Vroon Bouter schrijft op het Stedelijk Gymnasium het profielwerkstuk 'Humeurkanker. Over de spoken in mijn hoofd'. Vroon schrijft openhartig dat zij zich ondanks haar schijnbaar perfecte leven soms erg ongelukkig voelt, door iets dat zich in haar hoofd afspeelt, namelijk een depressie. Zij legt bloot dat ouders en school machteloos lijken en dat hulpverlening faalt, onder meer door wachtlijsten en bureaucratie. Van haar verslag maakt zij een boek dat daadwerkelijk is gepubliceerd. Het is een zeer indrukwekkend boek geworden dat de jury heeft aangegrepen en dat wij niet meer zullen vergeten. Het is daarnaast ongelooflijk goed geschreven en zij maakt depressie en een psychiatrische ziekte serieus bespreekbaar. Vroon maakt adequaat gebruik van verschillende literatuurtechnieken. Wij zien een toekomstig schrijfster in haar en bij een literatuurprijzsvraag zou zij hoge ogen scoren. Het lukt haar om een zeer moeilijk bespreekbaar onderwerp bespreekbaar te maken.

VOET STIPENDIA

Vanuit het Dr. W.J.E. Voet Fonds worden jaarlijks beurzen aan masterstudenten verstrekt voor een stage of studie in het buitenland (in 2022 zes beurzen).

Hugo Buurmeijer € 2.000 ten behoeve van zijn 2-jarige master Aeronautics: Autonomous Systems and Control aan Stanford University, in vervolg op zijn BA lucht- en ruimtevaarttechniek aan de TU Delft.

Willem Melissant € 1.000 ten behoeve van het tweede jaar van zijn master International and World History. Deze master is onderdeel van een dubbele master die gezamenlijk wordt aangeboden door Columbia University in New York City (jaar 1) en door de London School of Economics (jaar 2).

Maykel Nijenhuis € 1.500 voor een stage aan de University of California - Berkeley, in het kader van zijn master technische natuurkunde aan de Rijksuniversiteit Groningen. Tijdens zijn stage deed hij onderzoek naar de ontwikkeling van dunne films met medische applicaties als toepassingsgebied.

Scheikundige Dr. Willem Joseph Elias Voet (1930-2009), werkzaam bij Unilever, liet de KHMW, wier activiteiten hij een warm hart toedroeg, een aanzienlijk legaat na. Deze gelden zijn ondergebracht in het Dr. W.J.E. Voet Fonds, waaruit conform de wens van de erflater financiële bijdragen kunnen worden verstrekt aan studenten die niet in staat zijn de kosten van hun universitaire studie zelf volledig te dragen. Teneinde de selectie van studenten die in aanmerking komen voor een bijdrage uit het Fonds te faciliteren is de KHMW een samenwerking aangegaan met de Schuurman Schimmel-van Outerens Stichting te Haarlem. Uit het Fonds worden jaarlijks bijdragen verstrekt voor universitaire stages of studie in het buitenland.

Anneleen de Ruiter € 1.000 ten behoeve van haar master Nature, Society and Environmental Governance aan de University of Oxford. Deze master volgt zij na haar BA Sustainable Development aan de University of St Andrews in Schotland.

Dion Stevers € 1.000 ten behoeve van zijn master Contemporary Chinese Studies aan de University of Oxford. Hiervoor behaalde Dion twee BA's, te weten Chinastudies aan de Universiteit Leiden en psychobiologie aan de Universiteit van Amsterdam.

Mike Westmeijer € 1.000 voor een stage binnen de afdeling Neurology van het Massachusetts General Hospital, Harvard Medical School, in het kader van zijn studie geneeskunde aan de Universiteit Utrecht. Zijn onderzoek betrof het delier en de hersenactiviteit bij mensen met epilepsie.

KHMW OP REIS

Edinburgh

INGE BRYAN

Na twee jaar geduld ging eindelijk de lang geplande reis naar Edinburgh door van 12-15 oktober 2022. Met vijftig deelnemers hebben we een volgepakt programma beleefd dat varieerde van een macabere 'Blood & Guts' stadswandeling: een blik op Edinburgh door de ogen van 18de-eeuwse anatomische adepten, tot een privérondeleiding in de Schotse National Portrait Gallery. De hoogtepunten waren talrijk, ik noem hier enkele.

Ons bezoek aan Edinburgh startte in Surgeon's Hall: een indrukwekkende collectie anatomische trofeeën in de vitrines en een serie schilderijen waarin schotwonden van de Krimoorlog tot aan de Tweede Wereldoorlog in zodanig fijn detail de revue passeerden, dat sommigen blij waren dat de lunch al enige tijd daarvoor genoten was. Het was frappant te ontdekken hoezeer de Leidse universitaire gemeenschap maar ook Rembrandts 'De Anatomische Les van Dr. Nicolaes Tulp' uit 1632 een voorbeeld was voor de Schotten.

Bij de ontvangst door onze tegenvoeters van de Royal Society of Edinburgh in hun prachtige hoofdzetel aan George Street, werden we door Prof. Murray Pittock meegenomen in de planologische ontwikkeling van Edinburgh in de 17de en 18de eeuw als heuse 'Smart City', waarbij we zagen hoe kennisoverdracht in sociale netwerken werd gestimuleerd door de indeling van de stad.

Het bezoek aan Newhailes House and Gardens, ingeleid door Johan Carel Bierens de Haan, deed een levendige discussie losbarsten over de zin en

onzin van conserveren zonder restaureren: het hele landgoed is behouden in de staat waarin het is overgedragen, in plaats van herstel in oude glorie, daarmee een inkijkje gevend in de teloorgang van een dynastie en de zorgelijke staat van de financiën van de National Trust.

Voorafgaand aan het galadiner in het Balmoral Hotel, brachten we een bezoek aan Adam Smiths Panmure House waarbij Jan Willem Gunning in de huid van Smith kroop en ons meenam in de ontwikkeling van zijn denken en zijn rol in de Schotse Verlichting. In het hart van Edinburgh voelde het alsof we daadwerkelijk in het hart van de Schotse Verlichting verkeerden. We spraken nog lang na over hoe relevant en actueel de beginselen daarvan vandaag nog zijn.

We sloten af met een lunch in de prachtige hal van Edinburgh University, waar we bij konden komen van alle indrukken tijdens deze perfect georganiseerde reis waarin ons werkelijk niets te kort kwam, behalve misschien tijd. Het meest bijzondere van deze reis was natuurlijk niet alleen Edinburgh: een prachtige, toegankelijke opeenstapeling van historische, academische en culturele bezienswaardigheden op loopafstand, maar het gezelschap. Het is een voorrecht te mogen reizen met onze eigen leden die met hun inzichten vanuit diverse levenslopen en vakgebieden deze reis onvergetelijk maken.

Drs. I.C. (Inge) Bryan is managing director Fox-IT en bestuurslid van de KHMW

Scottish National Portrait Gallery

Newhailes House and Gardens

Adam Smith: Moraalfilosoof en econoom

JAN WILLEM GUNNING

Adam Smith (1723-1790) was een van de belangrijkste figuren van de Schotse verlichting. Hij dankt zijn reputatie als grondlegger van de economische wetenschap aan zijn boek *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations* (1776). Hij was zijn loopbaan begonnen als hoogleraar ethiek (moral philosophy) in Glasgow en in zijn eerste boek, *The Theory of Moral Sentiments* (1759), beschreef hij hoe de mens als sociaal wezen beslissingen neemt. Allereerst door empathie: hij probeert na te gaan wat de gevolgen van zijn beslissing zijn voor een ander door zich in diens positie te verplaatsen. Voor Smith was dit niet alleen wat iemand zou moeten doen, maar ook wat mensen in werkelijkheid doen. Bij zijn besluitvorming vraagt de mens zich ook af hoe zijn gedrag zou worden beoordeeld door een denkbeeldige, onpartijdige toeschouwer. Met deze twee gedachtenexperimenten worden particuliere belangen opzijgezet en dat was voor Smith de essentie van rechtvaardigheid. *The Theory of Moral Sentiments* maakte hem op slag beroemd. Dit was een radicale vorm van ethiek waarin religie geen enkele rol speelde.

The Wealth of Nations beschreef hoe het landen als Groot-Brittannië en de Republiek was gelukt om rijk te worden en hoe een markteconomie kan functioneren zonder leiding. De basis voor rijkdom was volgens Smith arbeidsverdeling, vergaande specialisatie waarmee de productiviteit kan worden verhoogd en de voordelen van internationale handel kunnen worden uitgebuit.

Dat die specialisatie ook tot vervreemding leidt, had Smith al gezien lang voordat Marx daarop wees. Smith legde met allerlei voorbeelden uit hoe in een markteconomie prijzen voor coördinatie van individuele beslissingen zorgen. Na een mislukte oogst zullen graanprijzen stijgen zodat het aantrekkelijk wordt om graan aan te voeren vanuit streken met een goede oogst. Zijn beeldende beschrijving van dergelijke aanpassingsmechanismen maakte grote indruk en werd heel vaak aangehaald. Smith had veel te danken aan de fysiocraten, Franse economen die zich verzetten tegen het mercantilisme, het beleid dat streefde naar een zo groot mogelijk handelsoverschot. Zijn weerlegging van het mercantilistische standpunt dat internationale handel een *zero-sum game* is ('als er twee ruilen moet er een huilen'), was fundamenteleler dan die van de fysiocraten. Daarmee legde hij de basis voor de theorie van het comparatieve voordeel, een van de belangrijkste onderdelen van de economische theorie.

The Wealth of Nations wordt zelden goed gelezen en leeft daardoor nu vooral voort in een karikatuurale vorm. Smith zou de mens hebben gezien als een pure *homo economicus*, die uitsluitend door eigenbelang wordt gedreven maar die daarmee onbedoeld ook het algemeen belang dient. Die samenvatting is heel misleidend. Niet voor niets begon Smith *The Theory of Moral Sentiments* met deze klarenstoot:

“How selfish soever man may be supposed, there are evidently some principles in his nature, which interest him in the fortune of others, and render their happiness necessary to him, though he derives nothing from it except the pleasure of seeing it.”

In Smiths visie is de mens bij uitstek een sociaal wezen voor wie het geluk van anderen een noodzaak is. Smith liet deze openingszin bij alle latere herzieningen van de tekst staan. Voor hem was het evident dat een economie zou ontsproten als mensen zich het lot van anderen

niet zouden aantrekken en zich niet zouden laten leiden door ethiek.

Karikaturaal is ook de stelling dat Smith een voorstander was van *laissez faire*, dus van een nachtwakersstaat waarin de overheid zich beperkt tot een klein aantal taken zoals defensie. Voorstanders van een kleine staat lijven Smith graag in en wijzen dan op deze uitspraak:

“Little else is requisite to carry a state to the highest degree of opulence from the lowest barbarism, but

peace, easy taxes, and a tolerable administration of justice; all the rest being brought about by the natural course of things.”

Dat standpunt maakte hem populair bij politici zoals Ronald Reagan en Margaret Thatcher, van wie gezegd werd dat zij altijd een exemplaar van *The Wealth of Nations* in haar beroemde handtas meedroeg. Maar dit citaat staat niet in dat boek; het komt uit een collegedictaat van een van Smiths studenten. Toch blijft het misverstand dat Smith zou hebben betoogd dat *laissez faire* tot een ideale uitkomst leidt, hardnekkig voortbestaan.

Smith keerde zich tegen slavernij, kolonialisme en elke vorm van begunstiging. Dat hij een held van rechts is geworden, zou hem hebben verbaasd. Zelf zou hij hebben betoogd dat ondernemers steevast samenspannen om concurrentie te beperken en dat de schaalvoordelen in een moderne economie monopolies voortbrengen. Daarom moet de overheid sterk genoeg zijn om effectief mededingingsbeleid te kunnen voeren. Dat allerlei markten niet vanzelf ontstaan – de kern van de milieuproblematiek – was in Smiths tijd natuurlijk nog niet duidelijk. Ook daar ligt een overheidstaak. Wat Smith vast wel vermoedde, is dat zelfs als alle markten zouden bestaan en de overheid voor volledige mededinging zorgde, een situatie kan ontstaan die wel efficiënt is, maar niet rechtvaardig. Pas ver in de twintigste eeuw werd duidelijk onder welke stringente voorwaarden een markteconomie efficiëntie en rechtvaardigheid kan bereiken. Die voorwaarden stellen hoge eisen aan de staat.

Smith is terecht beroemd, maar waaraan hij zijn reputatie dankt, is inmiddels gehuld in misverstanden.

Prof. dr. J.W. (Jan Willem) Gunning is oud-algemeen secretaris van de KNAW, emeritus-hoogleraar ontwikkelingseconomie aan de Vrije Universiteit Amsterdam en lid van de KHMW

PARTNERS

STICHTING DE NATIONALE DENKTANK

DORINE VAN HASELEN

Stichting de Nationale DenkTank

Stichting de Nationale DenkTank creëert analyses en praktische oplossingen voor maatschappelijke problemen met jonge maatschappelijk betrokken changemakers. Al zeventien jaar, sinds 2006 brengen we jaarlijks gedurende vier maanden een interdisciplinaire groep van twintig enthousiaste, eigenwijze en slimme DenkTank-ers fulltime bijeen om een relevant maatschappelijk thema te kraken. Jaarlijks staat er een ander thema centraal. In de afgelopen jaren waren onder andere de kwaliteit van het lager- en voortgezet onderwijs, circulaire economie, biodiversiteit, big data en de digitale samenleving thema's van de NDT. Als Stichting brengen we bewust partijen vanuit overheid, bedrijfsleven en wetenschap samen met jong, bevlogen talent. Daarnaast voelen deelnemers ook opiniemakers, dwarsdenkers, burgers en het bijbehorende maatschappelijk middenveld stevig aan de tand om te komen tot concrete oplossingen. Deelname biedt studenten en recent afgestudeerden de kans om zich op een unieke wijze persoonlijk en professioneel te ontwikkelen.

Er is veel om trots op te zijn. Op ons jaarlijkse programma, op onze 370 alumni en ons netwerk van circa 35 partners die ons en de jaarlijkse DenkTank verrijken met hun kennis, expertise en betrokkenheid. En die wij omgekeerd weer voorzien van de energie en denk- en doekracht van jong talent enerzijds en nieuwe perspectieven en handelingsperspectief op lastige vraagstukken anderzijds. Uit een extern impactonderzoek in 2022 over onze organisatie kwam naar voren dat onze partners het talent

Eindpresentatie van het Kiemcollectief, een van de oplossingen van de NDT 2022

Veldwerk in de analysefase van de NDT 2022

en het enthousiasme van de DenkTank-ers, de originele en concrete oplossingen en het goede DenkTank-netwerk hoog waarden.

De kracht van ons alumninetwerk zit in het gezamenlijke talent, maatschappelijke betrokkenheid, positieve energie, de denkkracht, interdisciplinariteit, het vermogen om snel samen te werken, inhoudelijke expertise als ook juist kennis uit 'andere' sectoren, waardoor andere en scherpe vragen naar de oppervlakte komen. Onze alumni maken zich gezamenlijk snel een nieuw vraagstuk eigen, op basis van de unieke methode en vaardigheden die zij tijdens hun deelname aan het jaarlijkse programma hebben meegekregen. Een mooi

voorbeeld hiervan zijn Mini-DenkTanks of een DenkTraject, zoals bijvoorbeeld de Lenteschool uit 2021. Een groep van 25 van onze alumni (NDT 2006-2020), kwam toen met een herstel- en vernieuwingsagenda 'Nederland na de COVID-crisis', op aanvraag van een Rijksbreed team. Dit is persoonlijk en goed ontvangen door toenmalig minister Ollongren.

KHMW en NDT

Sinds de oprichting van Stichting de Nationale DenkTank is er sprake van een hechte en vruchtbare samenwerking tussen onze beide organisaties, zowel op het terrein van de jaarlijkse thematiek als dat van het alumni-netwerk. Inmiddels zijn er zelfs twee alumni

voorgedragen als directeur binnen het KHMW-netwerk, een mooie bekroning op onze beider missies.

Jaarthema 2022: Biodiversiteit als prioriteit

Van half augustus tot half december 2022 hebben 20 jonge denkers en doeners zich gebogen over de vraag: 'Hoe keren we het tij in de Nederlandse biodiversiteitscrisis?' In die periode is maar liefst 15.300 uur onderzoek uitgevoerd, waarin onder andere 280 interviews zijn afgenomen en een enquête is uitgevoerd onder 1.226 respondenten in Nederland. Daarnaast zijn ook allerlei evenementen bezocht, zoals een avond in het Rijksmuseum over biodiversiteit of een workshop samen met MBO-studenten

die zich specialiseren in groene praktische beroepen. De conclusie: het is hard nodig om het tij te keren, want de achteruitgang van biodiversiteit in Nederland is groot. Dit heeft onder andere te maken met het feit dat voor veel Nederlanders geldt dat ze de urgentie van het probleem niet inzien. Voor diegenen die wel in actie willen komen geldt dat bijvoorbeeld de juiste kennis ontbreekt of dat de kosten en baten van investeren in biodiversiteit niet bij dezelfde partij liggen.

Om deze knelpunten te tackelen hebben de deelnemers tien oplossingen bedacht. Deze variëren van oplossingen om mensen bewuster te maken, zoals een kaartspel en een mobiel biodiversiteitsmuseum, tot beleidsvoorstellen, concrete initiatieven en campagnes. Zo ligt er het voorstel om onderzoek te laten uitvoeren naar effectieve maatregelen om natuurinclusief te bouwen of het idee om meer gebruik te maken van zaadvaste rassen in de landbouw, om te voorkomen dat de eenjarige rassen die tegenwoordig gebruikt worden de landbouwgrond bovengemiddeld aantasten. Daarnaast zijn de deelnemers ook veelvuldig in de media verschenen, bijvoorbeeld met opinië artikelen in NRC opinie, Trouw, FD Eindexmagazine, NPO Radio 1, etc.

Voor alle oplossingen geldt dat deelnemers nu druk in de weer zijn om ze geïmplementeerd te krijgen. Hierbij zijn ze stichtingen aan het oprichten, afspraken aan het maken met investeerders of onderzoekers warm aan het maken om bij te dragen aan de oplossingen. Wilt u zelf meer weten over de oplossingen? Of de gedane analyse op het onderwerp? Kijk dan op <https://ndt22.nl>

Drs. D. (Dorine) van Haselen is Manager Partnerships en Development bij Stichting de Nationale DenkTank

TEDxHAARLEM

JACINTA DE VOGEL

TEDxHaarlem wordt gerund door vrijwilligers en organiseert lokale events met inspirerende sprekers voor een divers en jong publiek dat zich verbonden voelt met onze samenleving. TEDxHaarlem biedt mensen met een vernieuwend of wereldverbeterend idee een podium. Mensen die een samenleving voor ogen hebben waarin we gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het produceren van een nieuw geluid. Die verandering zien, nodig vinden en omarmen als een kans. De ervaringen die zij bij TEDxHaarlem opdoen helpen hen dit geluid te versterken binnen hun eigen sociale en zakelijke kringen, en ook daar buiten. Hun ideeën worden gedeeld tijdens de TEDx events, en online via het TED platform.

De KHMW ondersteunt TEDxHaarlem bij de twee jaarlijkse events in Haarlem, onder andere door sprekers voor te stellen uit haar netwerk. Het gemeenschappelijk doel is te verbinden én elkaars netwerk te gebruiken richting een steeds groter publiek. TEDxHaarlem 2022 had als thema SHIFT HAPPENS.

Jacinta de Vogel maakt deel uit van het Kernteam Communicatie van TEDxHaarlem

Zicht op Haarlem
vanaf de zolderverdieping
van het Hodshon huis

FINANCIËEL OVERZICHT

SAMENGEVOEGDE BALANS PER 31-12-2022

(alle bedragen in €)

	31-12-2022	31-12-2021
ACTIVA		
Vaste activa		
Vaste activa en overige duurzame activa	I	I
Vlottende activa		
Lopende rente en dividendbelasting	30.790	28.055
Overige vorderingen	28.005	38.063
	58.796	66.118
Beleggingen	17.304.156	19.273.418
Liquide middelen	2.185.150	2.785.056
TOTAAL ACTIVAZIJDE	19.548.103	22.124.593
PASSIVA		
Eigen vermogen KHMW	5.215.141	5.559.771
Bestemmingsfondsen op Naam		
Langerhuizen Fonds	2.830.803	3.240.448
Dr. W.J.E. Voet Fonds	578.715	659.639
Van der Knaap Fonds	133.057	149.921
Mr. J.C. Baak Fonds	31.036	36.131
KHMW-sterrenkundeprijzen	0	276.048
Wim Drees Fonds	728.131	828.652
Schouhamer Immink Fonds	129.887	124.733
	4.431.629	5.315.572
Eigen vermogen KHMW + Fondsen	9.646.770	10.875.343
Eigen vermogen St. Jan Brouwer Fonds	4.995.009	5.856.233
Bestemmingsfonds prijzen St. JBF	1.500.000	1.600.000
	6.495.009	7.456.233
Eigen vermogen Dr. Saal van Zwanenberg St.	998.535	1.127.105
Eigen vermogen St. Eizenga-Van Oosten Fonds	2.093.524	2.493.150
Samengesteld vermogen	19.233.838	21.951.831
Voorzieningen	184.515	0
Kortlopende schulden		
Belastingen, premies soc. verzekeringen	7.771	5.234
Vooruitontvangen en nog te betalen	121.978	167.527
	129.749	172.762
TOTAAL PASSIVAZIJDE	19.548.103	22.124.593

SAMENGEVOEGDE REKENING VAN BATEN EN LASTEN OVER 2022

(alle bedragen in €)

	Realisatie 2022	Begroet 2022	Realisatie 2021
OPERATIONELE BATEN EN LASTEN			
Operationele baten			
Contributies/entreegelden directeuren	48.792	50.500	51.386
Vrijwillige bijdragen leden	14.755	14.500	14.096
Prijzen en vergoedingen sponsors			
Vergoedingen	79.224	20.550	15.966
Prijzengelden	62.000	71.000	69.500
Beschikbaar voor prijzen uit vermogen	274.316	332.000	443.861
	479.088	448.550	594.809
Operationele lasten			
<i>Organisatie:</i>			
Salarissen en sociale lasten	267.041	226.70	214.452
Kantoorlasten algemeen	23.227	23.500	21.945
Jaarverslag en publicaties	9.943	20.500	12.743
Gebruik/inrichting gebouw	39.582	18.000	20.545
Assuranties en gem.belastingen	13.306	18.000	12.989
Accountant/sal.admin.	17.795	18.650	18.102
Overige lasten	10.995	10.050	14.737
<i>Evenementen en prijzen:</i>			
Prijzen	390.666	447.750	571.111
Lasten prijsuitreikingen	80.500	94.300	65.714
Subsidies en giften	6.099	5.000	10.754
Lasten vergaderingen	71.784	66.250	54.659
	930.939	948.710	1.017.750
SALDO OPERATIONELE BATEN EN LASTEN	-451.851	-460.160	-422.942
FINANCIËLE BATEN EN LASTEN			
Financiële baten			
Directe baten uit beleggingen	234.361	225.000	224.639,312
Gerealiseerd koersresultaat effecten	-598.299	87.411	575.235
Ongerealiseerd koersresultaat effecten	-1.591.131	256.232	2.531.907
Bankrente en overige financiële vergoedingen	-7.757	-6.500	-8.319
	-1.962.826	560.142	3.323.462
Financiële lasten			
Beheer- en banklasten effecten	88.999	120.000	149.547
SALDO FINANCIËLE BATEN EN LASTEN	-2.051.825	440.142	3.173.915
SALDO	-2.503.677	-20.018	2.750.973
Saldo toegerekend aan:			
- KHMW	-1.238.573	-14.834	1.319.076
- Stichting Jan Brouwer Fonds	-845.224	1.597	956.745
- Dr. Saal van Zwanenberg Stichting	-128.570	-351	117.953
- Stichting Eizenga-Van Oosten Fonds	-291.310	-6.430	357.200
	-2.503.677	-20.018	2.750.973

TOELICHTING OP DE JAARCIJFERS 2022 EN HET BELEGGINGSBELEID

RUTGER SCHIMMELPENNINCK

Samengevoegde jaarrekening

De samengevoegde jaarrekening betreft de samenvoeging van de KHMW, van zes fondsen op naam die de KHMW beheert en van drie stichtingen die de KHMW bestuurt.

De KHMW administreert de baten en lasten apart voor ieder fonds op naam en voor iedere stichting. Met ingang van 2019 geldt dat gerealiseerde en niet gerealiseerde beleggingsresultaten naar rato van het vermogen aan het begin van het boekjaar aan de fondsen op naam en de stichtingen worden toegerekend. Op dezelfde manier worden organisatiekosten en kosten van vermogensbeheer toegerekend. De niet gerealiseerde beleggingsresultaten zijn met ingang van 2021 opgenomen in de rekening van baten en lasten.

Resultaat samengevoegde jaarrekening

Het jaar 2022 is afgesloten met een saldo van -€2.503.677 (2021 +€2.750.973). De operationele baten en lasten weken weinig af van de begroting voor het jaar 2022. Een overzicht van de prijzen staat op de volgende bladzijde.

De beleggingsresultaten die het negatieve resultaat in 2022 bepalen zijn voor een bedrag van €1.591.131 ongerealiseerd.

Balans samengevoegde jaarrekening

Het samengevoegde balanstotaal bedraagt €19.548.103 (2021 €22.124.593) en het eigen vermogen van de KHMW inclusief de fondsen op naam bedraagt €9.646.770 (2021 €10.875.343) en exclusief deze fondsen €5.215.141 (2021 €5.559.771).

Vermogensbeheer

Het beheer van het vermogen is in 2018 uitbesteed aan twee beheerders overeenkomstig het Treasury statuut van de KHMW. In 2022 heeft dit beheer een rendement (na kosten) opgeleverd van -9% (2021 +16%). Het gemiddelde rendement na kosten vanaf 2018 bedraagt 4%.

Vooruitzichten

De activiteiten en de daarmee gepaard gaande inkomsten en uitgaven van de KHMW vertonen jaarlijks een vast ritme. Vooral het rendement op het vermogen zal jaarlijks bepalen of er winst of verlies wordt gemaakt. De reserves die de KHMW aanhoudt zijn voldoende om een tijd van tegenspoed door te komen.

Beleggingsbeleid

Het bestuur heeft op 30 januari 2023, na kennisname van een ALM-studie opgesteld door Ortec Finance en van het advies van de financiële commissie het Beleggingsstatuut (vindplaats: website KHMW) vastgesteld. De doelstelling van het beleggingsbeleid is de reële waarde van het beheerde vermogen op middellange tot lange termijn (10-25) jaar, na een bijdrage in de kosten van de KHMW, in stand te laten. Deze bijdrage belooft op dit moment ongeveer 3% van het vermogen per jaar. De doelstelling is daarmee een rendement te behalen dat op de lange termijn circa 3% hoger is dan de inflatie. Daarbij past een matig offensief beleggingsprofiel met 70% risicodragende en 30% risicomijdende beleggingen als norm, waarvan binnen bepaalde bandbreedtes kan worden afgeweken. In het statuut is verder vastgelegd dat de KHMW Environmental, Social & Governance criteria hanteert die nader worden vastgelegd in de overeenkomsten met de beheerders.

OVERZICHT PRIJZEN TOEGEKEND IN 2022

	KHMW Stichtingen/ Sponsoring Fondsen		Totaal
Irispenning voor Wetenschapscommunicatie (KHMW)	10.000		10.000
Profielwerkstukprijzen – 2 prijzen (KHMW)	1.200		1.200
KHMW Outreach Award (KHMW)	5.000		5.000
Brouwer Vertrouwensprijs (St. Jan Brouwer Fonds)	100.000		100.000
Jan Brouwer Scriptieprijsen – 8 prijzen (St. Jan Brouwer Fonds)	16.000		16.000
Dr. Saal van Zwanenberg Onderzoeksprijzen – 3 prijzen (Dr. SvZ St.)	6.000		6.000
KHMW-Eizenga beurzen – 2 beurzen (St. Eizenga-Van Oosten Fonds)	108.316		108.316
Kees Schouhamer Immink Prijs (Schouhamer Immink Fonds)	10.000		10.000
Langerhuizen Oeuvreprijs (Langerhuizen Fonds)	25.000		25.000
Langerhuizen Bate (Langerhuizen Fonds)	25.000		25.000
Voet Stipendia – 6 beurzen (Dr. W.J.E. Voet Fonds)	7.650		7.650
For Women In Science Rising Talent Prijzen – 3 prijzen (L'Oréal)	6.500		6.500
<i>Jong Talent Afstudeerprijzen</i>			
Biologie (KHMW)		3.000	3.000
Sterrenkunde (KHMW)		3.000	3.000
Informatica en Informatiekunde – 3 prijzen (KNVI/KIVI & KHMW)	3.000	2.000	5.000
Life Sciences – 3 prijzen (Pfizer)	6.000		6.000
Chemie en Procestechologie (Kon. Van Wijhe Verf)	3.000		3.000
Natuurkunde – 3 prijzen (Shell)	6.000		6.000
Theoretische Natuurkunde (Lorentzfonds)	3.000		3.000
Wiskunde (ASML)	5.000		5.000
Health Care Innovation for underserved communities (St. Philips Foundation)	3.000		3.000
Plantenwetenschappen (East-West Seed)	5.000		5.000
<i>Jong Talent Aanmoedigingsprijzen</i>			
Biomedische technologie – 3 prijzen (KHMW)		1.500	1.500
Chemische technologie – 3 prijzen (KHMW)		1.500	1.500
Biologie – 7 prijzen (KHMW)		3.500	3.500
Informatica & technische informatica – 9 prijzen (KNVI/KIVI)	4.500		4.500
Scheikunde – 6 prijzen (Shell)	3.000		3.000
Wiskunde & technische wiskunde – 9 prijzen (ORTEC)	4.500		4.500
Farmacie of (bio)farmaceutische wetenschappen – 4 prijzen (KNMP)	2.000		2.000
Werktuigbouwkunde en materiaalkunde – 3 prijzen (Canon)	1.500		1.500
Civiele en maritieme techniek – 3 prijzen (Vaderlandsch/Dorus Rijkers Fonds)	1.500		1.500
Lucht- en ruimtevaarttechniek – 2 prijzen (Royal Schiphol Group)	1.000		1.000
Artificial Intelligence – 7 prijzen (Visma Connect)	3.500		3.500
	62.000	328.666	390.666
<i>Prijzengeld rechtstreeks door de sponsor betaald</i>			
Afstudeerprijs Werktuigbouwkunde en Materiaalkunde (Tata Steel)	5.000		5.000
Aanmoedigingsprijzen Natuurkunde & techn. natuurkunde – 8 prijzen (St. Physica)	4.000		4.000
Nederlandse Gasindustrie Prijzen – 3 prijzen (KVG N)	12.000		12.000
Nederlandse Prijs voor ICT-onderzoek (IPN & NWO)	50.000		50.000
J.C. Ruigrok Prijs (J.C. Ruigrok St.)	12.500		12.500
Keetje Hodshon Prijs (J.C. Ruigrok St.)	12.500		12.500
Martinus van Marum Prijs (J.C. Ruigrok St.)	12.500		12.500
D.J. Veegens Prijs (St. Fonds voor de Geld- en Effectenhandel)	12.500		12.500
	121.000		121.000
<i>(alle bedragen in €)</i>			
			<u>511.666</u>

PERSONALIA

NIEUWE DIRECTEUREN Benoemd bij het Winterdebat op 13 februari 2022

M. (Marc) de Beyer MA
algemeen directeur Teylers Museum

Ir. M.A. (Maarten) Bosch
chief executive officer Mosa Meat

Drs. B.R. (Bart) Combee
voorzitter CvB Hogeschool Inholland

Prof. dr. G.T.M. (Geert) ten Dam
voorzitter CvB en en hoogleraar
onderwijskunde Universiteit van Amsterdam

Drs. M.R. (Miriam) van Dongen
commissaris/toezichthouder Achmea,
Optiver, Kadaster, Mollie, Spear Investments

Drs. P.J. (Pieter) Duisenberg
voorzitter Vereniging Universiteiten
van Nederland

Mr. A. (Alex) Goldblum
CEO Eurofiber

Mr. Th.C. (Thom) de Graaf
vice-president Raad van State

Drs. I. (Ilona) Haaijer
commissaris bij o.a. Corbion N.V.,
oud-CEO Bugaboo

Prof. dr. A.E.M. (Nancy) Kamp-Roelands RA
bijzonder hoogleraar niet-financiële
informatie, geïntegreerde verslaggeving en
assurance Rijksuniversiteit Groningen

Drs. W.L.M. (Wilma) de Koning
algemeen directeur KNAW

Mr. M.B. (Michiel) Kramer
managing legal counsel Wolters Kluwer
Benelux

Mr. F.J. (Frederieke) Leeflang
voorzitter raad van bestuur NPO

Drs. G.J. (Gelmer) Leibbrandt MBA
algemeen directeur/CEO Koninklijke
Joh. Enschedé

Drs. M.M.G. (Marijke) Pubben
lid raad van toezicht Pharmaceutical
(quality) Executive

Prof. mr. H.M. (Hélène) Vletter-van Dort
commissaris financieel recht & governance
Erasmus School of Law

Drs. J.J. (Janneke) van der Wijk
directeur ELJA Foundation

NIEUWE LEDEN Benoemd bij het Winterdebat op 13 februari 2022

Prof. dr. J.C. (Koos) Biesmeijer
hoogleraar natuurlijk kapitaal
Universiteit Leiden, wetenschappelijk
directeur Naturalis Biodiversity Center

Prof. dr. N.M. (Niels) Blokker
hoogleraar internationaal institutioneel
recht Universiteit Leiden

Prof. dr. P.Y.W. (Patricia) Dankers
hoogleraar biomedische materialen
en chemie Technische Universiteit Eindhoven

Prof. dr. L.H. (Lude) Franke
hoogleraar functional genomics UMC
Groningen

Prof. dr. M. (Marieke) de Goede
decaan Faculteit der Geesteswetenschappen,
hoogleraar Politics of Security Cultures
Universiteit van Amsterdam, honorary
professor Durham University

Aula, Hodshon huis

Prof. dr. L. (Liesbeth) van de Grift
hoogleraar internationale geschiedenis
in relatie tot milieu Universiteit Utrecht

Prof. dr. M. (Maarten) van Ham
hoogleraar stadsgeografie, afdelingsvoorzitter
van de afdeling Urbanism, vice-decaan Faculteit
Bouwkunde Technische Universiteit Delft

Prof. dr. B.I.J.M. (Beatrice) van der Heijden
hoogleraar Strategisch Human Resource
Management Radboud Universiteit

Prof. dr. A.D.C. (Debbie) Jaarsma
decaan Faculteit Diergeneeskunde en
hoogleraar (veterinair) medisch onderwijs
Universiteit Utrecht

Prof. dr. C.G. (Kees) Koedijk
hoogleraar Finance Universiteit Utrecht

Prof. dr. N.P. (Klaas) Landsman
hoogleraar wiskunde en fysica Radboud
Universiteit

Prof. dr. A.P.M.H. (André) Lardinois
hoogleraar Griekse taal en cultuur en vice-
decaan Faculteit der Letteren Radboud
Universiteit

Prof. dr. R. (Roos) Masereeuw
hoogleraar experimentele farmacologie
Universiteit Utrecht, wetenschappelijk directeur
Utrecht Institute for Pharmaceutical Sciences

Prof. dr. B.W.J.H. (Brenda) Penninx
vice-president KNAW, hoogleraar psychiatrische
epidemiologie Amsterdam UMC, Vrije
Universiteit van Amsterdam

Prof. dr. H.H.T. (Herbert) Prins
emeritus-hoogleraar Resource Ecology en
projectleider Wageningen University & Research

Prof. dr. C. (Corine) de Ruiter
hoogleraar forensische psychologie
Universiteit Maastricht

Prof. dr. ir. H.M. (Hester) den Ruijter
hoogleraar hart- en vaatziekten bij vrouwen
UMC Utrecht

Prof. dr. J. (Hanneke) Schuitemaker
hoogleraar virologie Amsterdam UMC, vice-
president Global Head Viral Vaccine Discovery
& Translational Medicine at Janssen Vaccines
& Prevention BV of Janssen Pharmaceutical,
Johnson & Johnson

Prof. dr. P.M.A. (Peter) Sloot
hoogleraar complexe adaptieve systemen
Universiteit van Amsterdam

Prof. dr. ir. C.J.A.M. (Katrien) Termeer
hoogleraar bestuurskunde Wageningen
University & Research, raadslid en
plaatsvervangend kroonlid SER

Prof. dr. ir. F.E. (Frank) van Vliet
hoogleraar microgolftechniek Universiteit
Twente, principal scientist radar TNO

Prof. dr. M. (Maria) Yazdanbakhsh
hoogleraar cellulaire immunologie van
parasitaire infecties en afdelingshoofd
parasitologie LUMC

Bestuursleden
Albert Röell, Rutger
Schimmelpenninck en
Linda Hovius stellen
zich voor aan de nieuwe
directeuren en leden

WALKING DINNER

Kennismakingsbijeenkomst voor nieuwe directeuren en leden op 14 maart 2022

IN MEMORIAM

Bij de Algemene Vergadering werden door de voorzitter zoals gebruikelijk de sinds de vorige vergadering overleden directeuren en leden herdacht. In dit verslag wil het bestuur graag een enkel In Memoriam eruit lichten, zonder daarmee iemand anders tekort te willen doen.

Prof. dr. G. (Gerrit) van Dijk (1939-2022)

Gerrit werd in 1993 lid van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen (die in 2002 koninklijk werd). In 2005 werd hij wetenschappelijk secretaris voor de natuurwetenschappen - en daarmee mijn meest nabije collega daar. Hij volgde Alexander Verrijn Stuart op, die in oktober 2004 onverwacht overleden was. Mijn eerste ontmoeting met Gerrit was op 22 december 2004. Hij kwam naar de VU (waar ik toen werkte) om kennis te maken. De toenmalige voorzitter, Maarten van Veen, had mij een soort vetorecht voor zijn benoeming gegeven. Beide wetenschappelijke secretarissen moesten goed met elkaar overweg kunnen anders gaf dat alleen maar narigheid. Van dat vetorecht heb ik geen gebruik gemaakt. Dat was, is gebleken, maar goed ook. Gerrit en ik hebben nooit ruzie met elkaar gehad. Bovendien kon Gerrit dus ruim tien jaar (in

feite begon hij al voor hij benoemd was) met zijn kwaliteiten de Maatschappij dienen.

De KHMW heeft nu bijv. een mooie website. Het werk daaraan was al begonnen onder Gerrits voorganger, maar toen was het nog behoorlijk primitief. Gerrit heeft ervoor gezorgd, mede door het inhuren van deskundigen, dat het nu professioneel en functioneel is en er goed uitziet.

Ieder jaar in mei genieten de leden en directeuren van de traditionele aspergemaaltijd (althans als corona geen roet in het eten gooit). De tafelschikking is dan altijd een zaak van grote zorg. Leden naast directeuren, niet naast andere leden. Niemand naast dezelfde persoon als in een vorig jaar. Anciënniteit deed mee. We waren daar altijd meer dan een dagdeel mee bezig. Gerrit heeft een Delftse student weten in te schakelen die een ingenieus computerprogramma hiervoor gemaakt heeft. Het spaarde veel tijd, maar was zo ingenieus dat alleen Gerrit ermee overweg kon. Gelukkig heeft hij tijdig het secretariaat getraind in de omgang met dit programma.

Dit is allemaal nog klein grut. De grootste verdienste van Gerrit voor de Maatschappij ligt denk ik op het gebied van de wetenschappelijke prijzen. Het aantal prijzen is de afgelopen decennia enorm gegroeid – en dat ligt voor een belangrijk deel aan de niet aflatende inspanning van Gerrit. Uit alle hoeken en gaten wist hij steeds weer sponsors te vinden: grote bedrijven, maar ook kleinere sponsors. Vooral de Jong Talent Prijzen hadden de liefde van zijn hart, maar ook was hij betrokken bij nieuwe prijzen als de Boerhaave Biografie Prijs en de grote ICT-prijs. Hij heeft ook de Martinus van Marum Prijs voor proefschriften op het gebied van de natuurwetenschappen en techniek geïnitieerd.

In 2015 trad Gerrit af als wetenschappelijk secretaris, maar dat betekende niet dat zijn betrokkenheid verdween. Hij bleef zich bemoeien met de jaarlijkse tafelschikking, tot grote vreugde van mij en zijn opvolger. Al tijdens zijn secretariaat was hij begonnen met het schrijven van korte biografietjes van oud-directeuren en oud-leden. Daarmee ging hij door. In 2021 verscheen het negende en laatste deel van zijn Biografische Schetsen en in het jaarverslag stond vorig jaar nog een laatste biografische schets.

Het mooie is dat niet alleen de Maatschappij baat had bij dit alles. Gerrit zelf had er ook baat bij. Hij had altijd ontzettend veel plezier in zijn secretariael werk. Hij kwam graag naar het Hodshon huis. Hij genoot zichtbaar van de vergaderingen, bijeenkomsten en diners. De broodjes van onze huismeester liet hij zich altijd goed smaken. Hij had een buitengewoon goede verhouding met het secretariaat. Altijd aandacht voor de mensen, altijd vrolijk en goed gehumeurd. Hij zat vol kleine grapjes, waar hij ook zelf een speciaal lachje voor had.

Gerrit van Dijk was ons allemaal zeer lief. Een plezierig mens die ook anderen zich plezierig liet voelen. Ineke, kinderen, schoonkinderen en kleinkinderen zullen hem heel erg missen. Maar ook bij de Hollandsche Maatschappij laat hij een leegte achter. We zijn dankbaar hem gekend te hebben en met hem te hebben mogen werken en denken met respect aan alles wat hij voor de Maatschappij betekend heeft.

Dit In Memoriam werd opgesteld door Prof. mr. A. (Arend) Soeteman, oud-secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen van de KHMW en emeritus-hoogleraar encyclopedie en wijsbegeerte van het recht Vrije Universiteit Amsterdam

IN HET KALENDERJAAR 2022 OVERLEDEN:

DIRECTEUREN

Mr. J.P. (Jean-Pierre) Eschauzier
Drs. P. (Peter) Wilson
Mr. Th.B. (Theo) ten Kate
Mr. J.E. (Hans Eric) Jansen
Mr. J.L.W. (Lodewijk) Sillevius Smitt
Ir. F.W. (Mickey) Huibregtsen
Prof. ir. W. (Wim) Dik
S. (Fiet) Heijne Makkreel-de Vries, adjunct-secretaris HMW 1990-1998
Mr. E. (Eric) Ebbinge
Jhr. mr. J.P.E. (Jan Piet) Teding van Berkhout
Drs. J.A. (Alexander) Sillem
Ir. G.M.L. (Gerard) van Loon
Prof. drs. F.A. (Floris) Maljers

LEDEN

Prof. dr. dr.h.c. J. (Joop) Schoonman
Prof. dr. J.W.M. (Jan) Osse
Prof. dr. G. (Gerrit) van Dijk, secretaris natuurwetenschappen KHMW 2005-2015
Prof. dr. A. (Toon) Huson
Prof. dr. E.A. (Anne) Cutler
Prof. dr. ir. A. (Arnold) Verruijt
Prof. mr. O. (Olav) Moorman van Kappen
Prof. dr. J.P. (Co) Vet
Prof. dr. D.A. (Andries) Bosch

BUITENLANDSE LEDEN

Prof. dr. T.H. (Trevor) Levere

COMMISSIES

COMMISSIE BENOEMING

LEDEN ALFA/GAMMA

o.l.v. secretaris **Prof. dr. R.B. (Rudy) Andeweg**:
Prof. dr. J.F.T.M. (José) van Dijk, universiteitshoogleraar media en digitale samenleving Universiteit Utrecht, lid raad van toezicht Rijksmuseum Amsterdam, oud-president KNAW
Prof. dr. R. (René) van Woudenberg, hoogleraar kentheorie en ontologie Vrije Universiteit Amsterdam.

COMMISSIE BENOEMING

LEDEN BÈTA/MEDISCH

o.l.v. secretaris **Prof. dr. A.P. (Ad) IJzerman**:
Prof. dr. I.W.C.E. (Isabel) Arends, decaan Faculteit Bètawetenschappen Universiteit Utrecht, oud-hoogleraar biokatalyse en organische chemie Technische Universiteit Delft
Prof. dr. M. (Marianne) Joëls, oud-decaan geneeskunde en oud-lid raad van bestuur UMC Groningen, oud-hoogleraar neurowetenschappen UMC Utrecht/ Universiteit Utrecht.

COMMISSIE BENOEMING

DIRECTEUREN ONDERNEMINGEN EN VRIJE BEROEPEN

o.l.v. bestuurslid **Jhr. mr. A.A. (Albert) Röell**:
Mr. E. (Lard) Friese, CEO Aegon, oud-Chairman Executive Board & CEO NN Group N.V.
Prof. dr. M.M.E. (Margriet) Schneider, voorzitter raad van bestuur UMC Utrecht
Jkvr. D.E. (Dorothee) van Vredenburg, executive partner en lid management board De Brauw Blackstone Westbroek, voorzitter bestuur Stichting Koninklijk Concertgebouworkest.

COMMISSIE BENOEMING

DIRECTEUREN OVERHEID EN NON-PROFIT ORGANISATIES

o.l.v. bestuurslid **Drs. I.C. (Inge) Bryan**:
Mr. B.B. (Bernt) Schneiders, directeur VSBfonds, oud-burgemeester van Haarlem
Mr. S.M. (Susi) Zijderveld, extern bestuurslid Pels Rijcken, commissaris NIBC Bank N.V., bestuurslid Concertgebouw Fonds, bestuurslid Nationaal Fonds 4 en 5 mei, vml. lid raad van bestuur NS.

COMMISSIE BENOEMING

DIRECTEUREN KENNEMERLAND

o.l.v. bestuurslid **Drs. A.P.H.M. (Linda) Hovius MBA**:
Jhr. mr. A.A. (Albert) Röell, bestuurslid KHMW.

FINANCIËLE COMMISSIE

o.l.v. bestuurslid **Mr. R.J. (Rutger) graaf Schimmelpenninck**:
Prof. dr. L.H. (Lex) Hoogduin, hoogleraar economie Rijksuniversiteit Groningen, diverse bestuurs- en toezichtfuncties, oud-directeur De Nederlandsche Bank N.V.
Mr. W. (Wietze) Reehoorn, lid raad van bestuur National Bank of Greece, Chairman Supervisory Board MUFG Bank (Europe) NV, lid raad van toezicht Rijksuniversiteit Groningen en Frans Halsmuseum, oud-lid raad van bestuur ABN AMRO Bank N.V.
A.P.M. (Ada) van der Veer-Vergeer, voorzitter Monitoring Commissie Accountancy, commissaris Alliander, LeasePlan Corp., oud-voorzitter directie Staalbankiers, oud-hoofddirectie Achmea Bank Holding.

WETENSCHAPPELIJKE RAAD WIM DREES FONDS

Prof. dr. B.E. (Barbara) Baarsma, hoogleraar toegepaste economie Universiteit van Amsterdam, oud-CEO Rabobank, oud-directeur SEO Economisch Onderzoek, oud-kroonlid SER
Prof. dr. C.L.J. (Koen) Caminada, hoogleraar empirische analyse van fiscale en sociale regelgeving en vicedecaan Faculteit Governance and Global Affairs Universiteit Leiden
Drs. J.A.G. (Joost) Clerx, directeur Begrotingszaken ministerie van Financiën, extern lid van de raad vanuit het ministerie van Financiën
Prof. dr. K.P. (Kees) Goudswaard, hoogleraar economie en bijzonder hoogleraar sociale zekerheid Universiteit Leiden
Drs. P.M. (Michiel) Sweers, directeur Innovatie & Kennis ministerie van Economische Zaken en Klimaat, extern lid van de raad vanuit het ministerie van EZK.

ARCHIEFCOMMISSIE

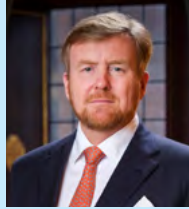
o.l.v. oud-secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen **Prof. mr. A. (Arend) Soeteman**:
Prof. dr. F.A. (Frits) Berends, emeritus-hoogleraar theoretische natuurkunde Universiteit Leiden
Prof. dr. J.W. (Jan Willem) Gunning, oud-algemeen secretaris KNAW, oud-hoogleraar ontwikkelingseconomie Vrije Universiteit Amsterdam
Mr. dr. drs. J.C. (Arine) van der Lely-van der Steur, eigenaar antiquariaat Arine van der Steur, régiseuse Wijn op Dronk, secretaris stichting Pa van der Steur in Nederland
Jkvr. mr. P. (Pauline) van Lennep, oud-bestuurslid KHMW, officier van justitie te Haarlem
Dr. J. (Jan) Spoelder, classicus en oud-rector Kennemer Lyceum.

BESTUUR EN SECRETARIAAT

PROTECTOR

Z.M. Koning Willem-Alexander

ERELEDEN

Prof. dr. A.H.G. (Alexander) Rinnooy Kan
Ir. M.C. (Maarten) van Veen

BESTUUR

Prof. dr. L.J. (Louise) Gunning-Schepers,
voorzitter (vanaf 2016)
Drs. A.P.H.M. (Linda) Hovius MBA,
ondervoorzitter (vanaf 2019)
Mr. R.J. (Rutger) graaf Schimmelpenninck,
penningmeester (vanaf 2016)
Drs. I.C. (Inge) Bryan (*vanaf 2020*)
Drs. H. (Henk) de Jong (*vanaf 2021*)
Jhr. mr. A.A. (Albert) Röell (*vanaf 2017*)

SECRETARIAAT

Prof. dr. R.B. (Rudy) Andeweg,
secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen
Prof. dr. A.P. (Ad) IJzerman,
secretaris natuur- en medische wetenschappen
Drs. S. (Saskia) van Manen, *secretaris*
S. (Saskia) de Boer, *medewerker secretariaat*
E.I. (Édith) van Leerdam, *medewerker secretariaat (m.i.v. sept. 2022)*
Drs. P.T. (Peter) Beemster RC, *financieel administrateur*

BESTUUR JAN BROUWER FONDS

Prof. dr. L.J. (Louise) Gunning-Schepers, *voorzitter*
Mr. R.J. (Rutger) graaf Schimmelpenninck, *penningmeester*
Prof. dr. R.B. (Rudy) Andeweg, *secretaris*
Drs. I.C. (Inge) Bryan
Drs. A.P.H.M. (Linda) Hovius MBA
Prof. dr. A.P. (Ad) IJzerman
Drs. H. (Henk) de Jong
Jhr. mr. A.A. (Albert) Röell

BESTUUR DR. SAAL VAN ZWANENBERG STICHTING

Prof. dr. L.J. (Louise) Gunning-Schepers, *voorzitter*
Mr. R.J. (Rutger) graaf Schimmelpenninck, *penningmeester*
Prof. dr. A.P. (Ad) IJzerman, *secretaris*
Prof. dr. R.B. (Rudy) Andeweg
Drs. I.C. (Inge) Bryan
Drs. A.P.H.M. (Linda) Hovius MBA
Drs. H. (Henk) de Jong
Jhr. mr. A.A. (Albert) Röell

BESTUUR STICHTING EIZENGA-VAN OOSTEN FONDS

Prof. dr. L.J. (Louise) Gunning-Schepers, *voorzitter*
Drs. A.P.H.M. (Linda) Hovius MBA, *ondervoorzitter*
Mr. R.J. (Rutger) graaf Schimmelpenninck, *penningmeester*
Drs. I.C. (Inge) Bryan
Drs. H. (Henk) de Jong
Jhr. mr. A.A. (Albert) Röell

HUISMEESTER

R. (Rob) Pol

VRIJWILLIGERS

H.J. (Hans) Pol, C.A. (Connie) Steenkist-Pol, R.M. (Roelie) Offenbergh-Wiersema, H.J.M. (Lenie) van der Eijkhoff-van der Veldt, L.C. (Loes) Sweerts-van der Eijkhoff, C. (Corrie) Witte *catering en andere hand- en spandiensten*

POST/BEZOEKADRES

Spaarne 17
2011 CD Haarlem
023 5321773
secretaris@khw.nl
www.khw.nl

IBAN: NL49ABNA0561115966
BIC: ABNANL2A

SPONSORS

Universiteiten
van Nederland

Stichting Fonds
voor de
Geld- en Effectenhandel

BESTUUR EN SECRETARIAAT

PROTECTOR

Z.M. Koning Willem-Alexander

ERELEDEN

Prof. dr. A.H.G. (Alexander) Rinnooy Kan
Ir. M.C. (Maarten) van Veen

BESTUUR

Prof. dr. L.J. (Louise) Gunning-Schepers,
voorzitter (vanaf 2016)
Drs. A.P.H.M. (Linda) Hovius MBA,
ondervoorzitter (vanaf 2019)
Mr. R.J. (Rutger) graaf Schimmelpenninck,
penningmeester (vanaf 2016)
Drs. I.C. (Inge) Bryan (*vanaf 2020*)
Drs. H. (Henk) de Jong (*vanaf 2021*)
Jhr. mr. A.A. (Albert) Röell (*vanaf 2017*)

SECRETARIAAT

Prof. dr. R.B. (Rudy) Andeweg,
secretaris geestes- en maatschappijwetenschappen
Prof. dr. A.P. (Ad) IJzerman,
secretaris natuur- en medische wetenschappen
Drs. S. (Saskia) van Manen, *secretaris*
S. (Saskia) de Boer, *medewerker secretariaat*
E.I. (Édith) van Leerdam, *medewerker secretariaat (m.i.v. sept. 2022)*
Drs. P.T. (Peter) Beemster RC, *financieel administrateur*

BESTUUR JAN BROUWER FONDS

Prof. dr. L.J. (Louise) Gunning-Schepers, *voorzitter*
Mr. R.J. (Rutger) graaf Schimmelpenninck, *penningmeester*
Prof. dr. R.B. (Rudy) Andeweg, *secretaris*
Drs. I.C. (Inge) Bryan
Drs. A.P.H.M. (Linda) Hovius MBA
Prof. dr. A.P. (Ad) IJzerman
Drs. H. (Henk) de Jong
Jhr. mr. A.A. (Albert) Röell

BESTUUR DR. SAAL VAN ZWANENBERG STICHTING

Prof. dr. L.J. (Louise) Gunning-Schepers, *voorzitter*
Mr. R.J. (Rutger) graaf Schimmelpenninck, *penningmeester*
Prof. dr. A.P. (Ad) IJzerman, *secretaris*
Prof. dr. R.B. (Rudy) Andeweg
Drs. I.C. (Inge) Bryan
Drs. A.P.H.M. (Linda) Hovius MBA
Drs. H. (Henk) de Jong
Jhr. mr. A.A. (Albert) Röell

BESTUUR STICHTING EIZENGA-VAN OOSTEN FONDS

Prof. dr. L.J. (Louise) Gunning-Schepers, *voorzitter*
Drs. A.P.H.M. (Linda) Hovius MBA, *ondervoorzitter*
Mr. R.J. (Rutger) graaf Schimmelpenninck, *penningmeester*
Drs. I.C. (Inge) Bryan
Drs. H. (Henk) de Jong
Jhr. mr. A.A. (Albert) Röell

HUISMEESTER

R. (Rob) Pol

VRIJWILLIGERS

H.J. (Hans) Pol, C.A. (Connie) Steenkist-
Pol, R.M. (Roelie) Offenbergh-Wiersema,
H.J.M. (Lenie) van der Eijkhoff-
van der Veldt, L.C. (Loes) Sweerts-
van der Eijkhoff, C. (Corrie) Witte
catering en andere hand- en spandiensten

POST/BEZOEKADRES

Spaarne 17
2011 CD Haarlem
023 5321773
secretaris@khw.nl
www.khw.nl

IBAN: NL49ABNA0561115966
BIC: ABNANL2A

COLOFON

Fotografie
Stéphanie Driessen p.2, p. 9, p.13-14, p.18-22,
p.26, p.35, p.42-43, p.55-57, p.62-65, p.84-87, kaft
achterzijde
Mike Bink kaft voorzijde, p.0, p.79
Foundation BBVA p.6
Saskia de Boer p.11 boven
Hilde Wolf p.11 onder, p.12, p.17, p.23, p. 52-53
Yvonne Compier p.24
Thijs ter Hart p.32
IBED-UvA p.36
Roemer Overdiep p.37
Wolter Braamhorst p.41
Theo Hafmans p.45
Dennis van Akkeren p.48-49
Peter Valckx p.66
Saskia van Manen p.73 boven
Job van Amerongen p.73 onder
Jan Willem Gunning p.75
Lieve Molenaar p.76
Nathania Margarita p.78
RVD Martijn Beekman p.92 boven
Catherine Philips p.92 onder
Nicoline van Slingelandt p.93

Interviews

José van Dijck p.24-27
Gwen van Loon p.38-40, p.50-51, p.66-68
Nicoline van Slingelandt p.43-47
Cecile Heerkens p.52-53
Édith van Leerdam p.58-60

Redactie

Henk de Jong, Saskia van Manen,
Saskia de Boer, Édith van Leerdam

Vormgeving

Willemse en Mulder, Coen Mulder

Druk

Wilco boeken en tijdschriften

